

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI

FACULTATEA DE DREPT

Program de studii universitare de licență: Drept

Forma de învățământ: cu frecvență redusă/la distanță

Suport de curs pentru disciplina:

DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC 2

Noțiuni introductive

Titular de disciplină:

Conf. univ. dr. Corina-Florența POPESCU

**București
2023-2024**

CUPRINS

INTRODUCERE.....	10
Obiectivele cursului	11
Competențe conferite	11
Resurse și mijloace de lucru	12
Structura cursului	12
Cerințe preliminare	13
Discipline deservite.....	13
Durata medie de studiu individual	13
Evaluarea.....	13
Modul I DREPTUL MĂRII	15
Modul I. Unitate de învățare I	15
I.1. Obiective.....	15
I.2. Conținut	15
I.2.1.Considerații generale. Scurt istoric asupra evoluției dreptului mării în dreptul internațional.....	15
I.2.2.Marea teritorială.....	18
I.2.3.Zona contiguă	21
I.2.4.Zona economică exclusivă.....	21
I.2.5. Platoul continental	22
Rezumat	23
Test de evaluare	25
Bibliografie	29
Modul I. Unitatea de învățare II	30
II.1. Conținut.....	30
II.1.1. Marea liberă.....	30
II.1.2. Zona internațională a teritoriilor submarine	31
Rezumat	33
Test de evaluare	34
Bibliografie	36
Modul II REGIMUL JURIDIC AL SPAȚIULUI EXTRAATMOSFERIC ȘI AL ZONELOR POLARE	37
Modul II. Unitatea de învățare III	37
III.1.Conținut.....	37

III.1.1. Spațiul extraatmosferic și dreptul spațial	37
III.1.1.1. Reglementări juridice	37
III.1.1.2. Principii generale ale dreptului spațial	42
III.1.1.3. Organizații internaționale cu rol în dreptul spațial	43
III.1.2. Zonele polare.....	44
Test de evaluare a cunoștințelor.....	44
Modul III TRATATUL INTERNAȚIONAL.....	45
Modul III. Unitatea de învățare IV	46
IV.1. Competențe conferite.....	46
IV.2. Conținut	46
IV.2.1. Considerații generale	46
IV.2.2. Scurt istoric privind apariția și evoluția tratatului internațional	46
IV.2.3. Codificarea dreptului tratatelor prin Convenția de la Viena	47
IV.2.4. Definiția tratatului internațional.....	47
IV.2.5. Denumirea tratatului internațional	47
IV.2.6. Clasificarea tratatelor	48
IV.2.7. Condițiile de fond sau elementele tratatelor internaționale	48
IV.2.7.1. Condițiile de fond obligatorii sau elementele esențiale ale tratatului	48
IV.2.7.2. Condițiile de fond sau elementele accesorii ale tratatelor.....	49
Modul III. Unitatea de învățare V	50
V.1. Competențe conferite	50
V.2. Conținut.....	50
V.2.1. Încheierea tratatelor internaționale.....	50
V.2.1.1. Subiectele tratatelor internaționale și capacitatea acestora	51
V.2.1.2. Autoritățile interne competente să participe la încheierea tratatelor	51
V.2.1.3. Conținutul tratatelor.....	51
V.2.1.4. Etapele (fazele) încheierii tratatelor	51
V.2.1.5. Rezervele la tratate	52
V.2.1.6. Intrarea în vigoare și înregistrarea tratatelor	52
V.2.2. Efectele tratatelor internaționale	53
V.2.2.1. Efectele tratatelor internaționale față de părțile contractante	53
V.2.2.2. Efectele tratatelor față de statele terțe	53
V.2.2.3. Efectele tratatelor internaționale asupra ordinii juridice interne a statelor	53
V.2.2.4. Efectele tratatelor internaționale în spațiu	53

V.2.2.5. Aplicarea tratatelor internaționale în timp.....	53
Modul III. Unitatea de învățare VI.....	55
VI.1. Conținut	55
VI.1.1. Interpretarea tratatelor internaționale.....	55
VI.1.1.1. Noțiuni.....	55
VI.1.1.2. Reguli generale de interpretare	55
VI.1.1.3. Autorități competente pentru interpretarea tratatelor	55
VI.1.2. Modificarea tratatelor internaționale.....	55
VI.1.3. Încetarea sau suspendarea efectelor tratatelor internaționale.....	56
Rezumat	56
Test de evaluare	62
Tema de control	65
Modul IV DREPTUL DIPLOMATIC	66
Modul IV. Unitatea de învățare VII	68
VII.1. Competențe conferite	68
VII.2. Conținut.....	68
VII.2.1. Noțiunea de diplomație.....	68
VII.2.1.1. Apariția și evoluția diplomației.....	68
VII.2.1.2. Definiția și trăsăturile caracteristice ale diplomației.....	69
VII.2.2. Dreptul diplomatic și relațiile diplomatice	69
VII.2.2.1. Definiția și caracteristicile dreptului diplomatic.....	69
VII.2.2.2. Izvoarele dreptului diplomatic	69
VII.2.2.3. Codificarea dreptului diplomatic	69
VII.2.2.4. Relațiile diplomatice	70
VII.2.2.4.1. Noțiunea de relații diplomatice	70
VII.2.2.4.2. Stabilirea relațiilor diplomatice	70
VII.2.2.4.3. Încetarea relațiilor diplomatice.....	70
VII.2.2.5. Reprezentarea intereselor unui stat	70
VII.2.2.6. Organele statului pentru relațiile internaționale.....	70
VII.2.3. Misiunile diplomatice	71
VII.2.3.1. Noțiune și clasificare	71
VII.2.3.2. Înființarea și încetarea misiunilor diplomatice	72
VII.2.3.3. Funcțiile misiunii diplomatice	72
VII.2.3.4. Activitatea misiunii diplomatice.....	72
VII.2.3.5. Structura misiunii diplomatice.....	73

VII.2.4. Personalul misiunii diplomatice	73
VII.2.4.1. Noțiuni și categorii	73
VII.2.4.2. Numirea membrilor misiunii diplomatice.....	73
VII.2.4.3. Încetarea funcțiilor diplomatice	74
VII.2.4.4. Corpul diplomatic	75
Modul IV. Unitatea de învățare VIII	76
VIII.1. Competențe conferite	76
VIII.1. Conținut.....	76
VIII.1.1. Definiția generală a imunităților, inviolabilităților, privilegiilor și facilităților diplomatice	76
VIII.1.2. Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile misiunilor diplomatice	77
VIII.1.2.1. Imunitatea de jurisdicție a misiunii diplomatice	77
VIII.1.2.2. Inviolabilitatea misiunii diplomatice	77
VIII.1.2.3. Privilegiile și facilitățile misiunii diplomatice	77
VIII.1.3. Inviolabilități, imunități și privilegii ale personalului diplomatic	77
VIII.1.3.1. Categoriile de persoane care beneficiază de statut diplomatic	77
VIII.1.3.2. Imunitatea agentului diplomatic	78
VIII.1.3.3. Inviolabilitatea agentului diplomatic	78
VIII.1.3.4. Privilegiile agentului diplomatic	78
Rezumat	78
Test de evaluare a cunoștințelor.....	81
Modul V DREPTUL CONSULAR.....	84
Modul V. Unitatea de învățare IX	85
IX.1. Competențe conferite.....	85
IX.2. Conținut	85
IX.2.1. Considerații generale privind dreptul consular și relațiile consulare	85
IX.2.1.1. Definiția și caracteristicile dreptului consular.....	85
IX.2.1.2. Izvoarele dreptului consular	86
IX.2.1.3. Relațiile consulare - noțiune. Modul de stabilire și funcționare a relațiilor consulare	86
IX.2.1.4. Relațiile diplomatice și relațiile consulare	86
IX.2.1.5. Oficiile consulare. Personalul oficiilor consulare	86
IX.2.2. Funcțiile consulare	88
IX.2.2.1. Considerații generale privind funcțiile consulare	88

IX.2.2.2. Funcțiile consulare potrivit Convenției de la Viena din 1963.....	88
IX.2.2.3. Funcțiile specifice oficiilor consulare române	89
IX.2.2.4. Alte funcții	89
IX.2.3. Statutul juridic al oficiului consular și al membrilor personalului acestora ..	89
IX.2.3.1. Scurt istoric privind regimul juridic acordat consulatelor.....	89
IX.2.3.2. Natura și fundamentul imunităților și privilegiilor consulare	90
IX.2.3.3. Enumerarea imunităților și privilegiilor potrivit Convenției de la Viena din 1963	91
IX.2.3.4. Inviolabilitățile, imunitățile, privilegiile ale oficiilor consulare	91
IX.2.3.5. Inviolabilități, imunități și privilegiile ale membrilor oficiului consular..	93
IX.2.3.6. Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile acordate membrilor de familie ai personalului oficiului consular	93
IX.2.3.7. Începutul și încetarea facilităților, privilegiilor și imunităților consulare	93
IX.2.3.8. Persoanele excluse de la beneficiul drepturilor, facilităților, privilegiilor și imunităților consulare	94
IX.2.3.9. Instituția consulilor onorifici și a consulatelor onorifice	94
IX.2.3.10. Obligația oficiilor consulare și a membrilor acestora de a respecta legile și regulamentele statului de reședință	94
Rezumat	95
Teste de evaluare.....	97
Tema de control	100
Modul VI DREPTUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE	101
Modul VI. Unitatea de învățare X	102
X.1. Competențe conferite	102
X.2. Conținut.....	102
X.2.1. Apariția și evoluția organizațiilor internaționale.....	102
X.2.1.1. Constituirea organizațiilor internaționale	103
X.2.1.2. Membri, structura și funcționarea organizațiilor internaționale	103
X.2.2. Sistemul organizațiilor internaționale	104
X.2.2.1. Criterii de clasificare a organizațiilor internaționale	104
X.2.2.2. Personalitatea juridică a organizațiilor internaționale	104
X.2.2.3. Structuri și mecanisme specifice organizațiilor internaționale.....	105
X.2.2.3.1. Organe principale, organe subsidiare	105
X.2.2.3.2. Organe politice, jurisdicționale și administrative	105

X.2.2.3.3. Organe plenare, organe cu compunere restrânsă	105
X.2.3. Organizații internaționale interguvernamentale, regionale și nonguvernamentale	106
X.2.3.1. Rolul organizațiilor internaționale globale și a instituțiilor specializate în societatea contemporană.....	106
X.2.3.2. Organizațiile internaționale regionale și influența decizională	106
X.2.3.3. Organizațiile internaționale neguvernamentale	106
Modul VI. Unitatea de învățare XI.....	108
XI.1. Competențe conferite:.....	108
XI.2. Conținut:	108
XI.2.1. Organizația Națiunilor Unite (ONU)	108
XI.2.1.1. Scurt istoric și descriere	108
XI.2.1.1.1. Apariția și evoluția Organizației Națiunilor Unite.....	108
XI.2.1.1.2. Carta ONU – actul constituiv al organizației.....	108
XI.2.1.2. Structura ONU	109
XI.2.1.2.1. Organe principale ale ONU	109
XI.2.1.2.2. Organe secundare ale ONU Organe speciale ale Națiunilor Unite.	109
XI.2.1.3. Obiectivele ONU.....	110
XI.2.1.3.1. Menținerea păcii și securității internaționale.....	110
XI.2.1.3.2. Drepturile omului.....	110
XI.2.1.3.3. Dezvoltarea economică și asistența umanitară	110
Rezumat	111
Test de evaluare	112
Modul VII MIJLOACELE DE SOLUȚIONARE PAȘNICĂ A DIFERENDELOR INTERNAȚIONALE	114
Modul VII. Unitatea de învățare XII.....	115
XII.1. Competențe conferite	115
XII.2. Conținut	115
XII.2.1. Considerații privind procesul evolutiv în materia reglementării juridice internaționale a mijloacelor de soluționare pașnică a diferendelor internaționale	116
XII.2.2. Diferendul internațional – definiție, clasificare, principii aplicabile soluționării pașnice a diferendelor internaționale	116
XII.2.2.1. Noțiunea de diferend internațional. Clasificare	116
XII.2.2.2. Principii aplicabile soluționării diferendelor internaționale	116
XII.2.3. Mijloace politico-diplomatice de soluționare pașnică a diferendelor	

internaționale	117
XII.2.3.1. Negocierea	117
XII.2.3.2. Bunele oficii.....	117
XII.2.3.3. Medierea	117
XII.2.3.4. Ancheta internațională	118
XII.2.3.5. Concilierea	118
XII.2.4. Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale	118
XII.2.4.1. Arbitrajul internațional	119
XII.2.4.2. Instanțe judiciare internaționale.....	119
XII.2.4.2.1. Justiția internațională permanentă	119
XII.2.4.2.2. Curtea Internațională de Justiție	119
XII.2.5. Soluționarea diferendelor în cadrul unor organizații internaționale	120
XII.2.5.1. Organizația Națiunilor Unite (ONU)	121
XII.2.5.2. Acorduri și organisme regionale pentru soluționarea pașnică a diferendelor	126
XII.2.5.2.1. Liga Statelor Arabe (LSA)	126
XII.2.5.2.2. Organizația Statelor Americane (OSA).....	127
XII.2.5.2.3. Organizația Unității Africane (OUA).....	127
XII.2.5.2.4. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)	127
Rezumat	128
Test de verificare a cunoștințelor.....	137
Modul VIII RĂSPUNDEREA INTERNAȚIONALĂ A STATELOR.....	141
Modul VIII. Unitatea de învățare XIII	142
XIII.1. Competențe conferite	142
XIII.2. Conținut.....	142
XIII.2.1. Noțiuni generale	142
XIII.2.2. Răspunderea internațională a statelor pentru fapte ilicite	143
XIII.2.2.1. Fundamentul răspunderii statelor pentru fapte ilicite.....	143
XIII.2.2.2. Definirea răspunderii statelor	143
XIII.2.2.3. Condițiile necesare pentru existența unui fapt ilicit	143
XIII.2.3. Conceptul delictelor internaționale	143
Modul VIII Unitatea de învățare XIV	144
XIV.1. Competențe conferite.....	144
XIV.2. Conținut	144
XIV.2.1. Răspunderea internațională a statelor	144

XIV.2.1.1. Natura răspunderii statelor	144
XIV.2.1.1.1. Natura conduitei statelor	144
XIV.2.1.1.2. Culpă	145
XIV.2.1.2. Răspunderea din culpă	145
XIV.2.1.3. Răspunderea strictă/obiectivă	145
XIV.2.2. Excluderea răspunderii statelor	146
XIV.2.2.1. Cauze care exclud caracterul ilicit al actelor unui stat	146
XIV.2.2.1.1. Consimțământul	146
XIV.2.2.1.2. Măsuri îndreptate împotriva faptului ilicit	146
XIV.2.2.1.3. Starea de necesitate/primejdie	146
XIV.2.2.1.4. Dreptul la legitimă apărare	146
XIV.2.2.1.5. Forța majoră	147
XIV.2.3. Subiectele răspunderii internaționale	147
XIV.2.3.1. Statul – subiect al delictelor internaționale	147
XIV.2.3.1.1. Organele și reprezentanții statului	147
XIV.2.3.1.2. Definirea reprezentanților statului în dreptul intern	147
XIV.2.3.1.3. Definirea reprezentanților statului în dreptul internațional	147
XIV.2.3.1.4. Conduita ultra vires	148
XIV.2.3.2. Individul – subiect al răspunderii internaționale	148
Rezumat	148
Test de evaluare	149
Bibliografie	152

INTRODUCERE

Cursul este destinat, în principal, studenților Facultății de Drept din cadrul Universității Ecologice din București – învățământ cu frecvență redusă (IFR) / învățământ la distanță (ID), dar poate constitui un util material de studiu și pentru studenții la învățământ cu frecvență (IF).

Date privind titularul de disciplină

Nume și prenume:	Conf. univ. dr. Corina Florența Popescu
E-mail:	corina.popescu@ueb.education

Date despre disciplină

Anul de studiu:	II
Semestrul:	II

Obiectivele disciplinei

Obiectivul general al disciplinei	• dobândirea cunoștințelor fundamentale din domeniul științei dreptului internațional public; • însușirea unui mod de gândire logico-juridic corect.
Obiectivele specifice	• cunoașterea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice disciplinei, a normelor de drept internațional public și a jurisprudenței relevante cu privire la aplicarea acestora; • analiza evoluției legislative și jurisprudenței internaționale în materia dreptului internațional public; • cultivarea unor abilități de interpretare contextuală prin abordarea multidisciplinară a soluționării unor spețe din practica judiciară în materie și utilizarea în acest sens și a cunoștințelor de drept internațional public.

Competențe acumulate după parcurgerea cursului

Competențe profesionale	• cunoașterea, înțelegerea conceptelor și principiilor de drept internațional public și utilizarea acestora pentru aplicarea lor într-un context determinat; • realizarea de corelații și comparații între instituțiile de drept internațional public, soluționarea problemei de drept pe care o ridică o situație de fapt concretă prin utilizarea raționamentelor juridice, organizarea și desfășurarea de procese experimentale; • calificarea situației de fapt și încadrarea ei în norma de drept internațional public; • utilizarea limbajului juridic de specialitate în elaborarea unor argumentări specifice dreptului internațional public; • folosirea adecvată a limbajului juridic de specialitate în elaborarea de referate și comunicări științifice, precum și în cadrul unei dezbateri cu temă dată.
Competențe transversale	• susținerea de comunicări științifice; • elaborarea lucrării de licență; • simularea de procese experimentale; • realizarea în mod eficient și responsabil, în condiții de relativă autonomie și sub asistență de specialitate, a sarcinilor profesionale; • dezvoltarea profesională continuă prin utilizarea în mod eficient a resurselor de comunicare și a surselor de informare și formare profesională.

Obiectivele cursului

1. Însușirea cunoștințelor referitoare la:

- tratatul internațional;
- dreptul diplomatic;
- dreptul consular;
- mijloace pașnice de soluționare a diferendelor internaționale;
- răspunderea internațională a statelor;
- organizațiile internaționale.

2. Dobândirea deprinderilor de a:

- utiliza categorii, concepte și noțiuni fundamentale, specifice dreptului internațional public;
- analiza și sintetiza fundamentele dreptului internațional public;
- explica modalitatea de creare a normelor dreptului internațional public;
- formula propuneri de lege ferenda;
- compara diverse puncte de vedere exprimate în doctrina juridică în

formularea unor aprecieri personale.

3. Formarea abilităților de a:

- explica rolul și necesitatea instituțiilor specifice dreptului internațional public;
- analiza stadiul actual al reglementărilor în materia dreptului internațional public;
- opera cu principalele categorii, concepte și noțiuni juridice, specifice dreptului

internațional public;

- sintetiza sau dezvolta, după caz;

- utiliza resursele Internet în funcție de specificul acestei discipline, prin completarea cunoștințelor teoretice cu rezolvarea testelor de autoevaluare, stimularea activităților de căutare pe Internet a legislației indicate, precum și a unor soluții ale jurisprudenței.

4. Manifestarea unei atitudini de justă și corectă analiză a realităților juridice internaționale.

Competențe conferite

După parcurgerea acestui curs, studentul va fi capabil să:

- definească tratatul internațional, dreptul diplomatic, dreptul consular, mijloacele pașnice de soluționare a diferendelor internaționale, răspunderea internațională a statelor, organizațiile internaționale;
- identifice trăsăturile caracteristice ale fiecăreia dintre instituțiile specifice anterior menționate;

- explice apariția și evoluția acestora;
- conștientizeze necesitatea corelării normelor juridice naționale, regionale și internaționale.

Resurse și mijloace de lucru

Toate cele 14 unități de învățare pot fi studiate direct din manualul tipărit, din suportul de curs disponibil pe biblioteca virtuală, din Prezentările și expunerile Power Point postate săptămânal pe Classroom și din alte resurse de învățare informatice puse la dispoziția studenților. Studenții au acces la conținutul cursului, prin utilizarea manualului sau a resurselor informatice. Pentru o pregătire temeinică, este necesară efectuarea tuturor testelor de evaluare, astfel încât rezultatul pregătirii să fie cât mai obiectiv. De asemenea, se recomandă studenților să întocmească propriile planuri și scheme, în scopul unei bune sistematizări a cunoștințelor dobândite.

Fiecare unitate de învățare debutează cu prezentarea obiectivelor ce trebuie atinse – din punctul de vedere al nivelului de cunoștințe – prin studierea temei respective. Se recomandă citirea cu atenție și apoi, la sfârșitul cursului, recapitularea pentru a verifica nivelul de înțelegere.

Testele de evaluare prezente la sfârșitul fiecărui curs au rolul de a facilita modalitatea specifică de învățare și de a fixa cunoștințele. Timpul recomandat rezolvării testelor este cuprins între 30 și 60 de minute, în funcție de complexitatea acestora. Testele sunt exemplificative și nu vor fi repetate la examinare.

La sfârșitul cursului este indicată o bibliografie selectivă, menită a crea o viziune comparativă asupra unor instituții și a consolida gândirea juridică în formare a studenților.

Structura cursului

Cursul este alcătuit din 6 capitole, împărțite în 14 unități de învățare, și reflectă materiile corespunzătoare programei pentru semestrul 4 al anului II de studiu.

Pentru fiecare unitate de învățare estimăm a fi de aproximativ 2 de ore, astfel încât să se fixeze temeinic cunoștințele specifice.

La sfârșitul fiecărui capitol sunt modele de teste de evaluare, având ca finalitate stabilirea ritmului de învățare și necesităților proprii de repetare a unor teme.

Totodată, sunt formulate 2 teme de control, în vederea evaluării pe parcurs, astfel: Tema 1 – Capitolul 5: „Etapile încheierii tratatelor internaționale”;

Tema 2 – Capitolul 12: „Mijloacele pașnice de soluționare a diferendelor internaționale”.

Temele de control se prezintă de către fiecare student, iar rezultatele acestei evaluări se comunică de către cadrul didactic în mod direct și nemijlocit studenților.

Cursul poate fi studiat atât în întregime, potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate și fragmenta în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme. Însă, în vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor celor 6 capitole (14 unități de învățare) și efectuarea testelor prezentate.

Cerințe preliminare

Având în vedere că disciplina are rolul de a familiariza studentul cu principalele instituții de drept internațional public, concepte și noțiuni fundamentale ale acestei ramuri de drept, considerăm că toate celelalte discipline juridice contribuie la înțelegerea mai bună a noțiunilor.

Discipline deservite

Drept internațional umanitar, Protecția juridică a drepturilor omului, Dreptul Uniunii Europene.

Durata medie de studiu individual

Durata medie de învățare estimăm a fi de aproximativ 28 de ore, iar pentru examen ar fi necesar un studiu de o săptămână. Studiarea fiecărui capitol necesită un efort estimat la 2 ore, astfel încât să se fixeze temeinic cunoștințele specifice acestui domeniu.

Evaluarea

La încheierea studierii cursului, este obligatorie realizarea celor două teme de control.

Evaluarea finală constă în susținerea unui examen scris cu subiecte tip grilă cu una sau două variante de răspuns și cu subiecte tip sinteză.

Înainte de examen este indicat să parcurgeți din nou toată materia, cu atenție, durata estimată pentru această activitate fiind de aproximativ o săptămână.

Pentru studenții IFR

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 AI			
10.5 Seminar/laborator	Cunoașterea terminologiei specifice dreptului internațional public, folosirea adecvată a noțiunilor în materie	Testare continuă pe parcursul semestrului	25%
		Testare periodică prin lucrări de control	25%

10.6. Evaluare finală	Cunoașterea terminologiei specifice dreptului internațional public, folosirea adecvata a noțiunilor, instituțiilor în materie și identificarea, interpretarea și aplicarea corectă a normelor de drept internațional public	Examen scris	50%
10.7. Modalitatea de notare (calificativ sau notă): Notă			
10.8 Standard minim de performanță: pentru obținerea notei 5 în urma evaluării se va avea în vedere cunoașterea noțiunilor elementare a materiei predare. Capacitatea de soluționare a unor studii de caz, prin calificarea corectă a situației de fapt și încadrarea acesteia în norma de drept aplicabilă.			

Pentru studenții la ID

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4. Examen final	- Stăpânirea conceptelor dreptului comercial, cunoașterea rolului și a istoricului acestuia. - Însușirea și înțelegerea problematicei tratate la fiecare unitate de învățare; - Cunoașterea terminologiei specifice dreptului comercial - Folosirea corectă a noțiunilor utilizate în dreptul comercial - Capacitatea de soluționare a unor studii de caz	Evaluare sumativă prin examen Examen scris	50%
10.5. AT	Nu este cazul.		
10.6 .TC	- Însușirea și înțelegerea problematicei tratate în cele două teme de control . - Respectarea cerințelor de redactare a temelor de control. - Utilizarea corectă a limbajului specific disciplinei. - Capacitatea de analiză și sinteză	Evaluare formativă (pe parcurs): teme de control	50%
10.7 .AA	Nu este cazul.		
10.8. Standard minim de performanță Standarde minime pentru: Nota 5: - Însușirea în linii mari a principalelor noțiuni, idei, concepte din teoria aferentă fiecărei unități de învățare supusă evaluării; - Cunoașterea problemelor de bază din domeniul disciplinei studiate; - Integrarea cunoștințelor acumulate pe parcursul întâlnirilor tutoriale evidențiate și reflectate în temele de control elaborate; - Predarea celor două teme de control. Nota 10: - Abilități, cunoștințe certe și profund argumentate pentru teoria supusă evaluării; - Parcurgerea bibliografiei; - Înțelegerea aprofundată a teoriilor din domeniul disciplinei studiate; - Predarea celor două teme de control cu îndeplinirea tuturor cerințelor solicitate.			

Modul I

DREPTUL MĂRII

Modul I. Unitate de învățare I

I.1. Obiective

- cunoașterea evoluției istorice a normelor și instituțiilor specifice dreptului mării;
- înțelegerea procesului de formare a normelor dreptului mării;
- corelația dintre dreptul internațional public și dreptul mării.

I.2. Conținut

- Privire istorică asupra evoluției dreptului mării;
- Marea teritorială- spațiu maritim supus suveranității statului riveran: definiția mării teritoriale; delimitarea lățimii mării teritoriale; regimul juridic al mării teritoriale; jurisdicția în marea teritorială;
- Spații maritime asupra cărora statele au drepturi suverane: zona contiguă; zona economică exclusivă; platoul continental; delimitarea spațiilor maritime între România-Ucraina.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

I.2.1.Considerații generale. Scurt istoric asupra evoluției dreptului mării în dreptul internațional

Dreptul mării este una dintre cele mai importante ramuri ale dreptului internațional, permitând solutionarea diferendelor inter-statale în conformitate cu interesele naționale ale Statelor de coastă. Astfel, dreptul mării a fost folosit din cele mai vechi timpuri pentru

solutionarea statutului flotelor militare pe timp de razboi, dar si pentru solutionarea unor aspecte de interes major in domeniul pescuitului si navigatiei maritime comerciale, in timp de pace. Un aspect foarte important este faptul ca dreptul marii, reglementand o serie de aspecte privind folosirea judicioasa a resurselor marilor si oceanelor in folosul umanitatii, constituie o baza solida pentru dezvoltarea socio-economica a statelor de coasta, cu toate ca in acest proces sunt implicate atat state de coasta puternic dezvoltate si industrializate cat si state mai putin dezvoltate.

Dreptul mării reprezintă totalitatea principiilor și normelor juridice care reglementează relațiile dintre state și delimitările cu privire la spațiile maritime și oceanice constituind zone de suveranitate teritorială, zone de drepturi suverane exclusive, sau speciale ale statului riveran, sau zone deschise participării egale a statelor la cercetarea, exploatarea resurselor marine biologice și minerale, la navigația internațională, în interesul securității, cooperării și dezvoltării statelor lumii, fără excepție.

Dreptul mării reprezintă totalitatea principiilor și normelor juridice care reglementează relațiile dintre state și delimitările cu privire la spațiile maritime și oceanice constituind zone de suveranitate teritorială, zone de drepturi suverane exclusive, sau speciale ale statului riveran, sau zone deschise participării egale a statelor la cercetarea, exploatarea resurselor marine biologice și minerale, la navigația internațională, în interesul securității, cooperării și dezvoltării statelor lumii, fără excepție.

Preocupări în materia codificării dreptului mării au existat începând cu prilejul celei de-a doua Conferințe generale de codificare de la Haga din 1907 și vizau regulile de purtare a războiului pe mare. Ulterior, în perioada interbelică, Societatea Națiunilor a introdus necesitatea codificării dreptului mării pe agenda Conferinței de codificare din 1930, fără, însă, a o finaliza cu adoptarea unei convenții în materie.

După cel de-al doilea război mondial a început, sub egida ONU, codificarea oficială a dreptului mării, în cadrul a trei conferințe internaționale; astfel, primele două conferințe s-au desfășurat la Geneva în 1958, respectiv 1960, iar cea de-a treia a avut loc între anii 1973-1982.

În cadrul Conferinței de la Geneva din anul 1958 au adoptate 4 convenții internaționale de codificare a dreptului mării, care sunt în vigoare și în prezent: Convenția privind marea teritorială și zona contiguă, Convenția cu privire la platoul continental, Convenția privind marea liberă și Convenția cu privire la pescuit și protejarea resurselor vii ale mării.

Conferința de la Geneva din anul 1960 și-a stabilit drept obiective stabilirea lățimii mării teritoriale și a unei zone speciale de pescuit pentru statele riverane, dar acestea obiective nu s-au realizat.

Adunarea Generală a O.N.U. a constituit, în anul 1967, un Comitet al teritoriilor submarine, la propunerea reprezentantului Maltei, care, ulterior, în 1968 și-a schimbat denumirea în Comitetul pentru utilizarea pașnică a teritoriilor submarine, dincolo de limitele jurisdicției naționale. În urma lucrărilor Comitetului, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat, în 1970, două rezoluții: Rezoluția nr. 2749 (XXV) cuprinzând „Declarația asupra principiilor care guvernează teritoriile submarine dincolo de limitele jurisdicției naționale”, prin care declară aceste teritorii și resursele lor „patrimoniu comun al umanității” și Rezoluția nr. 2750C (XXV) prin care a decis să convoace Conferința asupra dreptului mării în 1973.

Cea de-a treia conferință ONU referitoare la dreptul mării s-a desfășurat între anii 1973-1982, cu participarea a peste 150 de state, în cadrul a 11 sesiuni și a unor comitete și grupuri de negociere și s-a finalizat cu adoptarea Convenției asupra dreptului mării din 1982, care reglementează atât vechile instituții ale dreptului mării, cât și noi instituții specifice dreptului mării sau noi aspecte ale activității statelor în acest domeniu, printre care menționăm: respectarea cu bună-credință de către statele părți la convenție a obligațiilor ce le revin din potrivit dispozițiilor convenției; abținerea statelor de la săvârșirea unui abuz de drept în exercitarea drepturilor, competențelor și libertăților recunoscute de Convenție; abținerea statelor de la amenințarea cu forța sau folosirea forței împotriva altui stat în exercitarea drepturilor și în executarea obligațiilor ce le revin potrivit reglementărilor convenției.

Considerăm necesar a menționa faptul că atât lucrările conferinței, cât, mai ales, textul Convenției marchează a evoluție progresivă a dreptului mării sub aspectul instituirii unor noi spații marine - zona economică exclusivă și zona internațională a teritoriilor submarine - și a normelor și principiilor de reglementare a acestora, respectiv regimul juridic al zonei economice exclusive și statutul juridic al zonei internaționale a teritoriilor submarine și al resurselor sale - patrimoniu comun al umanității; totodată, prin intermediul Convenției, au fost create două noi organisme internaționale, și anume Autoritatea Internațională pentru fundul mărilor și oceanelor și Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării.

În completarea prevederilor Convenției din 1982, au fost adoptate Acordul privind regimul exploatării resurselor minerale situate în subsolul marin aflat dincolo de jurisdicțiile naționale ale statelor din 1994 și Acordul privind pescuitul în marea liberă referitor la stocurile care trăiesc în partea comună cu zona economică exclusivă și mării migratori din 1995.

România a participat la întregul proces de negociere și elaborare a textului Convenției, a semnat-o la 10 decembrie 1982, a ratificat-o prin Legea nr. 110 din 10 octombrie 1996 și a aderat la Acordul referitor la aplicarea părții a XI-a a Convenției, încheiat la New York la 28 iulie 1994.

I.2.2.Marea teritorială

Prin mare teritorială se înțelege zona de mare adiacentă țărmului, care se întinde în larg pe o distanță de până la 12 mile marine, măsurată de la liniile de bază, care face parte integrantă din teritoriul de stat și este supusă suveranității statului riveran.

Dreptul la navigație și survol în marea teritorială, intrarea și ieșirea în și din marea teritorială sunt reglementate de legea statului riveran, în conformitate cu acordurile la care este parte.

Dreptul de trecere inofensivă, unul dintre cele mai importante aspecte ale regimului juridic convențional al mării teritoriale, este recunoscut navelor comerciale ale tuturor statelor, în conformitate cu legile interne, dar ținându-se seama de normele dreptului internațional.

În ceea ce privește determinarea mării teritoriale, s-a evoluat progresiv de la regula ghiulelei din secolul XVIII, la principiul unei distanțe de 3 mile marine în larg un secol mai târziu, pentru a se ajunge, în secolul XX, odată cu dezvoltarea tehnicii și constientizarea de către statele de coastă a importanței acestei zone, la regula stabilirii cât mai largi a întinderii mării teritoriale. Pentru a contracara această tendință de exces, Convenția de la Montego Bay privind dreptul marilor a stabilit limita maximă a mării teritoriale la 12 mile marine de la linia de bază. Cu toate acestea, pentru a garanta statele de coastă împotriva unor potențiale abuzuri și pentru a le acorda celor mai puțin dezvoltate o serie de drepturi economice, legate în special de exploatarea resurselor naturale, acest document prevede existența unor zone care, deși nu aparțin statelor, acestea au anumite drepturi suverane asupra lor, fiind considerate zone maritime cu regim special.

Convenția din 1982 consacră, în articolul 3, regula celor 12 mile marine; astfel, orice stat are dreptul de a fixa lățimea mării sale teritoriale la maxim 12 mile marine, măsurată de la liniile de bază. În cazul în care statele au țărmuri față în față sau adiacente și limita de 12 mile nu poate fi atinsă pentru fiecare stat, delimitarea se face prin acordul statelor implicate sau, în lipsa acordului, delimitarea va urma linia mediană obținută prin unirea punctelor echidistante față de punctele cele mai apropiate de liniile de bază de la care se măsoară lățimea mării teritoriale (art. 15 al Convenției din 1982).

Prin mare teritorială se înțelege zona de mare adiacentă țărmului, care se întinde în larg pe o distanță de până la 12 mile marine, măsurată de la liniile de bază, care face parte integrantă din teritoriul de stat și este supusă suveranității statului riveran .

Suveranitatea statului se extinde și asupra spațiului aerian de deasupra mării teritoriale, precum și asupra solului și subsolului acesteia.

Marea teritorială, delimitându-se de apele maritime interioare prin linia sa de bază, face parte integrantă din teritoriul de stat, fiind supusă, împreună cu resursele sale, suveranității

naționale a statului riveran, iar regimul său juridic este stabilit prin legislația internă a statului riveran, ținându-se seama și de prevederile dreptului internațional.

Asupra mării teritoriale statul riveran exercită toate drepturile ce decurg din suveranitatea sa, în ce privește apele, solul și subsolul, coloana de aer de deasupra, printre care menționăm: dreptul la pescuit; dreptul la navigație; dreptul de a supraveghea și controla activitatea desfășurată în marea teritorială; dreptul de a aplica jurisdicția națională și dreptul de supraveghere și evaluare ecologică.

Statul riveran va stabili perioadele de pescuit și cele prohibite, speciile de pești și animale marine supuse pescuitului, măsuri prohibite pentru speciile protejate, cantitățile exploatabile și destinația lor.

Statul riveran și celelalte state vor coopera direct sau prin intermediul organizațiilor internaționale corespunzătoare în scopul asigurării conservării speciilor în cauză și promovării exploatării optime a acestor specii în ansamblul regiunii.

Dreptul la navigație și survol în marea teritorială, intrarea și ieșirea în și din marea teritorială sunt reglementate de legea statului riveran, în conformitate cu acordurile la care este parte.

Dreptul de trecere inofensivă, unul dintre cele mai importante aspecte ale regimului juridic convențional al mării teritoriale, este recunoscut navelor comerciale ale tuturor statelor, în conformitate cu legile interne, dar ținându-se seama de normele dreptului internațional.

În temeiul art. 18-19 ale Convenției din 1982, termenul de „pasaj” este aplicabil statelor străine care intră în marea teritorială spre porturile și instalațiile maritime ale statului riveran, spre apele interioare, porturile și instalațiile acestora sau dinspre acestea spre marea liberă, precum și navelor aflate în trecere laterală spre porturile sau țărmurile altor state.

Trecerea trebuie să fie neîntreruptă și rapidă. Oprirea sau ancorarea sunt interzise, exceptându-se cazurile impuse de nevoile navigației sau ca urmare a unui caz de forță majoră sau avarie, pentru a salva persoane sau pentru ajutorarea navelor și aeronavelor aflate în primejdie.

Trecerea este inofensivă atâta timp cât nu aduce atingere păcii, ordinii publice sau securității statului riveran. Potrivit art. 19 al Convenției din 1982 privind dreptul mării, se consideră că trecerea unei nave prin marea teritorială nu mai este inofensivă dacă nava respectivă săvârșește una din următoarele fapte:

- amenință cu forța sau folosește forța împotriva suveranității, integrității teritoriale sau independenței politice a statului riveran sau în orice alt mod contrar dreptului internațional;
- efectuează manevre sau exerciții cu arme de orice fel;
- culege informații care pot să aducă prejudicii apărării sau securității statului riveran;

- desfășoară acte de propagandă care prejudiciază interesele apărării sau ale securității;
- permite decolarea de pe navă sau îmbarcarea pe navă a oricăror aparate de zbor;
- îmbarcă, debarcă sau lansează tehnică militară, scafandri, submarine sau orice alte instalații în măsură să efectueze cercetări subacvatice;
- îmbarcă sau debarcă mărfuri, bani sau persoane cu încălcarea reglementărilor statului riveran;
- săvârșește acte de poluare gravă a mediului;
- desfășoară activități de cercetare, de supraveghere, de pescuit, de intervenție în sistemele de comunicație ale statului riveran sau orice alte activități care nu au o legătură directă cu trecerea inofensivă.

Dreptul de supraveghere și control a activităților ce se desfășoară în marea teritorială, în zona submarină și spațiul aerian aferente acesteia este reglementat de legile naționale ale fiecărui stat în concordanță cu normele dreptului internațional.

Intrarea navelor străine cu propulsie nucleară în marea teritorială este supusă în unele state, unei aprobări prealabile sau este chiar interzisă. Submarinele și celelalte nave submersibile au obligația ca în marea teritorială să navigheze la suprafață și să arboreze pavilionul național.

Trecerea prin marea teritorială a navelor militare este, de regulă, liberă. Un mare număr de state, între care și România, supun, însă, această trecere unei aprobări prealabile, deși nu există reguli general acceptate în acest sens în dreptul internațional.

Condițiile trecerii inofensive a navelor maritime prin marea teritorială sunt stabilite de legislația internă a fiecărui stat care are ieșire la mare, cu respectarea principiilor și normelor cuprinse în Convenția din 1982 privind dreptul mării.

Statul riveran nu poate împiedica trecerea inofensivă prin marea sa teritorială. El poate, însă, să stabilească în cuprinsul acesteia, unele zone maritime de securitate în care este interzisă intrarea navelor străine de orice fel sau a unor categorii de nave, poate suspenda temporar dreptul de trecere inofensivă în anumite zone, altele decât cele de securitate, și poate să ia în marea sa teritorială măsurile necesare spre a împiedica sau a întrerupe orice trecere care nu este inofensivă.

Jurisdicția statului riveran în marea sa teritorială rezultă din suveranitatea sa asupra acestei zone. Totodată, statul de pavilion își exercită jurisdicția asupra navelor sale, indiferent de locul în care s-ar afla acestea. Rezultă așadar, că în marea teritorială, navele sunt supuse unei jurisdicții concurente: a statului riveran și a statului de pavilion.

Pentru navele comerciale în trecere prin marea teritorială, jurisdicția penală a statului riveran se exercită la bordul acestora prin acte de arestare sau de instrucție cu privire la infracțiunile comise la bord în timpul pasajului atunci când: consecințele infracțiunii se extind

asupra statului riveran; a fost încălcată liniștea publică a țării sau ordinea în marea teritorială; exercitarea jurisdicției este cerută de căpitanul navei (ori de un agent diplomatic sau consular al statului de pavilion); pentru reprimarea traficului ilicit de stupefiante.

Pe timpul cât se află în marea teritorială a unui stat, nava comercială străină se bucură de protecția legilor acestuia, revenindu-i obligația respectării lor. Statul riveran poate recurge la acte de arestare sau de instrucție și la bordul navei străine care trece prin marea teritorială după ce aceasta a părăsit apele sale maritime interioare.

Jurisdicția civilă a statului riveran nu se poate exercita asupra unei persoane aflată la bordul unei nave străine în trecere prin marea sa teritorială; statul riveran poate să dispună, potrivit dispozițiilor sale legale, măsuri asiguratorii ori de executare silită împotriva unei asemenea nave, dar numai în legătură cu obligațiile contractuale sau răspunderea născute din activitățile desfășurate în apele maritime internaționale în timpul și în legătură cu trecerea prin marea teritorială.

Navele de război și navele de stat străine afectate unor scopuri necomerciale se bucură de imunitate de jurisdicție în marea teritorială a altui stat. Răspunderea pentru orice prejudiciu sau daune cauzate de către o astfel de navă, precum și de către echipajul ei, în asemenea împrejurări revine statului de pavilion.

Există o serie de obligații pe care statele trebuie să le îndeplinească cu privire la activitățile ce se desfășoară în această zonă. Astfel, statul riveran este obligat să comunice prin avize către navigatori orice modificare adusă și să facă publicitatea necesară, prin hărțile maritime, culoarelor de navigație și sistemelor de separare a traficului.

I.2.3.Zona contiguă

Zona contiguă este fâșia de mare adiacentă mării teritoriale, care se întinde spre larg dincolo de limita exterioară a acesteia până la o distanță maximă de 24 de mile marine măsurată dela liniile de bază ale mării teritoriale.

Regimul juridic al zonei contigue constă în drepturi speciale ale statului riverand a exercita controlul pentru:

- prevenirea încălcării legilor și reglementărilor sale vamale, fiscale, sanitare sau de trecere a frontierei de stat pe teritoriul său ori în marea sa teritorială;
- reprimarea încălcărilor acestor legi și reglementări, comise pe teritoriul său ori în marea sa teritorială.

I.2.4.Zona economică exclusivă

Zona economică exclusivă a mării este zona situată dincolo de marea teritorială, adiacentă ei, până la 200 mile marine, de la linia de bază a mării teritoriale, supusă regimului

special stabilit prin art. 55-75 ale Convenției din 1982.

Zona economică exclusivă a mării este formată din apa mării, solul și subsolul marin al ei, iar statul riveran exercită în zonă numai anumite drepturi și jurisdicția sa, după cum și celelalte state beneficiază de anumite drepturi și au anumite obligații în zonă.

Statele terțe au următoarele drepturi și obligații față de zonele economice exclusive ale mării: libertatea de navigație pentru navele lor în apele zonei și de survol în spațiul aerian al zonei; dreptul de a pune cabluri și conducte submarine pe solul zonei; dreptul de a folosi zona în alte scopuri legale; dreptul de a desfășura cercetări științifice în zonă, cu obligația de a comunica statului riveran informațiile obținute și eșantioane, precum și să permită statului riveran să participe la activitatea de cercetare științifică.

I.2.5. Platoul continental

Platoul continental reprezintă fundul mării și subsolul regiunilor submarine adiacente coastelor, dar situate dincolo de marea teritorială, până la o adâncime de 200 m, sau dincolo de această limită, până la punctul unde adâncimea apelor de deasupra permite exploatarea resurselor naturale ale acestor regiuni.

Exploatarea platoului continental nu trebuie să aibă ca efect împiedicarea libertății de navigație, de pescuit, a cercetărilor oceanografice și a conservării resurselor biologice ale mării de deasupra platoului continental, pentru toate statele. Statului riveran îi revine obligația de a institui o zonă de securitate în jurul instalațiilor făcute pentru exploatarea bogățiilor platoului continental, cu o întindere de 500 m și pe care trebuie să le comunice celorlalte state.

Delimitarea platourilor continentale între statele aflate față în față se va face prin linia mediană, calculată de la linia de bază a mărilor lor teritoriale. În cazul statelor limitrofe delimitarea se face prin acord între state sau aplicând regula distanței egale.

În art.121 al Convenției din 1982 „insula” este definită drept „o întindere naturală de pământ, înconjurată de apă, care rămâne descoperită în timpul fluxului” și stabilește o distincție între insule locuibile și insule nelocuibile. Această distincție este importantă, sub aspect practic, deoarece insulele locuibile au mare teritorială, zonă contiguă, zonă economică exclusivă și platou continental.

Rezumat

Dreptul mării = una dintre cele mai importante subramuri ale dreptului internațional public.

Apele maritime interioare ale statelor riverane = apele porturilor și radelor, ale golfurilor și băilor situate între țărmul mării și liniile de bază ale mării teritoriale.

Regimul juridic al apelor maritime interioare este determinat de suveranitatea deplină a statului riveran => art.2 alin.(1) din Convenția din 1982. Referitor la accesul și staționarea navelor străine în apele interioare se face distincție între navele comerciale și navele de stat, mai ales cele de război.

Marea teritorială = zona de mare adiacentă țărmului, care se întinde în larg pe o distanță de până la 12 mile marine, care face parte integrantă din teritoriul de stat și este supusă suveranității statului riveran.

Suveranitatea statului => asupra spațiului aerian de deasupra mării teritoriale, precum și asupra solului și subsolului acesteia.

Suveranitatea deplină - statul exercită totalitatea drepturilor, paza, supravegherea, controlul și orice alte competențe care țin de suveranitatea sa.

„Trecerea unei nave” = navigarea în marea teritorială în scopul:

- de a traversa marea teritorială, fără a intra în porturile sau în apele interioare;
- de a intra sau ieși din porturile statului riveran sau din apele interioare ale acestuia.

De reținut!

Art. 19 alin. (1) al Convenției din 1982 prevede că trecerea este „inofensivă” atât timp cât „nu aduce atingere păcii, ordinii sau securității statului riveran”.

Art. 19 alin. (2) al Convenției din 1982 enumeră 12 categorii de activități, precizând că angajarea unei nave străine în una dintre ele atrage pierderea dreptului de trecere inofensivă, respectiv:

- amenințarea sau folosirea forței împotriva suveranității sau integrității teritoriale a statului riveran
- exerciții sau manevre cu arme de orice fel;
- culegerea de informații în detrimentul securității statului;
- propaganda împotriva apărării sau securității statului;
- lansarea, aterizarea pe nave sau îmbarcarea de aeronave;

- lansarea, debarcarea sau îmbarcarea de tehnică militară;
- îmbarcarea sau debarcarea de mărfuri, stupefiante, fonduri bănești sau persoane contrar legilor statului riveran;

- poluarea deliberată și gravă, prin încălcarea Convenției;
- pescuitul;
- cercetări sau ridicări hidrografice;
- perturbarea funcționării oricărui echipament sau instalație a statului riveran;
- orice altă activitate care nu are o legătură directă cu trecerea prin marea teritorială.

Zona contiguă = fâșia de mare adiacentă mării teritoriale, care se întinde spre larg dincolo de limita exterioară a acesteia până la o distanță maximă de 24 de mile marine, măsurată de la liniile de bază ale mării teritoriale.

Zona economică exclusivă = zona situată dincolo de marea teritorială și adiacentă acesteia, care se întinde în larg pe o distanță de până la 200 mile marine, măsurată de la liniile de bază ale mării teritoriale și care are un regim juridic special.

Statul riveran are drepturi suverane și nu suveranitate=> statul nu are totalitatea drepturilor, ci numai pe cele de natură economică și jurisdicția aferentă.

Drepturile sunt recunoscute statului riveran numai în scopul:

- a) explorării și exploatarei, conservării și gestiunii resurselor naturale, biologice sau nebiologice, atât ale fundului mării, ale subsolului acestuia, cât și ale apelor de deasupra;
- b) desfășurării altor activități de explorare și exploatare a zonei în interes economic, între care, producerea de energie cu ajutorul apei și al curenților marini și al vântului.

Platoul continental al unui stat riveran = fundul mării și subsolul regiunilor submarine situate dincolo de marea sa teritorială, pe toată întinderea prelungirii naturale a teritoriului terestru al acestui stat, până la limita exterioară a marginii (taluzului) continentale sau până la o distanță de 200 de mile marine de la liniile de bază de la care se măsoară lățimea mării teritoriale, atunci când limita exterioară a marginii continentale se află la o distanță inferioară. Statul riveran exercită drepturi suverane în scopul explorării lui și exploatarei resurselor sale naturale.

Drepturile statului riveran asupra platoului continental sunt:

- exclusive
- și nu depind de ocupația acestuia, efectivă sau fictivă, și nici de vreo declarație expresă.

Test de evaluare

I. Întrebări:

1. Care este limita juridică maximă a mării teritoriale?
2. Ținând cont de configurarea țărmului, care sunt liniile de bază, limitele interioare de la care se măsoara lățimea mării teritoriale?
3. Ce se înțelege prin „trecerea unei nave prin marea teritorială”?
4. Enumerați activitățile interzise de a fi desfășurate de navele străine în marea teritorială.
5. În ce cazuri se exercită jurisdicția penală a statului riveran la bordul navelor comerciale străine în marea teritorială?
6. În ce constă regimul juridic al zonei contigue?
7. Care sunt drepturile recunoscute statului riveran în zona economică exclusivă?

II. Completați următoarele enunțuri:

1. Suveranitatea statului se întinde și asupra spațiului aerian de deasupra..., precum și asupra solului și subsolului acesteia.
2. În baza suveranității sale, statul riveran stabilește prin...regimul juridic al mării teritoriale, cu respectarea...
3. Prin regimul juridic al mării teritoriale li se recunoaște statelor dreptul de...
4. În marea teritorială, submarinele sunt obligate...
5. Trecerea este inofensivă atât timp cât...
6. Asupra zonei contigue statul riveran exercită...
7. Statul riveran are în zona economică exclusivă... și nu..., revendicările de suveranitate teritorială fiind excluse.
8. Drepturile statului riveran asupra platoului continental sunt exclusive în sensul că...

III. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Dreptul mării este reglementat de:
 - a) Convenția de la Viena din 1982;
 - b) Convenția de la Belgrad din 1948;
 - c) Convenția de la Viena din 1989.

2. Apele maritime interioare cuprind:

a) apele porturilor și zona contiguă;

b) marea teritorială;

c) apele porturilor și radelor, ale golfurilor și băilor situate între țărmul mării și liniile de bază ale mării teritoriale.

3. Cea de-a doua Conferință ONU asupra dreptului mării a avut loc:

a) în 1960 la Geneva;

b) în 1982 la Viena;

c) în 1958 la Geneva.

4. Regimul privind accesul navelor de război în apele maritime interioare este supus unor condiții cum ar fi:

a) termenul de aprobare prealabilă;

b) nelimitarea timpului de ședere;

c) limitarea manevrelor premise.

1. Prin mare teritorială se înțelege:

a) fundul mărilor și oceanelor și subsolul lor dincolo de limitele jurisdicției naționale;

b) fâșia de mare adiacentă mării teritoriale, care se întinde spre larg dincolo de limita exterioară a acesteia până la o distanță maximă de 24 de mile marine, măsurată de la liniile de bază ale mării teritoriale;

c) zona de mare adiacentă țărmului, care se întinde în larg pe o distanță de până la 12 mile marine, care face parte integrantă din teritoriul de stat și este supusă suveranității statului riveran.

2. Lățimea mării teritoriale poate fi stabilită:

a) până la 12 mile marine în larg, măsurate de la țărm;

b) până la 12 mile marine în larg, măsurate de la liniile de bază;

c) prin legi interne.

3. Trecerea unei nave trebuie să fie:

a) rapidă;

b) neîntreruptă;

c) întreruptă.

4. Angajarea unei nave străine în una dintre următoarele activități atrage pierderea dreptului de trecere inofensivă:
- a) amenințarea sau folosirea forței împotriva suveranității sau integrității teritoriale a statului riveran;
 - b) culegerea de informații în detrimentul securității statului;
 - c) pescuitul.
5. Dreptul de trecere inofensivă poate fi pierdut atunci când o navă străină se angajează într-una dintre următoarele activități:
- a) poluarea deliberată și gravă, prin încălcarea Convenției;
 - b) perturbarea funcționării oricărui echipament sau instalație a statului riveran;
 - c) cercetări sau ridicări hidrografice.
6. Trecerea navelor militare prin marea teritorială este supusa unei aprobări prealabile din partea statului riveran:
- a) nu;
 - b) da;
 - c) doar în timp de război.
7. Regimul juridic al zonei economice exclusive este consacrat prin dispozițiile:
- a) Convenției privind dreptul mării din 1960;
 - b) Convenției privind dreptul mării din 1958;
 - c) Convenției privind marea liberă din 1958.
8. Jurisdicția penală a statului riveran la bordul unei nave comerciale străine care trece prin marea sa teritorială se va exercita în următoarele cazuri:
- a) dacă consecințele infracțiunii se extind asupra statului riveran;
 - b) dacă infracțiunea nu tulbură pacea țării sau ordinea în marea teritorială;
 - c) dacă actele de urmărire penală sunt necesare pentru reprimarea traficului ilicit de stupefiante.
9. Navele de război și navele de stat străine utilizate în scopuri necomerciale beneficiază în marea teritorială de imunitatea statului străin:
- a) adevărat;
 - b) fals.

10. Regimul juridic al zonei contigue constă în:

- a) suveranitatea exclusivă a statului riveran;
- b) drepturi speciale ale statului riveran de a exercita controlul pentru prevenirea încălcărilor legilor și reglementărilor sale vamale, fiscale, sanitare sau de trecere a frontierei de stat pe teritoriul său;
- c) drepturi suverane.

11. Statul riveran are în zona economică exclusivă:

- a) drepturi suverane;
- b) suveranitate.

12. În zona economică exclusivă, drepturile sunt recunoscute statului riveran numai în scopul:

- a) explorării și exploatării, conservării și gestiunii resurselor naturale, biologice sau nebiologice, atât ale fundului mării, ale subsolului acesteia, cât și ale apelor de deasupra;
- b) desfașurării altor activități de explorare și exploatare a zonei în interes neeconomic;
- c) desfașurării altor activități de explorare și exploatare a zonei în interes economic, între care, producerea de energie cu ajutorul curenților marini și al vântului.

13. Pentru prima dată platoul continental a fost proclamat prin:

- a) Convenția de la Geneva din 1958;
- b) Declarația presedintelui H. Truman din 1945;
- c) Convenția de la Viena din 1982.

III.Eseuri

- 1. Privire istorică asupra evoluției dreptului mării.
- 2. Marea teritorială - spațiu maritim supus suveranității statului riveran.

Bibliografie

1. R.Miga-Beșteliu, Drept internațional public, vol.I, ed.2, Ed. C.H.Beck, București, 2010;
2. Fl. Coman , E. Gal, Drept international public. Editia a IV-a revizuita, Ed. Pro Universitaria, București, 2018;
3. Gâlea I., Manual de drept internațional, vol I, Ed. Hamangiu, 2021;
4. D.Mazilu, Dreptul mării, Concepte și instituții consacrate de Convenția de la Montego – Bay, Ed. Lumina Lex, București, 2002.
5. Gh.Moca, M.Duțu, Drept internațional public, vol.I, Ed.Universul Juridic, București, 2008;
6. A.Năstase, B.Aurescu, Drept internațional contemporan. Texte esențiale, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2000;
7. Alain Pellet, Droit international public, LGDJ, 2022;
8. D.Popescu, A.Nastase, Drept internațional public, ed. revăzută și adăugită, Casa de editură și presă Șansa, București, 1997;
9. C.-F. Popescu, M.-I. Grigore-Rădulescu, Drept internațional public, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
10. N. M., Vladiu, Drept internațional public, Ed. Universul Juridic, București, 2021.

Modul I. Unitatea de învățare II

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

II.1. Conținut

- Marea liberă: definiția mării libere; regimul juridic al mării libere.
- Zona internațională a teritoriilor submarine: definiția și delimitarea Zonei; resursele Zonei;

Principiile care guvernează Zona;

Structura instituțională pentru explorarea și exploatarea resurselor Zonei.

II.1.1. Marea liberă

Marea liberă este acea parte a mării care nu aparține mării teritoriale sau apelor interioare ale unui stat și pe care statele au obligația să o folosească numai în scopuri pașnice. Regimul juridic al mării libere este guvernat de principiul libertății mărilor, potrivit căruia mările și oceanele lumii sunt deschise tuturor statelor, indiferent dacă acestea au sau nu ieșire la mare și nici un stat nu poate să-și declare suveranitatea sa asupra vreunei părți libere. Principiul mării libere a fost formulat în 1609 de marele jurist Hugo Grotius, în condițiile în care, datorită dezvoltării comerțului internațional, vechiul principiu al mării închise, specific evului mediu și de care profitau marile puteri navale ale epocii care revendicau drepturi exclusive asupra unor mări sau a unor porțiuni din oceane, nu mai satisfacea interesele noilor state dornice să-și poată dezvolta flote comerciale proprii cu acces în toate zonele lumii.

Principiul general care guvernează acest regim este principiul libertății mării libere, însemnând că marea liberă este deschisă tuturor statelor, fie ele riverane, fie fără litoral.

Articolul 88 din Convenție prevede că marea liberă va fi folosită în scopuri pașnice.

Convenția din 1982 impune statelor obligația că în exercitarea celor 6 libertăți consacrate să ia în considerație interesele celorlalte state, precum și drepturile acestora cu privire la activitățile din zona internațională a spațiilor submarine.

Statele au obligația de a coopera în zonă în toate domeniile, pentru realizarea păcii și securității internaționale.

Navele aflate în marea liberă se supun legii pavilionului, în sensul că statul al cărui pavilion îl abordează nava are jurisdicția exclusivă asupra ei.

Navele militare, cele proprietate de stat și navele folosite pentru servicii publice beneficiază, în marea liberă, de imunitate de jurisdicție față de celelalte state. Navele aflate în marea liberă au obligația de a acorda ajutor unei nave aflate în pericol.

Statele au obligația de a preveni și reprimă anumite infracțiuni internaționale în marea liberă, cum ar fi transportul de sclavi, pirateria maritimă, traficul ilicit cu stupefiante și substanțe psihotrope.

Reprimarea emisiunilor neautorizate difuzate din marea liberă constă din emisiuni de radio sau televiziune difuzate marelui public, de pe o navă sau instalație din marea liberă, cu încălcarea regulamentelor internaționale, cu excepția semnalelor de pericol.

Navele militare ale statelor au dreptul de vizită a navelor comerciale, în marea liberă, dacă ele sunt suspectate că au săvârșit una dintre infracțiunile următoare: transport de sclavi, piraterie maritimă, emisiuni neautorizate, nava refuză să abordeze pavilionul pentru a-și masca naționalitatea. Acestea au dreptul să oprească și să viziteze navele comerciale care au aceeași naționalitate cu nava militară.

II.1.2. Zona internațională a teritoriilor submarine

Teritoriile submarine din zona internațională trebuie folosite numai în scopuri pașnice, iar exploatarea lor trebuie făcută în interesul întregii omeniri. Regimul juridic al zonei internaționale a teritoriilor submarine a fost stabilit prin Convenția din 1982 asupra dreptului mării, care în art. 136 prevede că zona și resursele sale sunt patrimoniu comunal umanității.

Teritoriile submarine din zona internațională trebuie folosite numai în scopuri pașnice, iar exploatarea lor trebuie făcută în interesul întregii omeniri. Regimul juridic al zonei internaționale a teritoriilor submarine a fost stabilit prin Convenția din 1982 asupra dreptului mării, care în art. 136 prevede că zona și resursele sale sunt patrimoniu comun al umanității. Întrucât convenția stabilea principii care exprimau îndeosebi punctul de vedere al țărilor în curs de dezvoltare, unele state dezvoltate nu au semnat sau au amânat ratificarea acesteia, astfel că în 1994 s-a încheiat Acordul privind aplicarea părții a XI-a a Convenției din 1982, care se referă în special la aspecte instituționale, menționându-se că ambele instrumente juridice (convenția și acordul) trebuie să fie interpretate și aplicate împreună atunci când este vorba de regimul zonei patrimoniului comun al umanității.

Regimul zonei internaționale a teritoriilor submarine este guvernat de următoarele principii: explorarea și exploatarea resurselor zonei trebuie să se facă în interesul întregii

omeniri, zona nu poate face obiectul însușirii ei de către state, persoane fizice sau juridice. Nici un stat nu poate revendica sau exercita suveranitatea sa ori drepturi suverane asupra vreunei părți a zonei internaționale a spațiilor submarine. Toate activitățile privind explorarea și exploatarea resurselor zonei, ca și cele conexe lor, vor fi supuse unui regim internațional.

Zona internațională a teritoriilor submarine trebuie să fie deschisă tuturor statelor, pentru folosirea ei exclusiv în scopuri pașnice.

De asemenea, cercetarea științifică desfășurată în zonă trebuie să aibă un caracter exclusiv pașnic și în interesul întregii omeniri. Răspunderea pentru respectarea prevederilor convenției referitoare la activitățile desfășurate în zonă revine părților contractante ale convenției.

Pentru rezolvarea problemelor privind exploatarea zonei prin Convenție a fost creat un mecanism instituțional format din:

- Autoritatea internațională a teritoriilor submarine, o organizație internațională, cu organisme corespunzătoare, prin intermediul căreia statele părți organizează și controlează activitățile din zonă în folosul întregii omeniri;

- întreprinderea, care desfășoară în zonă activități de gestiune, de explorare și de exploatare, de transport și de comercializare a resurselor extrase;

- Camera pentru rezolvarea diferendelor referitoare la teritoriile submarine, care cuprinde camere speciale pe categorii de diferende, ca organism jurisdicțional.

Activitatea în zonă se va desfășura în organizarea și sub controlul Autorității internaționale a teritoriilor submarine.

Orice activitate se poate desfășura în Zona teritoriilor submarine numai în temeiul unei autorizații eliberată de Autoritate pe baza unor condiții și criterii economico-financiare, stabilite de Convenția din 1982 și Acordul din 1994.

Convenția precizează că, statul parte nu este răspunzător de daunele rezultate din încălcarea obligației de către o persoană garantată de el, dacă a luat toate măsurile necesare și corespunzătoare pentru a asigura respectarea efectivă a dispozițiilor sale.

Statele-părți sunt obligate să asigure ca activitățile din zonă să se facă în mod eficient și cu evitarea risipei, în așa fel încât să se asigure protecția și conservarea mediului marin, precum și conform principiilor unei gestiuni comerciale sănătoase, preocupându-se de evoluția armonioasă a economiei mondiale și de evitarea oricărui dezechilibru în prețurile și comerțul mondial, cu luarea în considerare în mod special a intereselor țărilor în curs de dezvoltare și a țărilor dezavantajate geografic.

Rezumat

Principiul general care guvernează acest regimul juridic al mării libere este principiul libertății mării libere => marea liberă este deschisă tuturor statelor, fie ele riverane, fie fără litoral.

Libertatea mării libere cuprinde în special pentru state următoarele 6 libertăți:

- libertatea de navigație;
- libertatea de survol;
- libertatea de a pune cabluri și conducte submarine;
- libertatea de a construi insule artificiale și alte instalații autorizate de dreptul internațional;
- libertatea pescuitului;
- libertatea cercetării științifice. Marea liberă va fi folosită în scopuri pașnice.

Zona internațională = „Zona“;

- = fundul mărilor și oceanelor și subsolul lor dincolo delimitate jurisdicției naționale;
- = se delimitează și ea prin excludere, cuprinzând ceea ce rămâne după delimitarea platourilor continentale ale statelor riverane, potrivit regulii generale de 200 de mile marine și, respectiv celor două alternative: fie de 350 de mile marine, fie 100 de mile marine combinată cu adâncimea de 2.500 m;
- = zona și resursele sale sunt patrimoniu comun al umanității;
- = nici un stat nu poate să revendice sau să exercite suveranitatea sau drepturi suverane asupra unei părți a zonei sau asupra resurselor sale;
- = nici un stat și nicio persoană fizică sau juridică nu poate să-și însușească vreo parte a zonei sau a resurselor sale;
- = toate drepturile asupra resurselor zonei aparțin întregii umanități în numele căreia va acționa autoritatea;
- = resursele zonei sunt inalienabile; mineralele extrase pot fi, totuși, înstrăinate, dar numai cu respectarea dispozițiilor părții a-XI-a și a regulilor adoptate de autoritate;
- = activitățile din zonă vor fi desfășurate în interesul întregii umanități, indiferent de situația geografică a statelor, fie că sunt state riverane sau fără litoral și ținând seama de interesele statelor în curs de dezvoltare.

Test de evaluare

I. Întrebări:

1. Comentați dispozițiile art. 89 din Convenția ONU privind dreptul mării din 1982.
2. Delimitați zona internațională a teritoriilor submarine.
3. Enumerați principiile care guvernează zona internațională a teritoriilor submarine.
4. Care sunt resursele zonei internaționale a teritoriilor submarine?
5. Desprindeți caracteristicile Autorității Internaționale a Teritoriilor Submarine din dispozițiile textului de mai jos.

Convenția privind dreptul mării din 1982 de la Viena , Partea a XI-a (extras)

„Articolul 156 - Crearea autorității

1. Prin prezenta convenție se creează o autoritate internațională a teritoriilor submarine, care va funcționa conform dispozițiilor prezentei părți.
2. Toate statele părți sunt ipso facto membre ale autorității.
3. Observatorii pe lângă cea de-a treia Conferință a Națiunilor Unite asupra dreptului mării, care au semnat Actul final și care nu sunt vizați la art. 305 paragraful 1 lit. c), d), e) sau f), au dreptul de a participa la lucrările autorității în calitate de observatori, potrivit regulilor, regulamentelor și procedurilor acesteia.
4. Autoritatea își are sediul în Jamaica.
5. Autoritatea poate să înființeze centrele sau birourile regionale pe care le consideră necesare pentru exercitarea funcțiilor sale.

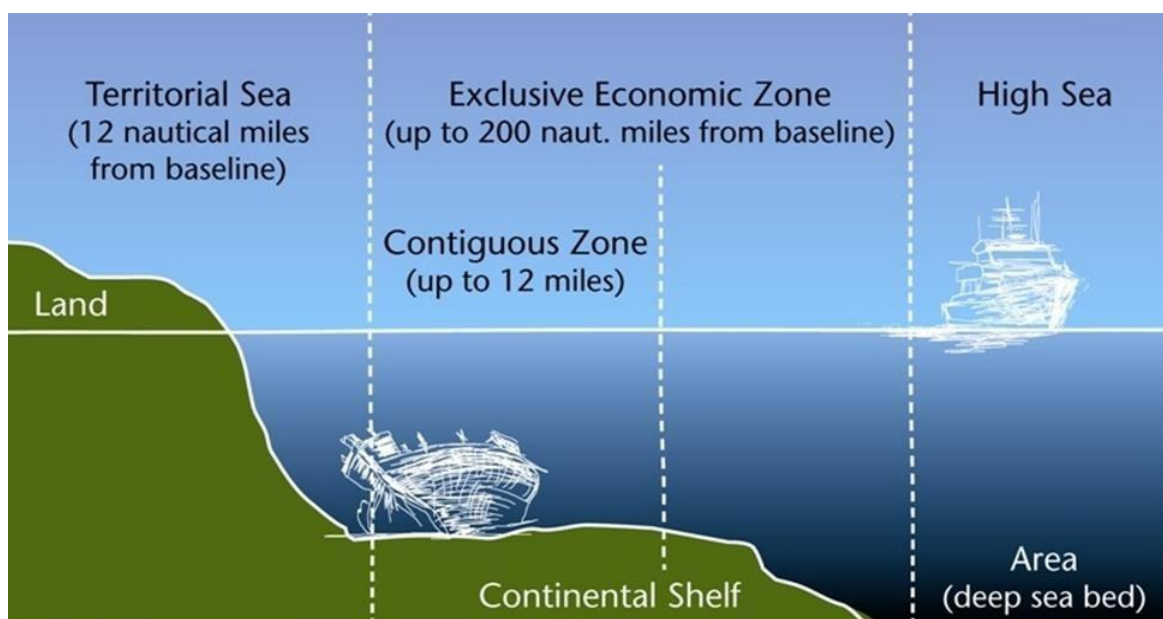
Articolul 157 - Natura autorității și principiile fundamentale care guvernează funcționarea sa

1. Autoritatea este organizația prin intermediul căreia statele părți organizează și controlează activitățile desfășurate în zonă, în special în vederea administrării resurselor acesteia, conform dispozițiilor prezentei părți.
2. Autoritatea deține atribuțiile și funcțiile care îi sunt conferite în mod expres prin convenție. Autoritatea posedă atribuții subsidiare, compatibile cu convenția, pe care le implică cu necesitate exercitarea prerogativelor și funcțiilor sale în privința activităților desfășurate în zonă.

3. Autoritatea este fondată pe principiul egalității suverane a tuturor membrilor săi.
4. Pentru a asigura fiecăruia dintre ei drepturile și avantajele ce decurg din calitatea de membru, toți membrii autorității se vor achita cu bună-credință de obligațiile pe care și le-au asumat în conformitate cu prezenta parte.

Articolul 158 - Organele autorității

1. Prin prezenta convenție se creează, ca organe principale ale autorității, o adunare, un consiliu și un secretariat.
2. Prin prezenta convenție se creează o întreprindere care este organul prin intermediul căruia autoritatea exercită funcțiile vizate la art. 170 paragraful 1.
3. Organele subsidiare considerate ca necesare pot fi create în conformitate cu prezenta parte.
4. Organele principale și întreprinderea sunt, fiecare în parte, însărcinate să exercite atribuțiile și funcțiile care le-au fost conferite. În exercitarea acestor atribuții și funcții, fiecare organ va evita să acționeze într-un mod care ar putea aduce atingere sau să dăuneze exercitării puterilor și funcțiilor speciale conferite unui alt organ.”

Sursa <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/underwater-cultural-heritage/protection/protection-of-cultural-heritage-in-international-waters/>

II.Completați următoarele enunțuri:

1. Suveranitatea statului se întinde și asupra spațiului aerian de deasupra...,precum și asupra solului și subsolului acesteia.
2. În baza suveranității sale, statul riveran stabilește prin...regimul juridic al mării teritoriale, cu respectarea...
3. Prin regimul juridic al mării teritoriale li se recunoaște statelor dreptul de...
4. În marea teritorială, submarinele sunt obligate...

5. Trecerea este inofensivă atât timp cât...
6. Asupra zonei contigue statul riveran exercită...
7. Statul riveran are în zona economică exclusivă... și nu..., revendicările desuveranitate teritorială fiind excluse.
8. Drepturile statului riveran asupra platoului continental sunt exclusive în sensul că...
9. Principiul general care guvernează regimul juridic al mării libere este...10. Libertatea mării libere cuprinde pentru state șase libertăți, respectiv...
- 10.Principiul fundamental care definește regimul juridic al zonei internaționale a teritoriilor submarine este...
- 11.Printre funcțiile și atribuțiile sale, Autoritatea veghează ca activitățile din zonă să se desfășoare în așa fel încât...
- 12.Autoritatea internațională este organizația prin intermediul căreia statele...
- 13.Fiecare stat exercită în marea liberă jurisdicție...asupra navelor care arboreazăpavilionul său.

IV. Eseuri

1. Analiza principiilor care guvernează Zona internațională a teritoriilor submarine.
2. Regimul juridic al mării libere.
3. Autoritatea Internațională a Teritoriilor Submarine.

Bibliografie

1. R.Miga-Beșteliu, Drept internațional public, vol.I, ed.2, Ed. C.H.Beck, București, 2010;
2. Fl. Coman , E. Gal, Drept internațional public. Editia a IV-a revizuita, Ed. Pro Universitaria, București, 2018;
3. Gâlea I., Manual de drept internațional, vol I, Ed. Hamangiu, 2021;
4. D.Mazilu, Dreptul mării, Concepte și instituții consacrate de Convenția de la Montego – Bay, Ed. Lumina Lex, București, 2002.
5. Gh.Moca, M.Duțu, Drept internațional public, vol.I, Ed.Universul Juridic, București, 2008;
6. A.Năstase, B.Aurescu, Drept internațional contemporan. Texte esențiale, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2000;
7. Alain Pellet, Droit international public, LGDJ, 2022;
8. D.Popescu, A.Nastase, Drept internațional public, ed. revăzută și adăugită, Casa de editură și presă Șansa, București, 1997;
9. C.-F. Popescu, M.-I. Grigore-Rădulescu, Drept internațional public, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
10. N. M., Vladoiu, Drept internațional public, Ed. Universul Juridic, București, 2021.

Modul II

REGIMUL JURIDIC AL SPAȚIULUI EXTRAATMOSFERIC ȘI AL ZONELOR POLARE

Modul II. Unitatea de învățare III

III.1. Conținut

- Reglementări juridice
- 2. Principii generale ale dreptului spațial
- Organizațiile internaționale cu rol în dreptul spațial

III.1.1. Spațiul extraatmosferic și dreptul spațial

III.1.1.1. Reglementări juridice

În 1958 Adunarea Generală a ONU creează un comitet special pentru utilizarea pașnică a spațiului extraatmosferic. Până în 1963 o serie de rezoluții ale Adunării Generale a ONU au dus la formarea principiilor generale și speciale ale spațiului extraatmosferic. Astfel, apare dreptul internațional spațial care are ca obiect de reglementare regimul juridic asupra spațiului extraterestru, asupra lunii și altor corpuri cerești și relațiile dintre state în vederea explorării și utilizării spațiului extraatmosferic.

În 1967 a fost adoptat Tratatul cu privire la principiile ce trebuie respectate în materie de exploatare și utilizare a spațiului extraatmosferic. Se prevede că luna și celelalte corpuri cerești nu pot face obiectul apropierei naționale prin proclamarea de suveranitate, nici prin utilizarea sau ocupație ori alt mijloc.

Explorarea și utilizarea trebuie să fie făcute în beneficiul și interesul tuturor statelor. Accesul la toate corpurile cerești este liber, iar libertatea de cercetare științifică, cooperarea internațională trebuie să fie înlesnite și încurajate.

În 1968 se încheie Acordul cu privire la salvarea astronautilor și la întoarcerea lor și obiectelor lansate în spațiu. Sunt incluse prevederi referitoare la accidente, situații periculoase și aterizări forțate, acordarea de asistență personalului și măsuri pentru întoarcerea astronautilor în statul căruia îi aparțin. În 1971 se încheie Convenția privind răspunderea internațională

pentru daunele cauzate de obiectele spațiale, iar mai apoi în 1975 a fost adoptată Convenția privind înmatricularea obiectelor lansate în spațiu.

Adunarea Generală a adoptat primele acte pentru folosirea spațiului extraatmosferic în scopuri pașnice, înființând, în anul 1958, un comitet subsidiar al ei. Comitetul special pentru problemele spațiului extraatmosferic a creat două subcomitete, tehnic și juridic, care au întocmit studii preliminare și au elaborat proiectele unora dintre actele internaționale ce au constituit puncte de referință în materia dreptului cosmic.

Primele documente internaționale privind activitățile statelor în spațiul extraatmosferic au fost două rezoluții ale Adunării Generale a ONU: Rezoluția 1721 din 20 noiembrie 1961, care consacră principiul libertății de utilizare a spațiului extraatmosferic și Rezoluția 1962 din 13 decembrie 1963, prin care s-a adoptat Declarația asupra principiilor juridice care guvernează activitatea statelor în explorarea și utilizarea spațiului cosmic.

Activitățile în spațiul cosmic au fost reglementate progresiv, prin încheierea unor acorduri și convenții multilaterale, astfel: Acordul asupra Salvării Astronauților, reîntoarcerii astronauților și recuperării obiectelor lansate în spațiul extraatmosferic, intrat în vigoare în 1968; Convenția asupra răspunderii pentru daune cauzate de obiectele spațiale, deschisă spre semnare pe 29 martie 1972 și intrată în vigoare la 1 septembrie 1972; Convenția asupra înregistrării obiectelor lansate în spațiul extraatmosferic, deschisă spre semnare la New York, la data de 14 ianuarie 1975, intrată în vigoare la 15 septembrie 1976; Acordul ce guvernează activitățile statelor pe Lună și celelalte corpuri cerești; deschis, spre semnare la New York, la 18 decembrie 1979 și intrat în vigoare la data de 11 iulie 1984. În completarea acestor convenții și acorduri internaționale, Adunarea Generală a ONU a adoptat patru seturi adiționale de principii legale referitoare la spațiul extraatmosferic: Rezoluția A/37/92 din 10 decembrie 1982, asupra principiilor ce guvernează utilizarea de către state a sateliților artificiali tereștri pentru televiziunea directă internațională; Rezoluția A/41/65 din 1986 asupra principiilor ce guvernează teledetecția prin sateliți; Rezoluția A/47/68 din 14 decembrie 1992 asupra utilizării în spațiu a surselor de energie nucleară și Rezoluția A/51/122 din 13 decembrie 1996 asupra cooperării internaționale în explorarea și utilizarea spațiului în beneficiul și interesul tuturor statelor.

Cadrul normativ al dreptului cosmic este prevăzut în Tratatul asupra principiilor juridice care guvernează activitățile statelor în explorarea și utilizarea spațiului extraatmosferic din anul 1967. Națiunile Unite și-au asumat obligația și scopul de a încuraja dezvoltarea progresivă a dreptului internațional și codificarea sa în domeniul spațial. Cooperarea internațională în spațiul extraatmosferic și dezvoltarea dreptului cosmic, proces care a început în anul 1958, prin înființarea unui Comitet pentru Utilizarea Pașnică a Spațiului Extraatmosferic care a creat, la

rândul său, două Subcomitete, Juridic și Tehnico-științific, acesta din urmă cu rolul de a asista subcomitetul juridic în activitatea desfășurată.

Adunarea Generală a apreciat că activitățile spațiale trebuie să se desfășoare în beneficiul întregii umanități și în interesul statelor, indiferent de stadiul lor de dezvoltare economică și științifică. Un alt document al Adunării Generale ONU îl reprezintă „Declarația asupra principiilor juridice ce trebuie să guverneze activitățile statelor în explorarea și utilizarea spațiului extraatmosferic”, adoptată prin rezoluția 1962 din 1963. Activitățile spațiale au la bază aplicabilitatea principiilor dreptului internațional, iar Adunarea Generală cere statelor să se conducă, în utilizarea și explorarea spațiului extraatmosferic după principiile interesului umanității, libertății explorării spațiului și corpurilor cerești, neaproprierii naționale, conformității cu dreptul internațional și Carta ONU, responsabilității, cooperării și asistenței reciproce dintre state. Se au în vedere principii cum ar fi „recunoașterea interesului omenirii pentru utilizarea pașnică a spațiului extraterestru, a necesității cooperării și schimbului de informații între state”.

Rezoluția Adunării Generale ONU din 1963 1962/XVIII asupra principiilor ce guvernează activitatea statelor în spațiul extraatmosferic o completează pe cea din 1961, referitoare la reglementarea activităților spațiale. Astfel, se instituie o serie de obligații pentru statele semnatare, atât în sens de acțiune, cât și de omisiune în desfășurarea activităților în spațiul cosmic. În prima categorie de obligații se pot încadra activitățile de explorare și folosire a acestui mediu numai în beneficiul întregii umanități, conform principiilor dreptului internațional și Cartei ONU, în vederea menținerii păcii și securității mondiale. De asemenea, statele trebuie să coopereze și să-și acorde asistență reciprocă în derularea activităților spațiale.

În categoria actelor de la care statele, în acest domeniu, trebuie să se abțină, se evidențiază interdicția apropierei, în orice modalitate, a spațiului extraatmosferic și a corpurilor cerești (prin proclamarea suveranității, ocupație sau utilizare, spre exemplu). Rezoluția la care ne referim cuprinde principiile dreptului cosmic, care vor fi ulterior consacrate prin tratate. Din dispozițiile rezoluțiilor ONU și ale tratatelor privitoare la activitățile desfășurate de state în spațiul cosmic rezultă principii și reguli care se impun atât statelor, cât și altor entități (lato sensu), participante la aceste operațiuni.

Regimul juridic al spațiului cosmic și al corpurilor cerești este dominat de principiul libertății, preluat din dreptul mării și adaptat în funcție de particularitățile acestui spațiu.

Prin Rezoluția 48/80 din 15 decembrie 1983, Adunarea Generală a ONU a declarat orbita geostaționară drept „rezervă naturală limitată”, iar utilizarea ei trebuie să fie rațională și echilibrată.

În cuprinsul Tratatului din 1967 se consacră și principiul libertății de utilizare a spațiului extraatmosferic, în condiții de egalitate a statelor. În Tratat, limitarea de utilizare se referă la respectarea normelor dreptului internațional, inclusiv Cartei ONU, pentru evitarea unui abuz al statelor ce desfășoară activități spațiale. Statele părți la Tratatul spațial, care desfășoară activități în spațiul cosmic se vor conforma dreptului internațional, inclusiv Carta ONU, în interesul menținerii păcii și securității internaționale, precum și al promovării cooperării și înțelegerii internaționale. De asemenea, tratatul conține prevederi asupra demilitarizării spațiului extraatmosferic, prin interzicerea plasării pe orbita circumterestră a obiectelor purtătoare de arme nucleare, sau de distrugere în masă, iar corpurile cerești vor putea fi utilizate numai în scopuri pașnice. În ceea ce privește regimul juridic al astronautilor, tratatul prevede că aceștia vor fi considerați „trimiși ai omenirii în spațiul cosmic”, iar statele sunt obligate să le acorde toată asistența posibilă în caz de accident, pericol sau aterizare forțată pe teritoriul unui alt stat, ori de amerizare în marea liberă și să îi trimită statului în care este înregistrat vehiculul lor spațial. Tratatul spațial conține și prevederi referitoare la responsabilitatea internațională pentru activități naționale în spațiul extraatmosferic și pe corpurile cerești, reglementând și situațiile când aceste operațiuni sunt desfășurate de organizații internaționale interguvernamentale sau organizații neguvernamentale. Dată fiind importanța activităților spațiale, „Carta” dreptului cosmic conține și reglementări privind înregistrarea obiectelor lansate în spațiul extraatmosferic, cooperarea tuturor participanților la desfășurarea unor asemenea operațiuni, publicitatea activităților statelor, organizațiilor internaționale ce au legătură cu explorarea și utilizarea spațiului extraatmosferic.

Se poate observa că principiul liberei explorări și utilizări a spațiului cosmic este exprimat în termeni categorici și imperativi, angajând toate statele sau entitățile care ar putea desfășura activități spațiale, în viitor, pe termen nelimitat. Libertatea generală de utilizare a spațiului extraatmosferic, a Lunii și corpurilor cerești reprezintă concretizarea a trei aspecte specifice: libertatea de lansare a obiectelor spațiale, libertatea de utilizare a orbitelor (geostaționară, joasă și înaltă), libertatea de acces și staționare pe Lună și celelalte corpuri cerești.

Regimului juridic al spațiului extraatmosferic și corpurilor cerești i se aplică principiul imposibilității apropiării naționale, prin orice mijloace. În cadrul principiului neaproprierii se înscrie și situația în care statele instalează pe corpurile cerești stații, echipamente, acestea necreând drept de proprietate asupra vreunei părți din solul, sau subsolul, corpurilor cerești. Totodată, se specifică tipul de armament interzis, de unde putem deduce că nici un fel de alte arme nu ar putea fi amplasate în spațiul cosmic sau pe Lună și celelalte corpuri cerești.

Cooperarea internațională presupune și asistența reciprocă, avându-se în vedere interesele celorlalte state, activitățile spațiale realizându-se în așa manieră, încât să nu se producă o contaminare nocivă, nici schimbări defavorabile în mediul înconjurător planetei ca o consecință a introducerii în acest mediu a materiilor extraterestre, luându-se măsurile necesare în acest scop.

Principiul se manifestă și sub aspectul egalității statelor în privința observării zborurilor spațiale, iar art. 11 al tratatului impune statelor să informeze cât mai curând posibil pe Secretarul General al ONU asupra naturii, stadiului, localizării și rezultatelor activităților spațiale, care vor fi comunicate opiniei publice și comunității științifice.

Art. 8 din Tratatul spațial menționează că statul în al cărui registru este consemnat obiectul lansat în spațiu va deține jurisdicția și controlul asupra acelui obiect, în timp ce se află în spațiul extraatmosferic sau pe un corp ceresc. Aceeași reglementare se aplică și personalului care se deplasează cu un obiect spațial.

Regimul juridic al astronautilor este înscris în art. 5 al Tratatului spațial, prevedere care califică astronautii drept „trimiși ai omenirii în spațiul extraatmosferic”. Această calificare sugerează statelor obligații generice de ajutor și salvare pe care trebuie să le acorde echipajelor care efectuează zboruri în spațiul extraatmosferic. Astronauții beneficiază de asistență în caz de accident, primejdie sau aterizare forțată pe teritoriul altui stat, sau în marea liberă, statele având obligația să le acorde tot ajutorul posibil. Conform Tratatului, statele-părți au obligația de a informa celelalte state-părți sau pe Secretarul General al Națiunilor Unite, asupra oricărui fenomen care ar pune în pericol viața sau sănătatea astronautilor.

Tratatul spațial oferă un cadru general și instituției răspunderii internaționale în domeniul dreptului cosmic. În conformitate cu articolul VI din Tratatul spațial, este responsabilitatea statului-parte la tratat să se asigure că orice activitate spațială desfășurată de agențiile guvernamentale sau neguvernamentale este desfășurată în siguranță și în sfera dispozițiilor tratatului și reglementărilor naționale. Activitățile spațiale desfășurate de entități neguvernamentale sunt subiectul unei continue supervizări de către statul-parte.

Activitățile spațiale intră în categoria activităților denumite „ultra periculoase”, statul-parte fiind răspunzător și în calitatea sa de membru al unei organizații internaționale, care desfășoară activități spațiale, alături de organizația internațională implicată.

În dreptul cosmic, instituția responsabilității a fost reglementată mai detaliat în cuprinsul Convenției asupra responsabilității internaționale pentru prejudicii cauzate de obiecte spațiale, din 28 martie 1972. Principiul „patrimoniului comun al umanității” este indisolubil legat de principiul „utilizării spațiului extraatmosferic în interesul întregii omeniri”, ca și cel al „neaproprierii” spațiului.

Tratatul spațial prevede că astronauții sunt trimiși ai omenirii în spațiul cosmic și din acest lucru reiese consecința de a supune statele unei obligații generice de ajutor și sprijin . În orice situație, astronauților trebuie să li se asigure condițiile reîntoarcerii lor la autoritățile de lansare; obligația existând numai în condițiile în care un stat are posibilitatea de a duce la bun sfârșit o asemenea acțiune, care evidențiază o obligație nu de rezultat.

Pentru prejudiciile survenite pe Pământ sau pe o aeronava în zbor, responsabilitatea statului de lansare este absolută. Însă dacă prejudiciul se produce în afara suprafeței Pământului, într-un obiect spațial lansat de alt stat, sau persoanelor sau bunurilor de la bord, statul de lansare răspunde numai de pagubele produse din culpa sa, sau a persoanelor responsabile. Referitor la cererile pentru acoperirea prejudiciului, Convenția prevede că acestea se înaintează pe cale diplomatică. În practică, este dificilă identificarea, în situația dată, a provenienței obiectului spațial care a provocat daunele, deci aplicarea răspunderii statului de lansare nu este posibilă de cele mai multe ori.

Înmatricularea nu are semnificația acordată „naționalității” obiectului lansat, pentru că lansările de obiecte în spațiul extraatmosferic se poate face nu numai de state, ci și de organizații internaționale, sau agenții ale statelor.

Competențele statelor de lansare au un caracter specific, ce rezultă din înmatricularea obiectelor spațiale. Astfel, statele au dreptul și obligația corelativă de a reglementa și supraveghea activitățile de la bordul navelor spațiale, de la lansare până la recuperare, indiferent unde se găsesc: în spațiu, pe corpurile cerești, sau pe Terra. Instituția înmatriculării obiectelor spațiale joacă un rol important legat de responsabilitatea pentru daunele provocate de obiectele spațiale și în aplicarea Acordului asupra salvării și recuperării astronauților și obiectelor spațiale.

Statul care are cunoștință că un obiect spațial, sau părți componente ale sale, au căzut pe teritoriul de sub jurisdicția lui, în marea liberă, sau într-un loc nesupus jurisdicției vreunui stat, va întreprinde măsurile de salvare oportune, la solicitarea și cu asistența statului de lansare. Dar, în situația în care statul teritorial are indicii că obiectele spațiale sunt periculoase, va putea să informeze statul de lansare, care va adopta măsuri imediate și eficace, sub controlul și îndrumarea statului teritorial, pentru eliminarea eventualelor pericole, pe cheltuiala autorităților de lansare.

III.1.1.2. Principii generale ale dreptului spațial

Principiul utilizării în scopuri pașnice a spațiului inclusiv luna și alte corpuri cerești a fost consacrat în art. 3 al tratatului spațial unde se prevede că părțile vor desfășura activitățile de explorare și folosirea spațiului extraatmosferic, luna și celelalte corpuri cerești în

conformitate cu dreptul internațional inclusiv Carta ONU în interesul menținerii păcii internaționale.

Spațiul extraatmosferic și corpurile cerești nu pot face obiectul apropriațiunii naționale din partea statelor, prin proclamarea suveranității lor, prin folosință sau prin alt mijloc. Este interzis oricărei persoane fizice sau juridice de a pretinde drepturi de proprietate sau suveranitate în cosmos, cu excepția omenirii.

Principiul păstrării jurisdicției și proprietății statului de lansare asupra obiectelor spațiale și a echipajelor lor se exercită și în cazul unui accident sau aterizare forțată a obiectului spațial, în alt loc decât unde era așteptat., fiind necesar ca obiectul respectiv să fie înregistrat în registrul aceluia stat.

Statele care desfășoară activitate spațială au obligația de a înmatricula obiectele spațiale lansate de ele în registrul lor național, precum și în registrul Secretarului general al O.N.U.. Principiul cooperării internaționale în activitatea spațială presupune ca lărgirea cooperării internaționale, atât în ce privește aspectele științifice, precum și cele juridice ale explorării și folosirii spațiului extraatmosferic în scopuri pașnice contribuie la dezvoltarea înțelegerii mutuale și la consolidarea relațiilor de prietenie dintre state și popoare.

Principiul interzicerii contaminării cosmosului și de a produce schimbări nocive în mediul terestru are la baza obligația statelor să evite contaminarea dăunătoare a spațiului extraatmosferic și a corpurilor cerești, precum și schimbările nocive în mediul terestru, ca urmare a introducerii de substanțe extraterestre.

Salvarea astronautilor și reîntoarcerea lor la statul de lansare implică obligația de informare a statului de lansare și a Secretariatului general al O.N.U. despre echipajul aflat în pericol, cea de salvare a astronautilor dacă ei au ajuns pe teritoriul unui stat sau întrun spațiu nesupus jurisdicției vreunui stat și asigurarea reîntoarcerii astronautilor la statul de lansare.

III.1.1.3. Organizații internaționale cu rol în dreptul spațial

O serie de organizații internaționale îndeplinesc un rol important în promovarea și dezvoltarea reglementărilor de drept spațial, ca și în unele domenii tehnice. Dintre acestea menționăm în special:

- Organizația Națiunilor Unite (O.N.U.) prin Comitetul O.N.U. pentru utilizarea în scopuri pașnice a spațiului extraatmosferic, având în prezent 61 de state membre;
- Organizația Aviației Civile Internaționale (O.A.C.I.);
- Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor (U.I.T.).

La acestea se adaugă și organizațiile neguvernamentale cum sunt:

- Federația Internațională de Astronautică (I.F.A.);

- Institutul Internațional de Drept Spațial (I.I.S.L.).

III.1.2. Zonele polare

Teritoriile întinse care înconjoară cei doi poli ai planetei prezintă particularități geografice și demografice care au determinat ca statutul lor juridic să pună unele probleme deosebite și în final să fie diferit.

La Polul Nord, zona denumită Arctică este constituită din Oceanul înghețat de Nord, care cuprinde 2/3 apă și 1/3 pământ reprezentând mai multe insule, în mare parte acoperite de o calotă de gheață.

La Polul Sud se află o zonă nesfârșită de gheață de 14 milioane km² care acoperă un continent – Antarctica.

Ambele zone sunt lipsite de populație.

Test de evaluare a cunoștințelor

1. Pe corpurile cerești sunt interzise:
 - a) amenajarea de baze și instalații militare;
 - b) executarea de manevre militare;
 - c) experimentarea oricărui tip de arme.
2. Care este primul tratat în materia spațiului extraatmosferic și corpurilor cerești?
3. Este necesară înmatricularea obiectelor lansate în spațiu?
4. Enumerați principiile care guvernează spațiul extraatmosferic și corpurile cerești.
5. Prezentați principalele reglementări cuprinse în Acordul care guvernează activitatea statelor pe Lună și celelalte corpuri cerești.
6. Conținutul principiului cooperării și asistenței reciproce.
7. Conținutul principiului neaproprierii naționale.
8. Răspunderea internațională a statelor de lansare.
9. Statutul juridic al astronautilor.

Știați că.....

Modul III TRATATUL INTERNAȚIONAL

Obiective

studierea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la tratatul internațional, ca principal izvor al Dreptului internațional public.

Conținut

1. Considerații generale
2. Scurt istoric privind apariția și evoluția tratatului internațional
3. Codificarea dreptului tratatelor prin Convenția de la Viena
4. Definiția tratatului internațional
5. Denumirea tratatului internațional
6. Clasificarea tratatelor
7. Condițiile de fond sau elementele tratatelor internaționale
8. Încheierea tratatelor internaționale
9. Efectele tratatelor internaționale
10. Interpretarea tratatelor internaționale
11. Modificarea tratatelor internaționale
12. Încetarea efectelor tratatelor internaționale

Modul III. Unitatea de învățare IV

IV.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să prezinte condițiile de fond și de formă pentru existența tratatelor internaționale, structura textului unui tratat internațional, să clasifice tratatele și să identifice impactul codificării tratatelor la nivel internațional.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

IV.2. Conținut

- Considerații generale privind tratatele internaționale: definiția tratatului internațional; condițiile de fond și de formă pentru existența tratatelor internaționale; structura textului unui tratat internațional; denumirea și clasificarea tratatelor;
- Codificarea tratatelor.

IV.2.1. Considerații generale

Tratatul constituie principalul izvor al dreptului internațional și, în egală măsură, cea mai importantă formă juridică a colaborării dintre subiectele dreptului internațional public.

IV.2.2. Scurt istoric privind apariția și evoluția tratatului internațional

Deoarece reprezintă cel mai uzitat instrument de stabilire a raporturilor juridice între subiectele dreptului internațional, tratatele internaționale datează încă din **Antichitate**.

Perioada evului mediu a fost caracterizată de fărâmițarea feudală și dominația Bisericii Catolice asupra formațiunilor statale născute în urma destrămării imperiului roman de apus.

Perioada modernă. În cadrul congreselor și conferințelor internaționale, precum Congresul de la Viena din anul 1815 sau Congresul de la Paris din anul 1856, a început procesul de codificare a dreptului internațional.

Perioada interbelică este caracterizată, în plan internațional, prin înlocuirea politicii echilibrului puterilor cu cea a securității colective, determinată de apariția și dezvoltarea organizațiilor internaționale, în special Societatea Națiunilor, precum și de apariția primei jurisdicții internaționale - Curtea Permanentă de Justiție Internațională.

În perioada contemporană, după anul 1945, societatea internațională se caracterizează prin creșterea numărului statelor, ca urmare a procesului de decolonizare, concomitent cu diversificarea subiectelor care o compun, prin dezvoltarea organizațiilor internaționale interguvernamentale, cărora le este recunoscut statutul de subiect de drept internațional, statut recunoscut, pentru prima oară, și națiunilor (popoarelor) care luptă pentru eliberare națională.

IV.2.3. Codificarea dreptului tratatelor prin Convenția de la Viena

Această codificare s-a realizat prin Convenția de la Viena referitoare la dreptul tratatelor din 1969, Convenția privind succesiunea statelor în materie de tratate din 1978 și Convenția privind dreptul tratatelor încheiate între state și organizații internaționale sau între organizații internaționale din 1986.

IV.2.4. Definiția tratatului internațional

Potrivit art. 2 pct. 1 lit. a) al Convenției privind dreptul tratatelor din 1969, *„prin expresia tratat se înțelege un acord internațional încheiat în scris între state și guvernat de dreptul internațional, fie că este consemnat într-un instrument unic, fie în două sau mai mult instrumente conexe și oricare ar fi denumirea sa particulară”*.

În Legea nr. 590 din 2003 privind tratatele se prevede că prin *„tratrat se înțelege actul juridic, indiferent de denumire sau de formă, care consemnează în scris un acord la nivel de stat, la nivel guvernamental sau la nivel departamental, având scopul de a crea, de a modifica ori de a stinge drepturi și obligații juridice sau de altă natură, guvernat de dreptul internațional public și consemnat într-un instrument unic ori în două sau în mai multe instrumente conexe”*.

IV.2.5. Denumirea tratatului internațional

Printre cele mai importante denumiri, reținem următoarele: tratat, convenție, acord, pact, protocol, statut, declarație, compromis, act general, schimb de note, comunicate comune, modus vivendi, declarațiile comune și solemne, aranjamentul, avenantul,

concordatul, cartelul, Gentlemen's agreement.

IV.2.6. Clasificarea tratatelor

1. După numărul părților, tratatele se clasifică în:

- a) tratate bilaterale, încheiate între două state sau alte subiecte de drept internațional și
- b) tratate multilaterale, încheiate între mai multe state sau alte subiecte de drept internațional.

2. După statutul juridic al părților, tratatele se împart în:

- a) tratate încheiate de către state;
- b) tratate încheiate între state și organizații internaționale interguvernamentale
- c) tratate încheiate între organizații internaționale interguvernamentale.

3. După obiectul de reglementare, tratatele pot fi:

- a) politice;
- b) economice;
- c) comerciale;
- d) cultural-științifice;
- e) militare etc.

3. După criteriul posibilității de aderare, tratatele se clasifică în:

- a) tratate deschise, la care pot adera în mod liber orice state;
- b) tratate închise, la care alte state nu pot adera decât cu consimțământul statelor participante.

IV.2.7. Condițiile de fond sau elementele tratatelor internaționale

Condițiile de fond sau elementele tratatelor internaționale au fost clasificate în două categorii, după cum trebuie conținute în mod necesar sau pot lipsi:

- condiții de fond obligatorii sau elemente definitorii;
- condiții de fond sau elemente accesorii.

IV.2.7.1. Condițiile de fond obligatorii sau elementele esențiale ale tratatului

Elementele definitorii, în funcție de care un act internațional este calificat drept tratat internațional, sunt următoarele:

- părțile la tratat;
- acordul de voință;
- intenția părților de a produce efecte juridice;
- guvernarea tratatului de către normele dreptului internațional.

IV.2.7.2. Condițiile de fond sau elementele accesorii ale tratatelor

Orice tratat internațional trebuie să cuprindă în mod necesar și obligatoriu elementele esențiale enumerate și prezentate anterior, pentru a fi valabil încheiat și pentru a produce efecte juridice, însă, poate conține și elemente accesorii care nu sunt obligatorii pentru validitatea lui, după cum urmează:

- termenul;
- condiția;
- rezerva la tratat;
- clauza de solidaritate;
- clauza de garanție.

Bibliografie recomandată

[1]: pp.12-28

Bibliografie obligatorie

[2]: pp.7- 41

[3]: pp.196-214

Modul III. Unitatea de învățare V

V.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să prezinte intrarea în vigoare și înregistrarea tratatelor internaționale, efectele juridice ale modificării tratatelor internaționale, cât și cauzele de încetare a tratatelor internaționale: nulitatea tratatelor internaționale; suspendarea și cazurile de încetare propriu-zisă a tratatelor internaționale.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

V.2. Conținut

- Încheierea tratatelor internaționale: generalități privind încheierea tratatelor; etapele încheierii tratatelor internaționale; rezerve și declarațiile la tratatele internaționale;
- Intrarea în vigoare și înregistrarea tratatelor internaționale;
- Aplicarea tratatelor internaționale;
- Interpretarea tratatelor internaționale: definiție; regula generală de interpretare a tratatelor internaționale; moduri de interpretare a tratatelor internaționale; reguli de interpretare;
- Efectele tratatelor internaționale;
- Modificarea tratatelor internaționale;
- Încetarea tratatelor internaționale: nulitatea tratatelor internaționale; suspendarea și cazurile de încetare propriu-zisă a tratatelor internaționale.

V.2.1. Încheierea tratatelor internaționale

Încheierea tratatelor reprezintă ansamblul procedurilor juridico-procedurale care trebuie parcurse și îndeplinite pentru ca tratatul să ia naștere, să devină obligatoriu pentru părți, să intre în vigoare și să producă efecte juridice.

V.2.1.1. Subiectele tratatelor internaționale și capacitatea acestora

Calitatea de subiect de drept internațional este esențială pentru orice entitate care participă la încheierea unui tratat.

V.2.1.2. Autoritățile interne competente să participe la încheierea tratatelor

Potrivit art. 91 alin. (1) din Constituția României, revizuită: *„Președintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege”*.

V.2.1.3. Conținutul tratatelor

Structura tratatului internațional cuprinde următoarele părți:

1. Titlul tratatului ;
2. Preambulul (partea introductivă) ;
3. Partea dispozitivă ;
4. Clauzele finale ;
5. Anexele.

V.2.1.4. Etapele (fazele) încheierii tratatelor

Încheierea unui tratat internațional parcurge, de regulă, următoarele etape (faze):

- a) negocierea;
- b) adoptarea;
- c) autentificarea;
- d) exprimarea consimțământului de a fi parte la tratat.

a) Negocierea

În conformitate cu dispozițiile art. 2 alin. (1) lit. c), **deplinele puteri** reprezintă *„documentul emanând de la autoritatea competentă a unui stat și desemnând una sau mai multe persoane împuternicite să reprezinte statul pentru negocierea, adoptarea sau autentificarea textului unui tratat, pentru a exprima consimțământul statului de a fi legat printr-un tratat sau pentru a îndeplini oricare alt act cu privire la tratat”*.

Potrivit art. 7 alin. (2), în virtutea funcțiilor lor, reprezintă statul, fără a fi obligați să prezinte depline puteri, următoarele categorii de persoane:

a) șefii de stat, șefii guvernelor și miniștrii afacerilor externe, pentru toate actele referitoare la încheierea unui tratat;

b) șefii de misiune diplomatică, pentru adoptarea textului unui tratat ce se încheie între

statul acreditant și statul acreditar;

c) reprezentanții acreditați ai statelor la o conferință internațională sau pe lângă o organizație internațională ori pe lângă un organ al acesteia, pentru adoptarea textului unui tratat în această conferință, organizație sau organ.

b) Adoptarea constă în fixarea textului tratatului, așa cum a fost redactat și în modalitățile convenite de către părți, prin exprimarea acordului participanților la negocieri.

c) Autentificarea se realizează prin semnarea de către participanții la negocieri a textului tratatului, care dobândește caracter oficial, autentic și nu mai poate fi repus în discuție pentru modificări.

În această etapă, semnarea poate fi:

1. definitivă;
2. provizorie, caz în care se poate îmbrăca două forme:
 - parafarea;
 - semnarea *ad referendum*.

d) Exprimarea consimțământului de a fi parte la tratat

Potrivit art. 11 al Convenției de la Viena din 1969, *„consimțământul unui stat de a fi legat printr-un tratat poate fi exprimat prin semnătură, prin schimbul instrumentelor care constituie un tratat, prin ratificare, acceptare, aderare sau aprobare, ori prin oricare alt mijloc convenit”*.

V.2.1.5. Rezervele la tratate

Potrivit art. 2 alin. (2) al Convenției de la Viena din 1969, **rezerva la tratat reprezintă „o declarație unilaterală, oricare ar fi conținutul sau denumirea sa, făcută de un stat atunci când semnează, acceptă sau aprobă un tratat, ori aderă la acesta prin care își manifestă intenția de a exclude sau modifica efectul juridic al unor dispoziții din tratat cu privire la aplicarea lor față de statul respectiv”**.

Rezerve se pot formula numai în cazul tratatelor multilaterale deoarece, în cazul tratatelor bilaterale, formularea unor rezerve ar echivala cu respingerea textului tratatului în forma existentă și cu propuneri pentru redeschiderea negocierilor.

V.2.1.6. Intrarea în vigoare și înregistrarea tratatelor

Potrivit art. 24 par. 1 al Convenției de la Viena din 1969, intrarea în vigoare se produce în conformitate cu prevederile tratatului, cuprinse în dispozițiile finale ale acestuia, sau conform unui acord adițional al părților participante la negocieri,

Înregistrarea tratatelor constituie o operațiune importantă sub aspectul publicității și

opozabilității față de terți a textelor cuprinse în tratatele internaționale. Totodată, înregistrarea tratatelor devine o garanție a legalității și conformității lor cu normele și principiile fundamentale ale dreptului internațional.

V.2.2. Efectele tratatelor internaționale

V.2.2.1. Efectele tratatelor internaționale față de părțile contractante

În temeiul dispozițiilor art. 26, denumit marginal *Pacta sunt servanda*, al Convenției de la Viena din 1969 se prevede că: „*Orice tratat în vigoare leagă părțile și trebuie să fie executat de ele cu bună-credință*”.

V.2.2.2. Efectele tratatelor față de statele terțe

Potrivit prevederilor art. 34 al Convenției de la Viena: „*Un tratat nu creează nici obligații, nici drepturi pentru un stat terț fără consimțământul său*”.

Există, însă, câteva excepții de la acest principiu:

- a) Posibilitatea ca un stat să dobândească drepturi în urma unui tratat la care nu a fost parte;
- b) Posibilitatea ca într-un tratat să poată fi prevăzute obligații în sarcina unui stat terț;
- c) Stabilirea unor regimuri juridice internaționale, general aplicabile, obiective.

V.2.2.3. Efectele tratatelor internaționale asupra ordinii juridice interne a statelor

În literatura de specialitate s-au conturat două teorii antagoniste, respectiv monismul și dualismul, fără ca legislația națională să consfințească pe deplin una sau alta dintre cele două teorii.

V.2.2.4. Efectele tratatelor internaționale în spațiu

În principiu, aplicarea în spațiu a tratatelor internaționale se realizează cu respectarea principiului teritorialității, în virtutea căruia tratatele se aplică asupra ansamblului teritoriului statelor părți, supus suveranității acestora.

Din interpretarea dispozițiilor art. 29 al Convenției de la Viena: „*Dacă din cuprinsul tratatului nu reiese o intenție diferită sau dacă nu este stabilită pe altă cale, un tratat leagă fiecare parte cu privire la ansamblul teritoriului său*”.

V.2.2.5. Aplicarea tratatelor internaționale în timp

Aplicarea în timp a tratatelor internaționale se realizează potrivit principiului neretroactivității, așa cum rezultă și din dispozițiile art. 28 al Convenției de la Viena: „*Dacă*

din cuprinsul tratatului nu reiese o intenție diferită, sau aceasta nu este stabilită pe altă cale, dispozițiile unui tratat nu leagă o parte în ceea ce privește un act sau un fapt anterior datei intrării în vigoare a acestui tratat...”. Așadar, statele părți la un tratat pot deroga de la principiul neretroactivității, cu condiția ca derogarea să rezulte din clauzele tratatului.

Modul III. Unitatea de învățare VI

VI.1. Conținut

VI.1.1. Interpretarea tratatelor internaționale

VI.1.1.1. Noțiune

Interpretarea tratatelor internaționale reprezintă operațiunea de stabilire a sensului și conținutului exact acestora de către organele competente, în vederea aplicării sale depline și corecte.

VI.1.1.2. Reguli generale de interpretare

Convenția de la Viena a codificat, în art. 31-33, principalele reguli de interpretare ale tratatului internațional, reguli cu aplicabilitate generală, în sensul că se aplică tuturor tratatelor internaționale independent de caracteristicile lor:

VI.1.1.3. Autorități competente pentru interpretarea tratatelor

Pe plan intern, interpretarea tratatelor se realizează de către autoritățile guvernamentale competente în domeniul relațiilor externe, de regulă, ministerele de externe ale statelor părți, însă această interpretare nu este opozabilă altor state.

Pe plan internațional, interpretarea tratatelor se realizează de către state, de către instanțe judiciare sau arbitrale și de către organizații internaționale.

VI.1.2. Modificarea tratatelor internaționale

Ținând seama de dinamica relațiilor internaționale, se impune adaptarea conținutului tratatelor în raport cu evoluția societății internaționale, adaptare reținută în literatura de specialitate sub denumirea generică de modificare, cu două forme particulare:

- amendarea - modificare parțială și de mai mică importanță a textului tratatului;
- revizuirea - modificare substanțială și extinsă a textului tratatului, care vizează un proces de reexaminare în ansamblu a tratatului.

VI.1.3. Încetarea sau suspendarea efectelor tratatelor internaționale

Încetarea sau stingerea efectelor tratatelor reprezintă momentul începând cu care un tratat nu mai este în vigoare și nu mai produce efecte juridice, adică drepturile, obligațiile și normele cuprinse în textul său își încetează existența și aplicarea.

Prin raportare la încetare, o situație specială o reprezintă suspendarea aplicării tratatelor, care nu pune capăt efectelor acestuia, ci constă în neaplicarea anumitor dispoziții ale tratatului pe o anumită perioadă.

Cauzele de încetare și de suspendare sunt comun reglementate în Convenția de Viena. Cauzele de încetare a efectelor tratatelor pot fi grupate în patru categorii:

1. - potrivit dispozițiilor tratatului;
2. - din voința uneia dintre părți;
3. - din voința comună a părților;
4. - din cauze exterioare voinței părților.

Rezumat

S.M.= art. 2 alin. (1) din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969

Tratatul internațional => este un acord încheiat în scris între state și guvernat de dreptul internațional, fie că este consemnat într-un instrument unic sau în două sau mai multe instrumente conexe și oricare ar fi denumirea sa.

N.B. Părțile între care se încheie tratatul sunt entitățile care au capacitatea de a încheia tratate, respectiv subiectele dreptului internațional public. Voința părților trebuie să fie liber exprimată, fără vicii de consimțământ.

Elementele esențiale ale tratatului: părțile la tratat; voința părților; tratatul să producă efecte juridice; obiectul tratatului să fie licit și rezonabil.

Elementele accesorii ale tratatului: termenul; condiția.

Denumirea: tratat; convenție; acord; pact; protocol; act general; statut; carta; schimb de note sau de scrisori; compromis; modus vivendi; declarație; gentlemen's agreement etc.

Clasificarea:

- a) după criteriul funcției: - tratate-legi;
- tratate-contract.

- b) după numărul părților: - bilaterale
 - plurilaterale
 - multilaterale.
- c) după termenul de validitate: - cu aplicare limitată
 - fără termen.
- d) după posibilitatea de aderare: - deschise
 - închise.
- e) după forma de încheiere: - propriu-zise;
 - în formă simplificată.
- f) după obiectul de reglementare: - politice;
 - economice;
 - culturale;
 - militare etc.

Încheierea tratatelor

=> S.M.= Convenția din 1969 de la Viena pentru tratatele care se încheie între state + Convenția din 1989 de la Viena pentru tratatele care se încheie între state și organizațiile internaționale sau între organizațiile internaționale.

=> totalitatea activităților și procedurilor care trebuie îndeplinite, a regulilor care trebuie aplicate și a actelor care trebuie efectuate pentru ca tratatul să se formeze, să devină obligatoriu pentru părți și să intre în vigoare.

Etapele (fazele) încheierii tratatelor:

- a) negocierea** – are loc între reprezentanții statelor, care pot fi împuterniciți cu depline puteri sau abilitați să îndeplinească astfel de proceduri în virtutea funcțiilor pe care le dețin în stat;

Deplinele puteri => art. 1 lit. c) al Convenției de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969 = un document emanând de la autoritatea competentă a unui stat și desemnând una sau mai multe persoane împuternicite să reprezinte statul pentru negocierea, adoptarea sau autentificarea textului unui tratat/ a exprima consimțământul statului de a fi legat printr-un tratat/ a îndeplini oricare alt act cu privire la tratat.

✓ Nu au nevoie de depline puteri: șefii de state, șefii de guverne, miniștrii

afacerilor externe, șefii misiunilor diplomatice (numai pentru negocierea unui tratat care se încheie între statul acreditant și statul acreditar), reprezentanții acreditați ai statelor la o conferință internațională sau pe lângă o organizație internațională pentru negocierea și

adoptarea unui tratat în conferința sau organizația respectivă.

b) adoptarea

c) autentificarea textului:

-> **semnarea definitivă**: atestarea solemnă a faptului că negocierile s-au încheiat și că textul reprezintă forma definitivă a tratatului;

-> **semnarea *ad referendum***: are caracter provizoriu, intervenind atunci când reprezentantul care a negociat nu a avut și împuternicirea de a semna definitiv;

-> **parafarea**: înscrierea inițialelor numelui negociatorului, cu același efect ca semnarea *ad referendum*;

d) exprimarea consimțământului se realizează prin:

1. **semnare** = exprima atât autentificarea, cât și consimțământul;
2. **ratificare** = act intern de aprobare a parlamentului și presupune existența semnăturii prealabile a reprezentantului statului;
3. **aderare** = modalitate de exprimare a consimțământului de a deveni parte la tratat pentru statele care au participat la negocieri, dar nu au semnat tratatul respectiv;
4. **aprobare** = act al guvernului;
5. **acceptare**.

Intrarea în vigoare:

- a) tratate bilaterale => la un anumit termen de la data semnării sau a schimbului instrumentelor de ratificare;
- b) tratatele multilaterale => la un anumit termen după depunerea la depozitar a unui anumit număr de instrumente de ratificare, aprobare, acceptare sau aderare.

Înregistrarea tratatelor => S.M. = art. 102 din Carta ONU.

- ✓ Neînregistrarea tratatelor nu afectează forța juridică a acestora, însă lipsește tratatului de opozabilitatea față de terți.

Rezerva la tratat

S.M.² = art. 2 lit. d) din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969;

= o declarație unilaterală, indiferent cum este redactată sau denumită, făcută de

un stat atunci când semnează, ratifică, acceptă, aprobă sau aderă la un tratat, prin care urmărește să excludă sau să modifice efectele juridice ale anumitor prevederi ale tratatului în aplicarea lor față de statul respectiv.

- Rezerva trebuie să fie exprimată în scris și comunicată părților contractante, cât și celorlalte state având calitatea de a deveni părți la tratat.
- Rezerva poate fi formulată în momentul semnării, ratificării, aprobării, acceptării sau aderării, însă rezervele formulate la semnare trebuie reconfirmate la exprimarea consimțământului de a fi parte la tratat.
- Retragera unei rezerve trebuie formulată în scris.
- Formularea rezervei trebuie să nu fie interzisă de tratatul respectiv.
- Rezerva să nu aibă ca obiect acele dispoziții ale tratatului care sunt expres exceptate.
- Rezerva să nu fie incompatibilă cu obiectul și scopul tratatului.

Statele nu pot invoca legislația internă pentru justificarea neexecutării unui tratat, iar autoritățile statului, inclusiv autoritatea judecătorească, persoanele fizice și juridice au obligația executării întocmai și cu bună-credință a prevederilor tratatelor.

Aplicarea în spațiu a tratatelor: se aplică pe întregul teritoriu al statelor părți. Excepții:

- clauza federală;
- clauza colonială;
- tratatele multilaterale prin care se instituie regimuri juridice aplicabile unor zone geografice situate dincolo de suveranitatea statelor părți.

Aplicarea în timp a tratatelor: se aplică principiul neretroactivității tratatelor => dispozițiile unui tratat nu leagă o parte cu privire la acte sau fapte anterioare datei intrării în vigoarea aceluia tratat.

- ✓ Reguli privind aplicarea dispozițiilor tratatelor successive => S.M. = art. 30 al Convenției de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969

- când un tratat precizează că este subordonat unui tratat anterior sau posterior ori că nu trebuie considerat ca fiind incompatibil cu celălalt tratat, dispozițiile acestuia din urmă se vor aplica cu precădere;
- când toate părțile la tratatul anterior sunt părți și tratatul posterior, fără ca cel anterior să fi expirat, tratatul anterior nu se aplică decât în măsura în care

dispozițiile sale sunt compatibile cu cele ale tratatului posterior.

- ✓ În cazul unui conflict între dispozițiile Cartei ONU și obligațiile statelor decurgând din orice alt acord internațional vor prevala obligațiile decurgând din Cartă.

Interpretarea tratatelor

=> S.M. = art. 31-33 din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969.

=> are ca scop asigurarea aplicării lor concrete și uniforme de către toate statele părți.

- ✓ Tratatul trebuie interpretat cu bună-credință, potrivit sensului clar al termenilor, în lumina scopului și obiectului lor, cât și în lumina lucrărilor pregătitoare și împrejurărilor în care au fost încheiate.
- ✓ Se aplică regula valorii egale a textelor în diferite limbi în care a fost autentificat un tratat.

Interpretarea autentică => competența interpretării tratatelor revine statelor părți.

Interpretarea neautentică => competența interpretării tratatelor revine în unele cazuri unor instanțe arbitrale sau judiciare, iar pentru anumite categorii de tratate organelor organizațiilor internaționale.

- ✓ De regulă, în plan intern competența pentru interpretarea tratatelor revine ministerelor de externe ale fiecărui stat și are caracter unilateral.
- ✓ Interpretarea jurisdicțională are forță obligatorie numai pentru părțile în litigiu și diferendul respectiv.
- ❖ Reguli necodificate prin dispozițiile Convenției de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969
 - => regula efectului util;
 - => regula interpretării mai favorabile pentru statul parte care trebuie să execute prestația;
 - => regula contra proferentem.

Efectele tratatelor

=> tratatele produc efecte numai față de părți;

=> orice tratat în vigoare leagă părțile și acestea trebuie să le respecte cu bună-credință;

=> un tratat nu crează nici obligații, nici drepturi pentru un stat terț fără consimțământul său.

- ✓ Art. 36 din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969 prevede ca statele pot să dobândească drepturi printr-un tratat la care nu sunt părți dacă părțile la respectivul tratat înțeleg să confere acest drept ori statului terț sau unui grup de

state căruia acesta aparține, ori tuturor statelor și dacă statul terț își exprimă consimțământul în acest sens => consimțământul este prezumat în lipsa vreunei indicații contrare.

- ✓ Art. 36 din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969 prevede că pot rezulta obligații din tratate la care un stat nu este parte sau că părțile la tratat să fi înțeles să creeze o asemenea obligație prin dispozițiile tratatului și dacă statul terț acceptă în mod expres și în scris.
- ✓ Tratatelor prin care se crează regimuri juridice obiective => sunt opozabile *erga omnes*.

Modificarea tratatelor

=> S.M. art. 40-41 din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969;
=> necesită consimțământul părților;
=> orice propunere de modificare se notifică tuturor părților;
=> între părțile care au acceptat modificările se aplică tratatul în forma modificată;
=> între părțile care nu le-au acceptat se aplică tratatul în forma inițială;
=> între părțile care au acceptat modificările și părțile care nu le-au acceptat se aplică tratatul în forma inițială.

Încetarea tratatelor

1. Cauze de nulitate

- când tratatul contravine unei norme de *jus cogens* în vigoare la momentul încheierii sau apărută în cursul aplicării;
- când apar vicii de consimțământ privind competența de a încheia tratate:
 - > violarea dispozițiilor de drept intern;
 - > eroarea (art. 48 din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969);
 - > dolul (art. 49);
 - > coruperea reprezentantului (art. 50);
 - > constrângerea exercitată asupra reprezentantului (art. 51);
 - > constrângerea exercitată asupra statului (art. 52).

Nulitatea relativă => poate fi invocată numai de statul al cărui consimțământ a fost viciat și poate fi acoperită prin confirmarea de către acesta.

Nulitatea absolută => poate fi invocată de orice stat parte la tratat, nu numai de statul afectat, sau din oficiu, de o instanță internațională.

2. Cauze de încetare propriu-zisă

- a) potrivit dispozițiilor cuprinse în tratat: termenul și condiția rezolutorie;
- b) prin consimțământul tuturor statelor părți;
- c) denunțarea;
- d) violarea substanțială a dispozițiilor tratatului de către una din părți;
- e) încheierea unui tratat cu același obiect între părți;
- f) dispariția totală și permanentă a obiectului tratatului sau a unei părți=> caducitateatratatului;
- g) schimbarea fundamentală a împrejurărilor => *clausa rebus sic stantibus*;
- h) ruperea relațiilor diplomatice și consulare;
- i) războiul.

Bibliografie recomandată

[1]: pp.12-28

Bibliografie obligatorie

[2]: pp.7- 41

[3]: pp.196-214

Test de evaluare

I. Întrebări

1. Definiți tratatul internațional.
2. Clasificați tratatele internaționale după minimum trei criterii.
3. Scurtă analiză asupra codificării dreptului tratatelor.
4. Cum trebuie să fie voința părților la tratat?
5. Ce se înțelege prin încheierea tratatelor?
6. Care sunt autoritățile competente să încheie tratate?
7. Enumerați etapele încheierii tratatelor.
8. Ce se înțelege prin sintagma “depline puteri”?
9. Autentificarea tratatelor- scurtă analiză.
10. Analizați modalitățile prin care un stat își poate exprima consimțământul de a deveni parte la tratat.
11. Când intră în vigoare dispozițiile unui tratat internațional?
12. Neînregistrarea unui tratat afectează forța lui juridică?
13. Definiți rezerva la tratat.
14. Se pot formula rezerve în cazul tratatelor bilaterale?
15. Când pot fi retrase rezervele și obiecțiile la rezerve?

II. Completați următoarele enunțuri:

1. Tratatul reprezintă actul juridic care exprimă...
2. Elementele esențiale ale tratatelor sunt...
3. Subiectele între care se încheie tratatul sunt...
4. *Modus vivendi* reprezintă...
5. După criteriul posibilității de aderare tratatele se clasifică în...
6. Etapele încheierii tratatelor sunt...
7. Negocierile au loc între reprezentanții statelor, care pot fi...
8. Deplinele puteri sunt definite ca...
9.,.....,..... și sunt abilitați să poarte negocieri, în virtutea funcțiilor pe care le au în stat, fără a avea nevoie de depline puteri.
10. Autentificarea textului tratatului presupune...
11. Semnarea *ad referendum* este o autentificare cu caracter...
12. Exprimarea consimțământului statului de a deveni parte la tratate se poate face prin recurgerea la unul dintre următoarele mijloace juridice...
13. Ratificarea este...
14. Aderarea este modalitatea de exprimare a consimțământului de a deveni parte la tratat pentru statele care...
15. Pentru tratatele bilaterale, intrarea în vigoare este prevăzută...

III. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Sediul materiei pentru încheierea tratatelor internaționale este:
 - a) Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969;
 - b) Legea nr. 590/2003 privind tratatele;
 - c) Convenția din 1989 de la Viena pentru tratatele care se încheie între state și organizațiile internaționale sau între organizațiile internaționale.
2. Gentlemen's agreement este:
 - a) un acord temporar ce urmează a fi înlocuit cu un tratat cu clauze detaliate;
 - b) un acord de voință prin note sau scrisori identice;
 - c) acord în forma verbală.
3. După posibilitatea de aderare tratatele se clasifică în:
 - a) deschise;
 - b) în formă simplificată;
 - c) închise.

4. Elementele esențiale ale tratatului constau în:

- a) Părțile tratatului, voința părților, obiectul tratatului să fie licit și rezonabil, tratatul să producă efecte juridice, tratatul să fie guvernat de dreptul internațional;
- b) Părțile tratatului, voința părților, obiectul tratatului să fie licit și rezonabil, tratatul să producă efecte juridice, rezervele să nu fie interzise expres de tratat;
- c) Părțile tratatului, dispozițiile noului tratat să fie incompatibile cu cele ale tratatului anterior, obiectul tratatului să fie licit și rezonabil, tratatul să producă efecte juridice, tratatul să fie guvernat de dreptul internațional.

5. În cazul încălcării unei norme interne, pentru ca aceasta să poată fi considerată viciu deconsimțământ este necesar ca:

- a) încălcarea să fie obiectiv evidentă;
- b) să existe o conduită frauduloasă a altui stat care a participat la negociere și care conduce, în general, la producerea unei erori;
- c) să privească o normă fundamentală a dreptului intern.

6. Deplinele puteri reprezintă:

- a) atestarea solemnă a faptului că negocierile s-au încheiat și că textul reprezintă forma definitivă a tratatului;
- b) documentul emis de autoritatea competentă a unui stat, prin care sunt desemnate una sau mai multe persoane împuternicite să reprezinte statul pentru negocierea, adoptarea sau semnarea unui tratat, pentru exprimarea consimțământului de a deveni parte la tratat sau pentru a îndeplini alt act cu privire la acesta;
- c) executarea obligațiilor prevăzute de tratate ceea ce presupune luarea măsurilor necesare în sensul aplicării lor de către autoritățile administrative sau judecătorești.

7. Autentificarea textului se face prin:

- a) parafare;
- b) ratificare;
- c) aderare.

8. Semnarea *ad referendum*:

- a) reprezintă nu doar autentificarea, ci și consimțământul;
- b) este o autentificare cu caracter provizoriu, care depinde de confirmarea ulterioară astatului, atunci când reprezentantul are împuterniciri să negocieze, dar nu să semneze;
- c) echivalează cu aprobarea, alteori cu aderarea.

9. Exprimarea consimțământului de a deveni parte la tratat se face prin:

- a) semnarea definitivă;
- b) aderare;
- c) ratificare.

10. Printre cauzele de încetare a tratatelor prevăzute de Convenția de la Viena din 1969 privind dreptul tratatelor amintim:

- a) Eroarea, dolul, coruperea reprezentantului unui stat, denunțarea;
- b) Dolul, constrângerea exercitată asupra reprezentantului unui stat, violarea dispozițiilor de drept intern, coruperea reprezentantului unui stat;
- c) Eroarea, dolul, coruperea reprezentantului unui stat, ruperea relațiilor diplomatice.

IV. Eseuri

- 1. Etapele încheierii tratatelor.
- 2. Caracteristicile ratificării în raport cu celelalte mijloace juridice de exprimare a consimțământului unui stat de a deveni parte la un tratat.
- 3. Aplicarea tratatelor în dreptul intern.
- 4. Respectarea și aplicarea tratatelor de către statele părți.
- 5. Studiu comparativ între cauzele de nulitate și cauzele de încetare a tratatelor.

Tema de control

„Etapele încheierii tratatelor internaționale”;

Modul IV

DREPTUL DIPLOMATIC

Obiective

- cunoașterea, însușirea și înțelegerea cunoștințelor referitoare la definiția și izvoarele dreptului diplomatic, relațiile diplomatice, funcțiile diplomatice, statutul juridic al misiunilor diplomatice și al personalului acestora.

Conținut

1. Noțiunea de diplomație
 - 1.1. Apariția și evoluția diplomației
 - 1.2. Definiția și trăsăturile caracteristice ale diplomației
2. Dreptul diplomatic și relațiile diplomatice
 - 2.1. Definiția și caracteristicile dreptului diplomatic
 - 2.2. Izvoarele dreptului diplomatic
 - 2.3. Codificarea dreptului diplomatic
 - 2.4. Relațiile diplomatice
 - 2.4.1. Noțiunea de relații diplomatice
 - 2.4.2. Stabilirea relațiilor diplomatice
 - 2.4.3. Încetarea relațiilor diplomatice
 - 2.5. Reprezentarea intereselor unui stat
 - 2.6. Organele statului pentru relațiile internaționale
3. Misiunile diplomatice
 - 3.1. Noțiune și clasificare
 - 3.2. Înființarea și desființarea misiunilor diplomatice
 - 3.3. Funcțiile misiunii diplomatice
 - 3.4. Activitatea misiunii diplomatice
 - 3.5. Structura misiunii diplomatice
4. Personalul misiunii diplomatice

- 4.1. Noțiune și categorii
- 4.2. Numirea membrilor personalului misiunii diplomatice
- 4.3. 4.3.Încetarea funcțiilor membrilor misiunii diplomatice
- 4.4. Corpul diplomatic
- 5. Definiția generală a imunităților, inviolabilităților, privilegiilor și facilităților diplomatice
- 6. Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile misiunilor diplomatice
 - 6.1. Imunitatea de jurisdicție a misiunii diplomatice
 - 6.2. Inviolabilitatea misiunii diplomatice
 - 6.3. Privilegiile și facilitățile misiunii diplomatice
- 7. Inviolabilități, imunități și privilegii ale personalului diplomatic
 - 7.1. Categorii de persoane care beneficiază de statut diplomatic
 - 7.2. Imunitatea agentului diplomatic
 - 7.3. Inviolabilitatea agentului diplomatic
 - 7.4. Privilegiile agentului diplomatic

Modul IV. Unitatea de învățare VII

VII.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să identifice izvoarele dreptului diplomatic, cauzele de încetarea a relațiilor diplomatice, ruperea sau suspendarea relațiilor diplomatice dintre două state de către o organizație internațională sau de către o alianță politico-militară.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

VII.2. Conținut

- Diplomația. Noțiunea de diplomație; Apariția și evoluția diplomației; Definiția diplomației.
- Dreptul diplomatic. Definiție și caracteristici; Izvoarele dreptului diplomatic; Relații diplomatice bilaterale; Stabilirea relațiilor diplomatice; Încetarea relațiilor diplomatice; Ruperea sau suspendarea relațiilor diplomatice dintre două state de către o organizație internațională sau de către o alianță politico-militară;
- Organe statale interne cu activitate în domeniul relațiilor internaționale;
- Misiuni diplomatice: noțiune; clasificare; structură și organizarea misiunii diplomatice; rolul, funcțiile și activitatea misiunilor diplomatice; înființarea, suspendarea, transformarea și încetarea, suspendarea misiunilor diplomatice; membrii misiunii diplomatice; încetarea funcției unui membru al misiunii; acreditarea multiplă; activitatea diplomatică exercitată de organele interne ale statului.

VII.2.1. Noțiunea de diplomație

VII.2.1.1. Apariția și evoluția diplomației

Termenul de diplomație provine din cuvântul grecesc *diplo* (dublez), care desemna acțiunea de redactare a actelor oficiale sau a diplomelor în două exemplare, dintre care unul era dat ca scrisoare de împuternicire sau recomandare trimișilor, iar celălalt se păstra în

arhivă; putătorul unui asemenea dublet a fost numit diplomat, iar activitatea desfășurată de el, diplomatie.

Cu toate că originea diplomației este una îndepărtată, termenul de diplomatie, în sensul actual, a fost folosit, pentru prima dată în Anglia, în Annual Register pentru anul 1787.

VII.2.1.2. Definiția și trăsăturile caracteristice ale diplomației

Diplomația reprezintă activitatea oficială desfășurată de către organele statului pentru relațiile internaționale în procesul de stabilire, menținere și dezvoltare a relațiilor unui stat cu alte state, apărând drepturile și interesele legitime ale statului respectiv, în scopul realizării obiectivelor politicii externe.

VII.2.2. Dreptul diplomatic și relațiile diplomatice

VII.2.2.1. Definiția și caracteristicile dreptului diplomatic

Dreptul diplomatic cuprinde totalitatea normelor juridice de drept internațional și de drept intern care reglementează organizarea, competența, atribuțiile și statutul organelor pentru relații externe.

VII.2.2.2. Izvoarele dreptului diplomatic

În sens formal, noțiunea de izvor al dreptului diplomatic reprezintă mijloacele juridice de exprimare și consacrare a normelor juridice care reglementează domeniul relațiilor diplomatice.

Fiind parte a dreptului internațional public, izvoarele dreptului diplomatic sunt aceleași cu cele ale dreptului internațional public, respectiv, tratatele internaționale, cutuma internațională și principiile generale de drept, ca izvoare principale, și jurisprudența internațională, doctrina juridică internațională și echitatea, ca mijloace auxiliare pentru determinarea regulilor de drept.

VII.2.2.3. Codificarea dreptului diplomatic

Convenția de la Viena din 1961 privind relațiile diplomatice, intrată în vigoare la 25 aprilie 1965, stipulează că la baza stabilirii relațiilor diplomatice și a schimbului de misiuni se află consimțământul reciproc al statelor respective, iar misiunile diplomatice, prin funcțiile pe care le exercită, au rolul de a contribui la dezvoltarea relațiilor internaționale.

Convenția de la Viena din 1961 privind relațiile diplomatice este însoțită de două protocoale facultative referitoare la jurisdicția obligatorie a Curții Internaționale de Justiție și la dobândirea cetățeniei.

VII.2.2.4. Relațiile diplomatice

VII.2.2.4.1. Noțiunea de relații diplomatice

Relațiile diplomatice reprezintă acele raporturi juridice dintre state sau alte subiecte de drept internațional, cu caracter permanent, determinate de colaborarea în timp și constituind, totodată, o premisă pentru dezvoltarea generală a relațiilor de colaborare dintre state, în special, sau alte subiecte de drept internațional, în general.

VII.2.2.4.2. Stabilirea relațiilor diplomatice

Potrivit dispozițiilor din art.2 din Convenția de la Viena *„stabilirea de relații diplomatice între state și trimiterea de misiuni diplomatice permanente se fac prin consimțământ mutual”*.

VII.2.2.4.3. Încetarea relațiilor diplomatice

Încetarea relațiilor diplomatice se poate produce printr-unul dintre următoarele moduri:

- încetarea calității de subiect de drept internațional a unuia dintre state prin dispariție, fuziune, divizare etc.;
- declanșarea unui conflict armat între statele respective;
- ruperea, întreruperea sau suspendarea relațiilor diplomatice dintre cele două state, ca urmare a unui act discreționar ori unui act acceptat în cadrul unei organizații internaționale sau impus de către aceasta.

VII.2.2.5. Reprezentarea intereselor unui stat

Reprezentarea intereselor unui stat sau puterea protectoare, consacrată în art. 45 al Convenției de la Viena din 1961, reprezintă o instituție importantă, atât în timp de război, deoarece, cu ajutorul acesteia, s-a realizat protecția persoanelor civile și a prizonierilor de război și s-a asigurat menținerea relațiilor între statele beligerante, cât și în timp de pace, obiectivul protecției fiind transferat asupra intereselor publice și private.

VII.2.2.6. Organele statului pentru relațiile internaționale

Reprezentarea statelor în relațiile internaționale este realizată de către anumite organe care pot fi grupate în două mari categorii:

1. Organe interne ale statului pentru relațiile internaționale;

2. Organe externe ale statului pentru relațiile internaționale.

În prima categorie de organe ale statului cu atribuții și competențe de reprezentare includem:

- Șeful statului
- Parlamentul;
- Guvernul;
- Prim-ministrul;
- Ministerul de Externe;
- Ministrul de externe.

În cea de-a doua categorie, cea referitoare la organele externe ale statului pentru relațiile internaționale, includem:

- Misiunile diplomatice;
- Oficiile consulare.

VII.2.3. Misiunile diplomatice

VII.2.3.1. Noțiune și clasificare

Misiunile diplomatice reprezintă organe externe ale statelor, cu caracter permanent, instituite într-un alt stat sau pe lângă o organizație internațională în vederea menținerii relațiilor diplomatice.

În funcție de durata și caracterul misiunii, misiunile diplomatice ale unui subiect de drept internațional înființate pe lângă un alt subiect de drept internațional sunt împărțite în două categorii:

- misiuni diplomatice temporare (ad-hoc);
- misiuni diplomatice permanente.

Din categoria misiunilor diplomatice cu caracter temporar fac parte:

- delegațiile la conferințe și organizații internaționale;
- misiunile speciale;
- trimișii itineranți;
- birourile temporare.

Misiunile diplomatice permanente pot fi clasificate în două categorii:

- misiuni diplomatice de tip clasic care au și un caracter bilateral cuprinzând: ambasada, nunțiatura, legația și internunțiatura;
- misiuni diplomatice de tip nou, din care unele au caracter bilateral, iar altele multilateral cuprinzând: Înaltele Comisariate, delegațiile permanente pe lângă organizațiile internaționale și misiunile unei organizații internaționale existente în diferite state.

VII.2.3.2. Înființarea și încetarea misiunilor diplomatice

Pentru înființarea unei misiuni diplomatice este necesară întrunirea următoarelor două condiții:

- să existe relații diplomatice între cele două state;
- să intervină un acord între ele pentru schimbul de misiuni diplomatice.

Încetarea misiunii diplomatice înseamnă ruperea completă a funcțiilor misiunii diplomatice în ansamblul ei, ca instituție și deci, încetarea automată și a sarcinilor care revin membrilor misiunii diplomatice și poate fi rezultatul deciziei statului acreditant, caz în care, constituie o desființare a misiunii diplomatice sau poate fi consecința altor împrejurări, precum ruperea relațiilor diplomatice ori dispariția unuia din state.

VII.2.3.3. Funcțiile misiunii diplomatice

Misiunile diplomatice permanente îndeplinesc următoarele funcții specifice:

- funcția de reprezentare;
- funcția de negociere;
- funcția de observare și informare;
- funcția de cooperare internațională;
- funcția de protejare a intereselor statului acreditant și ale cetățenilor acestuia, exercitarea funcției consulare și protecția diplomatică.
- alte funcții constau în: a veghea asupra intereselor minorităților, adresarea de proteste, protecția intereselor străine.

VII.2.3.4. Activitatea misiunii diplomatice

Activitatea unei misiuni diplomatice se desfășoară pe două planuri, respectiv cel al raporturilor misiunii cu statul acreditant și cel al raporturilor misiunii cu statul acreditat.

VII.2.3.5. Structura misiunii diplomatice

Structura și organizarea internă a misiunilor diplomatice constituie domeniu de jurisdicție exclusivă a statului acreditant, astfel că orice misiunea este structurată pe mai multe secții sau birouri, după cum urmează:

- Cancelaria; Secția politică;
- Secția (biroul) economică și comercială; Secția (biroul) atașatului cultural;
- Secția (biroul) de informare și presă; Biroul atașatului militar;
- Secția consulară.

VII.2.4. Personalul misiunii diplomatice

VII.2.4.1. Noțiuni și categorii

Personalul unei misiuni diplomatice se împarte în trei categorii:

1. personalul diplomatic (sau agenții diplomatici);
2. personalul tehnic și administrativ;
3. personalul de serviciu.

1. Personalul diplomatic este alcătuit din: șeful misiunii, miniștri-consilieri, consilieri, secretari 1,2,3 și atașați.

2. Personalul tehnic și administrativ este alcătuit din șeful cancelariei, translatorii, secretari tehnici, cititori, dactilografi, etc. o parte dintre aceștia fiind recrutați dintre cetățenii statului acreditat.

3. Personalul de serviciu cuprinde șoferi, curieri, portari, bucătari, grădinari, oameni de serviciu.

VII.2.4.2. Numirea membrilor misiunii diplomatice

Numirea efului de misiune titular se realizează în baza reglementării convenționale; astfel, potrivit art. 4 alin. (1) al Convenției de la Viena, „*Statul acreditant trebuie să se asigure că persoana pe care intenționează să o acrediteze ca șef al misiunii în statul acreditar a primit agreementul acestui stat*”.

Din interpretarea dispozițiilor menționate rezultă că obligația obținerii agreementului vizează pe toți șefii de misiune.

Statul acreditar poate refuza agreementul sau îl poate acorda.

În cazul refuzului, potrivit art. 4 alin (2) al Convenției de la Viena, „*Statul acreditar*

nu este obligat să comunice statului acreditant motivele refuzului acordării”.

În cazul acordării, urmează procedura acreditării șefului de misiune.

Referitor la prezentarea scrisorilor de acreditare, art. 18 al Convenției de la Viena cuprinde o dispoziție generală, cu valoare de principiu, potrivit căreia „În fiecare stat procedura ce trebuie urmată pentru primirea șefilor de misiune trebuie să fie uniformă față de fiecare clasă”, dar, ceremonia solemnă este organizată și se desfășoară diferit de la un stat la altul, însă, cu respectarea regulilor de protocol.

Numirea efului de misiune interimar urmează procedura de numire a personalului diplomatic, în plus, fiind necesar ca numele său să fie comunicat de către șeful de misiune cu ocazia plecării sale, deoarece însărcinatul cu afaceri *ad-interim* este persoana care înlocuiește pe șeful de misiune în absența acestuia.

Numirea membrilor personalului diplomatic

Numirea membrilor personalului diplomatic urmează o procedură mai simplă, în sensul că nu este necesar acordul, dar și în cazul acestei categorii de personal trebuie să fie întocmită și prezentată către ministerul afacerilor externe din statul acreditat o notă oficială prin care se realizează comunicarea și o notă de răspuns din partea acestuia.

Numirea personalului administrativ i tehnic i numirea personalului de serviciu

respectă aceleași norme ca cele prevăzute pentru personalul diplomatic, cu deosebirea că:

- membrii acestor categorii de personal pot fi și cetățeni ai statului acreditat sau ai unui stat terț, condiția cetățeniei statului acreditant nemaifiind obligatorie;
- nu pot fi declarați *persona non grata*, ci pot fi declarați inacceptabili de către statul acreditat, la informarea căruia, statul acreditant trebuie să pună capăt funcțiilor și atribuțiilor lor în cadrul misiunii.

Numirea personalului de serviciu particular

Sosirea sau angajarea membrilor personalului de serviciu particular se notifică ministerului afacerilor externe al statului acreditat, fără a fi necesar consimțământul acestuia pentru angajare (art. 10 alin. (1) lit. c) și d) al Convenției de la Viena).

VII.2.4.3. Încetarea funcțiilor diplomatice

Încetarea funcțiilor diplomatice se realizează potrivit dispozițiilor Convenției de la Viena.

VII.2.4.4. Corpul diplomatic

Corpul diplomatic este o instituție cu existență exclusiv cutumiară și desemnează totalitatea șefilor misiunilor diplomatice, a personalului misiunilor diplomatice și a soțiilor și membrilor familiilor acestora.

Lista membrilor Corpului diplomatic este întocmită de ministerul afacerilor externe al fiecărui stat, pe baza datelor primite de la misiunile diplomatice și este publicată periodic, deregulă, anual.

Bibliografie recomandată

[1]: pp.29-43

Bibliografie obligatorie

[2]: pp.50- 84

[3]: pp.178-187

Modul IV. Unitatea de învățare VIII

VIII.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să identifice inviolabilitățile, imunitățile și privilegiile diplomatice: noțiunea, categorii de misiuni speciale, cât și relațiile dintre state și organizații internaționale cu caracter universal.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ

2 ore.

VIII.1. Conținut

- Inviolabilitățile, imunitățile și privilegiile diplomatice: noțiunea, clasificarea și fundamentarea teoretică a imunităților, privilegiilor și facilităților diplomatice; imunitățile diplomatice ale misiunii și ale agenților diplomatici; inviolabilitatea misiunii diplomatice și a agenților diplomatici; privilegiile și facilitățile diplomatice;
- Misiunile speciale. Noțiunea de misiune specială; Categorii de misiuni speciale; Statutul juridic al misiunilor speciale.
- Relațiile dintre state și organizații internaționale cu caracter universal.

VIII.1.1. Definiția generală a imunităților, inviolabilităților, privilegiilor și facilităților diplomatice

Imunitățile reprezintă o excepție de la principiul general potrivit căruia orice persoană este supusă jurisdicției statului pe teritoriul căruia se află (jurisdicției locale).

Inviolabilitățile desemnează ocrotirea prin anumite interdicții și măsuri de către statulacreditat a personalului diplomatic, a misiunii diplomatice, a arhivei și a altor bunuri ale misiunii diplomatice împotriva oricăror persoane, amenințări sau presiuni ce s-ar putea exercita asupra lor în scopul influențării activității diplomatice.

Privilegiile reprezintă anumite avantaje acordate misiunii diplomatice și personalului acesteia.

Facilitățile constau în totalitatea înlesnirilor pe care statul acreditant le acordă misiunii diplomatice și personalului misiunii diplomatice în vederea desfășurării optime a activității diplomatice.

Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile diplomatice se clasifică în două

mari categorii:

- Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile misiunilor diplomatice;
- Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile personalului misiunilor diplomatice.

VIII.1.2. Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile misiunilor diplomatice

VIII.1.2.1. Imunitatea de jurisdicție a misiunii diplomatice

Fiind un organ al statului acreditant, problema imunității de jurisdicție a misiunii diplomatice nu a făcut obiectul analizelor doctrinare sau soluțiilor jurisprudențiale, întrucât aceasta se deduce din imunitatea de jurisdicție a statului.

VIII.1.2.2. Inviolabilitatea misiunii diplomatice

Sub aspectul analizei conceptului de inviolabilitate, vom face distincție între:

- a) Inviolabilitatea localului/localurilor misiunii diplomatice;
- b) Inviolabilitatea arhivei;
- c) Inviolabilitatea corespondenței;
- d) Inviolabilitatea altor bunuri ale misiunii diplomatice.

VIII.1.2.3. Privilegiile și facilitățile misiunii diplomatice

Printre cele mai importante privilegii și facilități ale misiunilor diplomatice, reținem:

- dreptul, recunoscut misiunii și șefului său, să arboreze drapelul și să pună stema statului acreditant pe localurile misiunii, inclusiv reședința șefului de misiune, și pe mijloacele de transport ale acestuia (art. 20);
- scutirea de impozite și taxe (art.23);
- b) scutirea de taxe vamale pentru obiectele destinate uzului oficial al misiunii (art. 36alin.(1) lit.a).

VIII.1.3. Inviolabilități, imunități și privilegii ale personalului diplomatic

VIII.1.3.1. Categori de persoane care beneficiază de statut diplomatic

În determinarea categoriilor de persoane care beneficiază de imunități și privilegii, precumși a întinderii acestora, se ține seama de legătura care există între persoanele în cauză și misiunea diplomatică.

Convenția de la Viena din 1961 prevede ca agenții diplomatici, cu excepția celor care sunt cetățenii sau rezidenții permanenți în statul acreditat, vor primi întreaga gamă de privilegii și imunități menționate în art. 29 – 36.

Membrii personalului administrativ și tehnic al misiunii, precum și membrii familiilor lor, beneficiază, dacă nu sunt cetățeni ai statului acreditat sau dacă nu au în acest stat reședință permanentă, de privilegiile și imunitățile menționate în articolele 29 – 36, dar imunitatea de jurisdicție civilă și administrativă a statului acreditat menționată la paragraful 1 al articolului 31 nu se aplică actelor îndeplinite în afara exercitării funcțiilor lor.

În articolul 37 se prevede că: „*Membrii personalului de serviciu al misiunii care nu sunt cetățeni ai statului acreditat sau nu-și au în acesta reședința permanentă beneficiază de imunitate pentru actele îndeplinite în exercițiul funcțiilor lor și de scutirea de impozite și taxe pe salariile pe care le primesc pentru serviciile lor, precum și de scutirea prevăzută la articolul 33.*”

VIII.1.3.2. Imunitatea agentului diplomatic

Agentul diplomatic este exceptat de la jurisdicția penală, civilă și administrativă a statului acreditat.

VIII.1.3.3. Inviolabilitatea agentului diplomatic

Inviolabilitatea agentului diplomatic poate fi o inviolabilitate personală (constând în intangibilitatea absolută a persoanei agentului diplomatic – cuprinzând viața, libertatea, onoarea sa) sau o inviolabilitate a reședinței, a mijloacelor sale de transport, a arhivei și a corespondenței sale și, în general, a tot ceea ce este necesar exercitării funcțiilor sale.

VIII.1.3.4. Privilegiile agentului diplomatic

Tratamentul fiscal al agentului diplomatic variază de la un stat la altul; există totuși practica universală de a scuti pe diplomați de impozite.

Rezumat

Diplomația reprezintă activitatea unor organe ale statului de stabilire, menținere și dezvoltare de relații cu alte state, apărând drepturile și interesele lui în exterior pentru realizarea scopurilor urmărite în politica externă.

Dreptul diplomatic cuprinde totalitatea normelor juridice de drept internațional și de drept intern care reglementează organizarea, competența, atribuțiile și statutul organelor pentru relații externe.

S.M. – Convenția de la Viena din 1961 privind relațiile diplomatice

Organele statului pentru relațiile internaționale se împart în două categorii:

1. Organele interne ale statului pentru relațiile internaționale sunt:

- Șeful statului

- Parlamentul;
- Guvernul;
- Prim-ministrul;
- Ministerul de Externe;
- Ministrul de externe.

2. Organele externe ale statului pentru relațiile internaționale sunt:

- Misiunile diplomatice.
- Oficiile consulare.

Misiunile diplomatice sunt de două categorii:

- Misiuni permanente;
- Misiuni temporare.

Structura unei misiuni diplomatice

- cancelaria (secția principală a misiunii);
- biroul economic și comercial;
- biroul atașatului militar;
- biroul atașatului cultural;
- biroul de presă;
- cancelaria consulară.

Funcțiile misiunilor diplomatice sunt:

- funcția de negociere;
- funcția de observare;
- funcția de protecție.

Obligațiile misiunilor diplomatice față de statul acreditat sunt:

- să respecte suveranitatea statului unde funcționează;
- să nu se amestece în treburile statului respectiv;
- membrii ambasadei să respecte legile statului acreditat;
- membrii ambasadei au obligația de a folosi localurile misiunii numai în scop

diplomatic; este interzisă folosirea acestor localuri într-un mod incompatibil cu funcțiile misiunii.

Obligațiile statului acreditat față de misiunile diplomatice sunt:

- să acorde înlesniri pentru realizarea misiunii;
- să faciliteze procurarea localurilor;
- să asigure membrilor misiunii dreptul de circulație cu excepția zonelor interzise;
- să asigure misiunii posibilitatea de a comunica cu statul său.

Personalul misiunii diplomatice este numit de statul care acreditează care stabilește numărul de funcții necesar.

Se împarte în trei categorii:

a) personalul diplomatic se compune din:

- șeful misiunii;
- miniștri-consilieri;
- consilieri;
- secretar 1;
- secretar 2;
- secretar 3;
- atașați.

b) personalul tehnic-administrativ se compune din:

- șeful cancelariei;
- traducători;
- secretari tehnici;
- cifrari;
- dactilografe.

c) personalul de serviciu se compune din:

- șoferi;
- curieri;
- portari;
- oameni de serviciu;
- grădinari.

Corpus diplomatic este format din totalul agenților diplomatici și familiilor lor.

Șefii misiunilor diplomatice sunt de trei categorii:

- ambasadori;
- ambasadori extraordinari și plenipotențieri-persoane care reprezintă cu puteri depline statul;
- trimiși extraordinari și miniștri plenipotențieri.

Inviolabilitățile constau în ocrotirea prin anumite interdicții și măsuri de către statul de reședință a: personalului diplomatic, localului, arhivei, altor bunuri ale misiunii diplomatice împotriva oricăror persoane, amenințări sau presiuni ce s-ar putea exercita asupra lor în scopul influențării activității diplomatice.

Imunitățile reprezintă, în principal, exceptarea personalului care exercită activitatea diplomatică și bunurilor sale de la jurisdicția penală, civilă și administrativă a statului pe

teritoriul cărora se află.

Privilegiile reprezintă anumite avantaje acordate personalului diplomatic, precum plăți, impozite, taxe vamale, mijloace de comunicare etc.

Inviolabilitățile sunt următoarele:

- inviolabilitatea personalului diplomatic;
- inviolabilitatea localului reprezentanței diplomatice;
- inviolabilitatea arhivei;
- inviolabilitatea altor bunuri.

Imunitățile reprezintă exceptarea personalului diplomatic de la jurisdicția penală, administrativă și civilă.

Privilegiile diplomatice constau în:

- scutirea misiunii diplomatice de impozit pe imobile;
- scutirea de impozite și taxe a încasărilor pe care le face misiunea diplomatică pentru actele oficiale.

Bibliografie recomandată

[1]: pp.29-43

Bibliografie obligatorie

[2]: pp.50- 84

[3]: pp.178-187

Test de evaluare a cunoștințelor

I. Întrebări

1. Definiți diplomația.
2. Definiția dreptul diplomatic.
3. Precizați care este cel mai important tratat, izvor al dreptului diplomatic.
4. Care sunt izvoarele dreptului diplomatic?
5. Ce înțelegeți prin relații diplomatice
6. Care este structura unei misiuni diplomatice?
7. Care este structura personalului unei misiuni diplomatice?
8. Enumerați funcțiile misiunilor diplomatice.
9. Inviolabilități, imunități și privilegii ale personalului misiunii diplomatice – clasificare și prezentare.
10. Inviolabilități, imunități și privilegii ale misiunii diplomatice – clasificare și prezentare.

II. Completați următoarele enunțuri

1. Diplomația a fost percepută în literatura de specialitate atât ca, cât și ca
2. Dreptul diplomatic cuprinde totalitatea normelor juridice de drept și de drept

care reglementează organizarea, competența, atribuțiile și statutul organelor pentru relații externe.

3. Cel mai important izvor al dreptului diplomatic este..... .
4. Personalul unei misiuni diplomatice se împarte în trei categorii:, și
5. Personalul diplomatic este alcătuit din: șeful misiunii,, consilieri, secretari^{1,2,3} și

III. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Principalul izvor al dreptului diplomatic este reprezentat de:
 - a) Convenția de la Viena din 1961;
 - b) Convenția de la Viena din 1963;
 - c) Carta ONU din 1945.
2. Agentul diplomatic beneficiază de:
 - a) imunitate de jurisdicție penală față de statul trimițător;
 - b) imunitate de jurisdicție penală în statul primitor, indiferent de fapta comisă;
 - c) imunitate de jurisdicție față de tribunale penale internaționale, chiar pentru fapte penale grave (genocid, crime de război, crime contra umanității).
3. Printre obligațiile statului primitor privind inviolabilitatea localurilor misiunii, reținem:
 - a) să asigure paza localurilor împotriva incendiilor;
 - b) să pună la dispoziția misiunii localuri corespunzătoare;
 - c) agenții săi nu pot intra în aceste localuri decât cu consimțământul expres al șefului misiunii.
4. Personalul diplomatic cuprinde:
 - a) administratori și tehnicieni;
 - b) consilieri, atașați;
 - c) personal de secretariat.

5. Persoanelor care se bucură de privilegii și imunități diplomatice le revin următoarele obligații:

- a) să nu aducă prejudicii morale statului primitor;
- b) să nu se amestece în treburile interne ale acelui stat;
- c) să răspundă la chemările organelor de justiție ale statului primitor.

6. Imunitatea de jurisdicție îmbracă:

- a) 2 forme concrete;
- b) 3 forme concrete;
- c) 4 forme concrete.

7. În structura misiunii diplomatice reținem:

- a) cancelaria;
- b) biroul de presă;
- c) direcția.

IV. Eseuri

1. Rolul misiunilor diplomatice în dezvoltarea relațiilor internaționale.
2. Organele statului pentru relațiile internaționale.
3. Imunitățile și privilegiile personalului diplomatic în reglementarea Convenției de la Viena din 1961 privind relațiile diplomatice.
4. Tratatul și cutuma – izvoare ale dreptului diplomatic.

Modul V

DREPTUL CONSULAR

Obiective

- studierea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la definiția și izvoarele dreptului consular, relațiile consulare, funcțiile consulare, statutul juridic al oficiului consular și al membrilor personalului acestora.

Conținut

1. Considerații generale privind dreptul consular și relațiile consulare

- 1.1. Definiția și caracteristicile dreptului consular
- 1.2. Izvoarele dreptului consular
- 1.3. Relațiile consulare- noțiune. Modul de stabilire și funcționare a relațiilor consulare
- 1.4. Relațiile diplomatice și relațiile consulare
- 1.5 Oficiile consulare. Personalul oficiilor consulare

2. Funcțiile consulare

- 2.1. Considerații generale privind funcțiile consulare
- 2.2. Funcțiile consulare în lumina Convenției de la Viena din 1963
- 2.3. Funcțiile specifice oficiilor consulare române
- 2.4. Alte funcții

3. Statutul juridic al oficiilor consulare și al membrilor personalului acestora

- 3.1 Scurt istoric privind regimul juridic acordat consulatelor
- 3.2 Natura și fundamentul imunităților și privilegiilor consulare
- 3.3 Enumerarea imunităților și privilegiilor, potrivit Convenției de la Viena din 1963
- 3.4. Inviolabilitățile, imunitățile, privilegii ale oficiilor consulare
- 3.5. Inviolabilități, imunități și privilegii ale membrilor oficiului consular
- 3.6. Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile acordate membrilor de familie ai personalului oficiului consular
- 3.7. Începutul și încetarea facilităților, privilegiilor și imunităților consulare
- 3.8. Persoanele excluse de la beneficiul drepturilor, facilităților, privilegiilor și imunităților consulare
- 3.9. Instituția consulilor onorifici și a consulatelor onorifice
- 3.10. Obligația oficiilor consulare și a membrilor acestora de a respecta legile și regulamentele statului de reședință

Modul V. Unitatea de învățare IX

IX.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să:

- identifice condițiile privind stabilirea relațiilor consulare și înființarea oficiilor consulare, a claselor oficiilor consulare și ale circumscripțiilor consulare.
- identifice funcțiile consulare și impactul serviciilor consulare prin intermediul sistemelor informatice integrate în platforma E-Cons.
- să identifice regimul juridic acordat consulatelor și imunitățile și privilegiile consulare.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

IX.2. Conținut

- Apariție și evoluție; codificarea dreptului consular;
- Stabilirea relațiilor consulare și înființarea oficiilor consulare;
- Clasele oficiilor consulare și ale circumscripțiilor consulare;
- Personalul consular și clasele șefilor de post consular.
- Personalul consular și clasele șefilor de post consular;
- Funcțiile consulare;
- Prestarea serviciilor consulare prin intermediul sistemelor informatice integrate în platforma E-Cons.
- Funcțiile consulare;
- Imunitățile și privilegiile consulare;
- Prestarea serviciilor consulare prin intermediul sistemelor informatice integrate în platforma E-Cons.

IX.2.1. Considerații generale privind dreptul consular și relațiile consulare

IX.2.1.1. Definiția și caracteristicile dreptului consular

Dreptului consular reprezintă totalitatea normelor care reglementează relațiile consulare dintre state, organizarea și funcționarea oficiilor consulare, precum și cele care se referă la statutul juridic al oficiilor consulare și a personalului acestora.

IX.2.1.2. Izvoarele dreptului consular

Ca în toate domeniile de reglementare a dreptului internațional public, unul din izvoarele principale ale dreptului consular îl reprezintă cutuma internațională, care s-a creat de fapt, chiar înainte de apariția unor cutume referitoare la activitatea oficiilor diplomatice.

În cea de-a doua categorie de izvoare ale dreptului consular, pe lângă tratatul multilateral (Convenția de la Viena care a codificat regulile cutumiare), există și un număr însemnat de acorduri bilaterale încheiate de țările care doresc să-și deschidă oficii consulare.

Pe lângă Convenția de la Viena, convenție fundamentală, care cuprinde reglementările de bază în materie consulară, există și o convenție europeană cu privire la funcțiile consulare, încheiată în 1967.

IX.2.1.3. Relațiile consulare - noțiune. Modul de stabilire și funcționare a relațiilor consulare

Relațiile consulare reprezintă raporturi între state, care se stabilesc în interesul cetățenilor acestor state și a dezvoltării relațiilor economice dintre ele, având caracter convențional, bazate pe acordul statelor (al statului acreditant și al statului acreditat) și sunt caracterizate de principiile reciprocității, caracterului direct și al celui bilateral.

a - Stabilirea relațiilor consulare.

Potrivit articolului 2 al Convenției de la Viena pentru codificarea dreptului consular (1963), „*stabilirea relațiilor consulare între state se face prin consimțământ reciproc*”.

b - Relațiile consulare pot ajunge să înceteze în momentul în care dispare unul dintre state sau în cazul în care, pe baza aceluiași acord, statele hotărăsc să nu mai întrețină asemenea relații.

IX.2.1.4. Relațiile diplomatice și relațiile consulare

Asemănările dintre cele două categorii rezidă din faptul că ambele sunt relații între state, având la bază aceleași principii rezultate din guvernarea lor de dreptul internațional.

Cu toate acestea există numeroase deosebiri conceptuale și funcționale între cele două categorii de relații:

IX.2.1.5. Oficiile consulare. Personalul oficiilor consulare

Oficiile consulare reprezintă o categorie de organe externe ale statului pentru realizarea politicii diplomatice a acestuia. Misiunile consulare servesc ca și cele diplomatice, organizării și dezvoltării relațiilor de colaborare între state.

a- Deschiderea unui oficiu consular înseamnă în primul rând, prezentarea unei

cereri în care se specifică orașul în care se dorește înființarea lui, în al doilea rând, există obligația de a propune o anumită zonă (circumscripție) din teritoriul țării care va fi arondată la postul consular respectiv și clasa consulatului, iar toate acestea împreună, trebuie să obțină aprobarea statului de reședință.

Potrivit Convenției din 1963, prin post consular se înțelege orice consulat general, consulat, viceconsulat sau agenție consulară.

Înființarea, organizarea și funcționarea oficiilor consulare țin de competența statului trimițător, pentru înființarea lor fiind necesar acordul statului primitor.

Oficiile consulare sunt de mai multe categorii, în funcție de natura și de rangul acestora: După natura lor, întâlnim:

- Consulate de carieră, conduse de funcționari de carieră;
- Consulate onorifice, conduse de funcționari

onorifici; După rangul lor, întâlnim:

- Consulate generale;
- Consulate;
- Viceconsulate;
- Agenții consulare.

b – Personalul oficiului consular.

Convenția din 1963 face distincție între membrii oficiului consular și membrii personalului consular. Membrii oficiului consular sunt funcționarii consulari, angajații consulari și membrii personalului de serviciu.

Membrii personalului consular sunt funcționarii consulari, cu excepția șefului oficiului consular, a angajaților consulari și a membrilor personalului de serviciu.

În cadrul oficiului consular întâlnim, așadar, următoarele categorii de personal: șeful oficiului consular, funcționarii consulari, angajații consulari, membrii personalului de serviciu.

Șeful oficiului consular este numit de statul trimițător și acceptat de statul de reședință, prin două proceduri, concretizate în două acte unilaterale ale acestora: patenta consulară și exequaturul.

Patenta consulară este actul intern la statului trimițător, emis de Guvern sau altă autoritate competentă, sub forma unei scrisori adresate statului de reședință, prin care o persoană este numită ca șef al oficiului consular.

Exequaturul este un act formal prin care șeful oficiului consular este admis de către statul de reședință să-și exercite funcțiile consulare în această calitate.

Bibliografie recomandată

[1]: pp.44-59

Bibliografie obligatorie

[2]: pp.97- 130

[3]: pp.187-195

IX.2.2. Funcțiile consulare

IX.2.2.1. Considerații geneale privind funcțiile consulare

Funcțiile consulare reprezintă totalitatea atribuțiilor pe care le au oficiile consulare și personalul lor consular.

IX.2.2.2. Funcțiile consulare potrivit Convenției de la Viena din 1963

Oficiul consular exercită următoarele funcții:

- a) a proteja în statul de reședință interesele statului acreditant și ale cetățenilor săi;
- b) a favoriza dezvoltarea relațiilor economice, comerciale, culturale și științifice precum și relațiile amicale între cele două state;
- c) a se informa despre condițiile și evoluția vieții economice, comerciale, culturale și științifice a statului de reședință și a da informații statului său și persoanelor interesate în această privință;
- d) a elibera pașapoarte și documente de călătorie cetățenilor proprii, precum și vize ori alte documente persoanelor ce doresc să călătorească în statul trimițător;
- e) a acorda ajutor și asistență juridică cetățenilor din statul trimițător;
- f) a acționa în calitate de notar și ofițer de stare civilă precum și exercitarea unei funcții de ordin administrativ;
- g) a apăra interesele cetățenilor statului de origine în materia succesiunilor;
- h) a apăra în limitele fixate de legile și regulamentele statului de reședință interesele minorilor și ale persoanelor incapabile, cetățeni ai statului acreditant;
- i) a reprezenta cetățenii săi atunci când aceștia din diferite motive nu-și pot apăra singuri și în timp util drepturile și interesele;
- j) a transmite acte judiciare și extrajudiciare sau a efectua comisii rogatorii în conformitate cu acordurile internaționale în vigoare sau în orice mod compatibil cu legile și regulamentele statului de reședință;
- k) a exercita drepturile de control și de inspecție prevăzute de legile și regulamentele statului trimițător asupra navelor maritime și a navelor fluviale având

naționalitatea statului trimițător și asupra echipajelor lor;

l) a acorda asistență navelor și aeronavelor menționate anterior, precum și echipajelor lor, a primi declarații asupra curselor acestor nave, a examina și a viza documentele de bord, și fără a prejudicia prerogativele statului de reședință, a face anchete privind incidentele survenite în cursul călătoriei și a reglementa divergențele de orice natură între căpitan, ofițeri și marinari.

IX.2.2.3. Funcțiile specifice oficiilor consulare române

Practica noastră convențională în materia consulară se bazează pe ideea cardinală după care activitatea consulară are drept scop favorizarea dezvoltării relațiilor economice, comerciale, culturale, științifice și turistice între statele, subiecți ai relației consulare și promovarea relațiilor amicale între ele.

IX.2.2.4. Alte funcții

Printre cele mai frecvente se pot menționa următoarele:

- Funcțiile consulare în materie de exercitare a drepturilor electorale;
- Funcțiile consulare în ceea ce privește serviciul militar.

Bibliografie recomandată

[1]: pp.44-59

Bibliografie obligatorie

[2]: pp.97- 130

[3]: pp.187-195

IX.2.3. Statutul juridic al oficiului consular și al membrilor personalului acestora

IX.2.3.1. Scurt istoric privind regimul juridic acordat consulatelor

Pentru ca oficiile consulare să-și poată îndeplini în bune condițiuni atribuțiile ce le revin trebuie să se bucure de anumite imunități și privilegii.

Între imunitățile și privilegiile diplomatice și cele consulare sunt asemănări, deoarece vizează aceleași inviolabilități și facilități în vederea asigurării condițiilor necesare pentru aducerea la îndeplinire a sarcinilor și funcțiilor ce le revin. S-a susținut că funcționarii consulari nu sunt trimiși pentru a negocia cu guvernul statului de reședință, ci ei au o misiune mai restrânsă, de a proteja naționalii și a informa guvernul lor despre tot ce ar putea fi de interes pentru acesta.

IX.2.3.2. Natura si fundamentul imunităților și privilegiilor consulare

Prin expresia generică de *imunități consulare* se înțelege tratamentul pe care dreptul internațional îl prevede, pentru a fi acordat, oficiilor consulare ale statelor străine și personalului lor, în scopul ca acestea să-și poată îndeplini funcțiile ce le revin; corespunzător acestui termen, există, pe de altă parte, obligațiile specifice ale organelor consulare de a respecta statul de reședință și ordinea existentă pe teritoriul acestuia, unde sunt chemate să exercite funcțiilelor consulare.

Imunitățile consulare sunt acele drepturi acordate unui oficiu consular și membrilor acestuia de către statul de reședință potrivit cărora aceștia sunt exceptați de la jurisdicția autorităților judiciare sau de la constrângerea exercitată de autoritățile administrative ale acestuia. Imunitatea înlătură total jurisdicția statului de reședință, în ceea ce privește judecata, dacă este *absolută*.

Inviolabilitățile sunt totalitatea drepturilor acordate unui oficiu consular și personalului acestuia de normele dreptului internațional, potrivit cărora statul de reședință trebuie să *interzică autorităților sale de a dispune*, în situațiile anume determinate, luarea măsurilor de *constrângere* față de sediul oficiului sau față de personalul consular, care ar afecta funcționalitatea oficiului sau *libertatea personală* a funcționarilor consulari sau care ar aduce atingere drepturilor personale, necesare îndeplinirii oficiale a funcțiilor; de asemenea, statul de reședință are obligația de a întreprinde toate măsurile de *protecție* a valorilor ocrotite de lege, în favoarea oficiului consular și funcționarilor consulari, cum ar fi demnitatea, onoarea, libertatea acestora, folosința nestingherită a localurilor și de a împiedica orice amenințare sau acțiune ostilă, ori de unde ar veni acestea.

Privilegiile sunt înlesnirile sau avantajele juridice acordate de statul de reședință unui oficiu consular sau personalului acestuia, *tratamentul aparte* de care se bucură aceștia în exercitarea atribuțiilor lor dar și în ceea ce privește viața lor particulară, precum și scutirea de la obligațiile statornicite, obișnuit, pentru cetățeni sau străini, în categoria privilegiilor încadrându-se și dreptul la anumite onoruri.

Drepturile consulare sunt permisiuni juridice acordate de statul de reședință unui oficiu consular sau personalului consular, care constau în *garantarea exercitării unor acțiuni*, prevăzute de legea statului trimițător, dar care produc efecte juridice fie în statul de reședință, fie în statul trimițător.

Facilitățile sunt acele garanții pe cale le acordă statul de reședință oficiilor consulare și personalului consular de a-și desfășura activitatea care le este proprie.

IX.2.3.3. Enumerarea imunităților și privilegiilor potrivit Convenției de la Viena din 1963

Un oficiu consular se bucură de următoarele garanții:

- a) Dreptul de a folosi drapelul statului trimițător și stema națională (art. 29).
- b) Înlesniri privind procurarea de clădiri pentru localul oficiului consular (art.30 alin. 1).
- c) Inviolabilitatea localurilor consulare și a bunurilor lor, a arhivelor și documentelor consulare (art.31, art. 33).
- d) Scutiri fiscale ale localurilor consulare (art. 32).
- e) Libertatea de comunicare a oficiului consular cu statul trimițător (art. 35).
- f) Libertatea de comunicare cu autoritățile din eircumscripti consulare ale statului dereședință (art. 38).
- g) Libertatea de comunicare cu cetățenii aflați în statul de reședință (art. 36).
- h) Dreptul de a încasa taxe consulare (art. 39).
- i) Scutiri de taxe vamale pentru anumite categorii de bunuri importate (art. 50).

Funcționarii consulari se bucură de următoarele garanții:

- a) Inviolabilitatea personală (art. 41).
- b) Imunitatea de jurisdicție penală, civilă și administrativă a statului de reședință (art. 43).
- c) Scutirea de obligația de a depune ca martor sau expert în fața tribunalelor statului de reședință(art. 44).
- d) Exceptarea de la obligația de înmatriculare a străinilor si de obținere a permisului de ședere (art.46).
- c) Scutirea de la obligația de a obține permise de lucru pentru activitatea desfășurată la oficiulconsular (art. 47).
- f) Scutirea de obligațiile ce le revin în baza regimului de securitate socială (art. 48).
- g) Scutiri fiscale (art. 49).
- h) Scutiri de taxe vamale și control vamal (art. 50).
- i) Scutirea de taxe de succesiune în cazul decesului unui membru al oficiului consular sau al unuimembru al familiei acestuia (art. 51).
- j) Scutirea de prestații personale (art. 52).
- k) Libertatea de deplasare (art. 34).

IX.2.3.4. Inviolabilitățile, imunitățile, privilegiile ale oficiilor consulare

1. Inviolabilitatea localurilor, a bunurilor și a reședinței consulare

Localurile consulare (construcțiile și terenurile pe care se află acestea) precum și celelalte bunuri imobile sau mobile care se află în folosința oficiului consular sunt inviolabile

astfel că, acestea nu pot fi vizitate decât cu consimțământul șefului de oficiu. Se admite că, în lipsă de stipulație contrară, autoritățile teritoriale ar putea pătrunde în localurile consulare în caz de urgență, consimțământul șefului de misiune fiind prezumat.

2. Inviolabilitatea arhivelor și documentelor consulare

Inviolabilitatea arhivelor și documentelor consulare reprezintă una din regulile esențiale consacrate de către dreptul internațional cutumiar în materie de privilegii și imunități consulare fiind menită să ofere o protecție juridică absolută pentru întregul oficiu consular.

3. Scutirea fiscală a localurilor oficiilor consulare

Localurile consulare – proprietate a statului acreditant sau a șefului oficiului consular ori închiriate, precum și reședința șefului oficiului consular, beneficiază de scutiri de impozite și taxe de orice natură pe care statul de reședință ar trebui să le perceapă conform legislației proprii.

4. Libertatea de deplasare

În general, pentru desfășurarea activității oficiale membrii oficiului consular au nevoie să se deplaseze pe teritoriul statului de reședință.

5. Libertatea de comunicare

Statul de reședință permite și acordă protecție pentru libertatea de comunicare a oficiului consular pentru „toate scopurile oficiale”, deci dreptul oficiului consular de a comunica cu statul trimițător cu cetățenii acestuia, cu misiunile diplomatice și alte consulate ale statului acreditant și ale altor state, precum și cu organizațiile internaționale.

6. Folosirea drapelului și a stemei naționale

Acest privilegiu apare ca o regulă de drept internațional cutumiar care a fost înscrisă în Convenția de codificare a dreptului consular cât și în numeroase convenții bilaterale.

7. Încasarea de sume cu titlu de drepturi și taxe

Dreptul oficiilor consulare de a încasa taxe consulare reprezintă o regulă de drept internațional cutumitar, deoarece, însă din timpurile cele mai îndepărtate, consulii percepeau drepturi și taxe pentru serviciile pe care le acordau naționalilor lor.

8. Procurarea localurilor consulare și a locuințelor pentru personalul oficiului consular

Procurarea de localuri și locuințe poate avea loc fie prin achiziționarea sau închirierea lor, fie în orice alt mod însă, în toate cazurile, aceasta trebuie să se facă cu respectarea legilor și regulamentelor în vigoare în statul de reședință.

IX.2.3.5. Inviolabilități, imunități și privilegii ale membrilor oficiului consular

Pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, consuliile ceilalți membri ai personalului oficiului consular și într-o anumită măsură membrii lor de familie se bucură de următoarele inviolabilități, imunități și privilegii consulare care constituie *statutul consular* ³:

- imunitatea de jurisdicție;
- inviolabilitatea personală;
- scutirea de înmatriculare a străinilor și de permis de ședere;
- scutirea de permis de muncă;
- scutirea de prestații personale;
- scutiri fiscale, vamale și de la regimul de securitate socială.

IX.2.3.6. Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile acordate membrilor de familie ai personalului oficiului consular

Convenția de la Viena pentru codificarea dreptului consular, consacră o serie de drepturi, facilități, privilegii și imunități acordate membrilor de familie, astfel:

- scutirea de înmatriculare a străinilor și de permis de ședere;
- scutirea de la regimul de securitate socială;
- scutirea fiscală;
- scutirea de taxe vamale și control vamal;
- scutirea de prestații personale.

IX.2.3.7. Începutul și încetarea facilităților, privilegiilor și imunităților consulare

Potrivit dispozițiilor art.53 din Convenția de la Viena:

1. Orice membru al postului consular beneficiază de privilegiile și imunitățile prevăzute în prezenta convenție de la intrarea sa pe teritoriul statului de reședință pentru a ajunge la post sau, dacă se regăsește deja pe acest teritoriu, din momentul intrării sale în funcție la postul consular.

2. Membrii familiei unui membru al postului consular care locuiesc împreună cu el, precum și membrii personalului său particular, beneficiază de privilegiile și imunitățile prevăzute în prezenta convenție, începând cu una din datele următoare: aceea de când membrul respectiv al postului consular se bucură de privilegii și imunități conform celor de mai sus, aceea a intrării lor pe teritoriul statului de reședință sau aceea la care ei au devenit membri ai acestei familii sau ai personalului particular respectiv.

3. Când funcțiile unui membru al postului consular încetează, privilegiile și imunitățile sale, precum și acelea ale membrilor familiei sale care locuiesc împreună cu el sau ale membrilor personalului său particular încetează în mod normal la prima din datele următoare: în momentul în care persoana în cauză părăsește teritoriul statului de reședință sau la expirarea unui termen rezonabil care îi va fi fost acordat în acest scop, dar el subzidă până în acest moment, chiar în caz de conflict armat. În ceea ce privește persoanele menționate la punctul 2, privilegiile și imunitățile lor încetează din momentul în care ele nu mai locuiesc împreună sau nu mai sunt în serviciul unui membru al postului consular, cu rezerva totuși că, dacă aceste persoane intenționează să părăsească teritoriul statului de reședință într-un termen rezonabil, privilegiile și imunitățile lor subzidă până în momentul plecării lor.

IX.2.3.8. Persoanele excluse de la beneficiul drepturilor, facilităților, privilegiilor și imunităților consulare

- calitatea persoanei de cetățean al statului acreditant sau chiar de cetățean al unui stat terț.
- deși persoana este cetățean al statului acreditar, ea își are domiciliul pe teritoriul statului de reședință;
- ocupația pe care o poate avea persoana în cauză.
- consulii onorifici care sunt, de obicei, cetățeni ai statului de reședință.

IX.2.3.9. Instituția consulilor onorifici și a conulatelor onorifice

Convența de la Viena a consacrat un întreg capitole privind regulile ce stabilesc regimul aplicabil funcționarilor consulari onorifici și oficiilor consulare conduse de ei.

IX.2.3.10. Obligația oficiilor consulare și a membrilor acestora de a respecta legile și regulamentele statului de reședință

În dreptul consular există regula fundamentală potrivit căreia, orice persoană care se bucură de privilegii și imunități consulare are, în același timp și obligația de a respecta legile și regulamentele statului de reședință, afară de ocaziile în care ea este exceptată de la aplicarea lor, printr-o dispoziție a unui tratat internațional, opozabil acestui stat.

Bibliografie recomandată

[1]: pp.44-59

Bibliografie obligatorie

[2]: pp.97- 130

[3]: pp.187-195

Rezumat

Definiție. Sediul materiei

Dreptul consular reprezintă totalitatea normelor care reglementează relațiile consulare, organizarea și funcționarea oficiilor consulare, statutul juridic al oficiilor și personalului consular.

Oficiile consulare, ca și reprezentanțele diplomatice, servesc organizării în bune condiții a relațiilor de colaborare între state.

Consulii sunt persoane oficiale numite de guvernul unui stat, în anumite orașe sau regiunile unui altui stat, cu sarcina de a ocroti interesele economice, juridice și culturale ale statului care îl numește, ale cetățenilor acestuia în țara de reședință, precum și de a exercita anumite atribuții administrative și juridice.

În istorie consulii au apărut ca fiind aleși de comunitățile de negustori (Levant, Siria) ca să apere interesele negustorilor în fața autorităților respective, dar începând cu secolul al XVI-lea consulii nu mai sunt aleși, ci sunt numiți.

În prezent, relațiile consulare sunt reglementate de Convenția de la Viena din 1963, precum și de alte tratate internaționale, convenții de comerț și navigație, alte reguli cutumiare, precum și de legislație internă.

Înființarea oficiilor consulare, numirea șefilor de post consular, clasele consulilor

Pentru înființarea unui consulat trebuie să existe un acord între cele două state.

Numirea șefului de post consular se face prin patentă consulară, care este semnată de șeful statului, sau eliberată de acesta și semnată de ministrul afacerilor externe.

În patentă consulară se menționează circumscripția pe raza căreia funcționează consulatul și clasa consulului.

Patentă consulară se trimite ministerului de externe din statul respectiv, care are libertatea de a accepta sau nu numirea consulului. În cazul neacceptării numirii consulului statul respectiv nu are obligația să motiveze. Dacă statul respectiv este de acord cu numirea consulului, eliberează **exequaturul**, care reprezintă acceptul statului respectiv cu privire la consulul numit. Exequaturul poate fi retras dacă reprezentantul consular se face vinovat de abateri grave de la legea și obiceiurile țării de reședință.

Relațiile consulare reprezintă raporturi stabilite între două state ca urmare exercitării funcțiilor consulare de către organele acestora.

Consulii sunt de două feluri:

- de carieră;
- onorifici - nu primesc retribuție în mod regulat.

Rangurile consulare sunt:

- consulul general - este conducătorul unui consulat general sau al mai multor circumscripții consulare;
- consulul - este șeful unei circumscripții consulare, conduce un consulat și este subordonat consulului general;
- viceconsulul - este ajutorul consulului general sau al unui consul; poate conduce un consulat;
- agentul consular - este un funcționar specializat care îndeplinește funcții tehnice și administrative.

Principalele funcții consulare

1. Funcția de a proteja interesele statului și ale persoanelor fizice și juridice în statul acreditar.
2. Funcția de a favoriza dezvoltarea relațiilor comerciale, economice, tehnico-științifice, turistice și culturale cu statul respectiv.
3. Funcția de a se informa prin mijloace licite despre viața economică, socială, politică, științifică din țara respectivă și a transmite guvernului său aceste informații.
4. Funcția de exercita controlul și inspecția asupra navelor maritime, fluviale și aeronavelor țării sale, inclusiv a echipajelor.
5. Eliberarea de pașapoarte și documente de călătorie, precum și vize.
6. Acordarea de asistență juridică.
7. Instrumentarea de acte notariale de stare civilă, de reprezentare în justiție și în materie succesorală.
8. Sprijinirea statului pentru organizarea de târguri și expoziții în țara respectivă.
9. Urmărirea modului de executare a unor obligații contractuale.
10. Prospectarea pieței, realizarea sarcinilor de import-export, promovarea turismului.
11. Păstrarea legăturii permanente cu misiunea diplomatică.

Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile consulare

Sunt de două categorii:

- Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile oficiilor consulare;
- Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile membrilor oficiilor consulare.

Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile oficiilor consulare sunt următoarele:

- inviolabilitatea localurilor, a bunurilor consulare și a reședinței consulului;
- inviolabilitatea arhivelor și a documentelor consulare;

- scutirea fiscală a localurilor oficiilor consulare
- libertatea de deplasare;
- libertatea de comunicare cu statul trimițător și cu autoritățile statului de reședință;
- libertatea de comunicare cu cetățenii din statul trimițător;
- dreptul de a folosi stema și drapelul național;
- înlesniri pentru procurarea localurilor consulare și a locuințelor personalului oficiului consular;
- dreptul de a încasa taxe consulare.

Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile membrilor oficiilor consulare sunt următoarele:

- imunitatea de jurisdicție penală, civilă și administrativă;
- inviolabilitatea personală;
- exceptarea de la obligația de a depune ca martor sau expert;
- scutirea de la obligația de înregistrare a străinilor și de a obține permisul de ședere;
- scutirea de a obține permis de muncă;
- scutiri de prestații personale și de la regimul de securitate socială;
- scutiri fiscale și vamale.

Familiile personalului consular beneficiază de aceleași drepturi, facilități, privilegii și imunități.

Teste de evaluare

I. Întrebări

1. Definiția dreptului consular.
2. Cum se stabilesc relațiile consulare?
3. Care sunt izvoarele dreptului consular?
4. Enumerați funcțiile consulare.
5. Enumerați drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile oficiilor consulare.

II. Completați următoarele enunțuri:

1. Dreptul consular reprezintă care reglementează relațiile consulare, organizarea și funcționarea oficiilor consulare, statutul juridic al oficiilor și personalului consular.
2. Sediul materiei în domeniul relațiilor consulare este
3. Acceptorul satului primitor cu privire la consulul numit poartă denumirea de

4. Numirea șefului de post consular se face prin , care este semnată de șeful

statului, sau eliberată de acesta și semnată de ministrul afacerilor externe.

5. potrivit art. 2 din Convenția privind relațiile consulare din 1963, „stabilirea

între state se face prin consimțământ reciproc”.

III. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Sediul unui oficiu consular se poate stabili:

- a) în capitala statului primitor;
- b) în orice oraș în care dorește statul trimițător;
- c) în localitatea convenită de cele două state.

2. Funcțiile consulare se exercită:

- a) pe tot teritoriul statului primitor;
- b) în zona convenită de cele două state (circumscripția consulară);
- c) în zona în care există cetățeni ai statului trimițător.

3. Documentul eliberat de statul trimițător șefului oficiului consular, la trimiterea la post, senumțește:

- a) exequatur;
- b) patentă consular;
- c) scrisoare de acreditare.

4. Documentul eliberat de statul primitor persoanei numită șef al oficiului consular poartădenumirea de:

- a) Patentă consular;
- b) Scrisoare de acreditare;
- c) Exequatur.

5. În ce calitate acționează consulul atunci cand exercită protecția consulară a cetățenilorsau persoanelor juridice din statul sau:

- a) de mandatar al persoanelor respective;
- b) de organ al statului;
- c) de avocat al persoanei respective.

6. În cazul în care un cetățean al statului trimițător este arestat în statul primitor, consulul poate:

- a) să ceară eliberarea lui imediată;
- b) să ceară să comunice cu cetățeanul arestat;
- c) să ceară explicații privind motivele arestării.

7. Ce măsuri poate lua consulul pentru a proteja interesele moștenitorilor cetățeni ai statului trimițător, în cazul deschiderii unei succesiuni în statul primitor:

- a) să ia măsuri de conservare a bunurilor, să ceară autorităților adoptarea unor asemenea măsuri și să asiste la adoptarea lor;
- b) să intenteze acțiuni în justiție în numele lor;
- c) să valorifice pe piața locală bunurile în cauză.

8. Ce funcții îndeplinește consulul în materie de stare civilă a persoanelor:

- a) funcții de ofițer de stare civilă față de cetățenii statului trimițător, conform legilor statului său;
- b) funcții de stare civilă față de orice persoane, conform legilor statului primitor;
- c) întocmirea de acte de stare civilă pentru orice persoane, conform legilor internaționale.

9. Ce atribuții poate să desfășoare consulul în legătură cu exercitarea dreptului de vot de către cetățenii statului trimițător aflați în statul primitor, dacă acesta nu se opune:

- a) să organizeze campania electorală a partidelor politice din țara sa;
- b) să organizeze desfășurarea alegerilor, primirea și expedierea buletinelor de vot;
- c) să ia măsuri pentru exercitarea obligatorie a dreptului de vot.

10. Autoritățile locale pot pătrunde în localurile consulare:

- a) oricând, dacă apreciază că s-a comis o infracțiune;
- b) la solicitarea unei persoane care are pretenții față de consulat;
- c) în caz de incendiu sau alt sinistru, se prezumă consimțământul șefului oficiului consular de a permite pătrunderea în localuri.

11. Inviolabilitatea bunurilor oficiului consular presupune că:

- a) nu pot face obiectul rechizițiilor;
- b) nu pot face obiectul perchezițiilor;
- c) nu pot fi expropriate.

12. Oficiul consular beneficiază de scutire de taxe vamale:

- a) pentru orice fel de bunuri importate în statul primitor;
- b) și pentru cheltuielile de depozitare și transport;
- c) pentru bunurile importate destinate folosinței oficiale.

13. Imunitatea de jurisdicție civilă nu se aplică:

- a) dacă acțiunea este intentată de un terț pentru o pagubă suferită datorită unui accident de circulație;
- b) dacă a emis, în mod greșit, o viză de intrare;
- c) dacă a avut un comportament incorect față de un cetățean al statului său.

14. Funcționarul consular onorific beneficiază de:

- a) inviolabilitate personal;
- b) scutire de taxe vamale;
- c) scutire de taxe și impozite asupra onorariilor și indemnizațiilor primite de la statul trimițător.

IV. Eseuri

1. Studiu comparativ asupra prevederilor Convenției privind relațiile consulare și a prevederilor Convenției privind relațiile diplomatice în privința inviolabilității localurilor consulare și a celor diplomatice.

2. Funcțiile diplomatice și funcțiile consulare – asemănări și deosebiri.

3. Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile consulare.

4. Personalul oficiilor consulare.

5. Rolul oficiilor consulare în realizarea obiectivelor politicii externe a statelor.

Tema de control

„Misiunile diplomatice și oficiile consulare – organe ale statului pentru relațiile internaționale”.

Modul VI

DREPTUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Obiective: cunoașterea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la înființarea, organizarea și funcționarea organizațiilor internaționale

Conținut

1. Apariția și evoluția organizațiilor internaționale

- 1.1. Constituirea organizațiilor internaționale
- 1.2. Membri, structura și funcționarea organizațiilor internaționale

2. Sistemul organizațiilor internaționale

- 2.1. Criterii de clasificare a organizațiilor internaționale
- 2.2. Personalitatea juridică a organizațiilor internaționale
- 2.3. Structuri și mecanisme specifice organizațiilor internaționale
 - 2.3.1. Organe principale, organe subsidiare
 - 2.3.2. Organe politice, jurisdicționale și administrative
 - 2.3.3. Organe plenare, Organe cu compunere restrânsă

3. Organizații internaționale interguvernamentale, regionale și nonguvernamentale

- 3.1. Rolul organizațiilor internaționale globale și a instituțiilor specializate în societatea contemporană
- 3.2. Organizațiile internaționale regionale și influența decizională a marilor actori
- 3.3. Organizațiile internaționale nonguvernamentale, subiecte de drept internațional și gardian în societatea actuală

4. ONU

- 4.1. Apariția și evoluția Organizației Națiunilor Unite
- 4.2. Carta ONU - actul constitutiv al organizației
- 4.3. Structura ONU
 - 4.3.1. Organe principale ale ONU
 - 4.3.2. Organe secundare ale ONU
 - 4.3.3. Membrii Organizației Națiunilor Unite
- 4.4. Obiectivele ONU
 - 4.4.1. Menținerea păcii și securității Internaționale
 - 4.4.2. Drepturile omului
 - 4.4.3. Dezvoltarea economică și asistența umanitară

Modul VI. Unitatea de învățare X

X.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să :

- prezinte apariția și evoluția organizațiilor internaționale, structura și funcționarea organizațiilor internaționale.
- să prezinte natura juridică aspecte organizatorice și funcționale ale organizațiilor internaționale.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

X.2. Conținut

- Apariția și evoluția organizațiilor internaționale
- Constituirea organizațiilor internaționale
- Membri, structura și funcționarea organizațiilor internaționale
- Natura juridică a organizațiilor internaționale;
- Aspecte organizatorice și funcționale;
- Privilegiile și imunităților organizațiilor internaționale;
- Conferințe și congrese internaționale;
- Organizațiile internaționale cu vocație universală.

X.2.1. Apariția și evoluția organizațiilor internaționale

Organizațiile internaționale reprezintă cele mai importante forțe în coordonarea acțiunilor și cooperarea în domenii precum cel politic, economic, social, militar sau cultural. Ele au luat naștere, la modul concret, organizațional, în timpul secolului XIX, au devenit importante în cursul următorului secol, iar după anul 1945, numărul lor a crescut semnificativ, în special la nivel regional și subregional.

X.2.1.1. Constituirea organizațiilor internaționale

O primă caracteristică a organizațiilor internaționale se referă la faptul că membrii acestora sunt statele suverane. Organizațiile internaționale guvernamentale, au la baza creării lor un tratat încheiat între două sau mai multe state.

Organizația internațională reprezintă o asociere benevolă a statelor suverane și/sau organizațiilor internaționale, creată în baza unui tratat internațional sau rezoluții a unei organizații internaționale de competență generală pentru coordonarea activității statelor într-un domeniu concret de cooperare, care dispune de un sistem corespunzător de organe principale și auxiliare și având o voință autonomă, distinctă de cea a membrilor ei.

X.2.1.2. Membri, structura și funcționarea organizațiilor internaționale

Structura organizațiilor internaționale este diferită de la o organizație la alta în raport de o serie de factori, între care: natura activității organizației, numărul membrilor săi, scopurile urmărite, modalitățile de participare a statelor la procesul decizional, condițiile politico-economice și tehnice ale constituirii organizației.

În general, se distinge între organele principale și organele subsidiare.

În raport de natura competențelor organelor, se disting organe politice și organe jurisdicționale.

Toate organizațiile internaționale își desfășoară activitatea, în mod permanent, prin secretariate, compuse din funcționari internaționali, conduse, în genere, de un secretar general sau director.

Funcționarea organizațiilor internaționale se realizează printr-un mecanism complex. Actul constitutiv - tratatul de înființare - este cel care statuează asupra modului de funcționare al unei organizații.

Trăsăturile esențiale ale organizațiilor internaționale:

- a) sunt constituite de către state, fiind deci organisme interstatale sau interguvernamentale;
- b) sunt întotdeauna create în baza unei convenții internaționale;
- c) au o existență proprie;
- d) dispun de organe proprii;
- e) crearea unei organizații internaționale presupune existența unor interese comune.

Bibliografie obligatorie

[1]: pp.44-59

Bibliografie generală

[2]: pp.228- 248

[3]: pp.187-195

X.2.2. Sistemul organizațiilor internaționale

X.2.2.1. Criterii de clasificare a organizațiilor internaționale

1. Din punctul de vedere al vocației lor, se disting:
 - organizații cu caracter universal,
 - organizații cu caracter regional,
 - organizații cu caracter subregional.
2. După calitatea membrilor, organizațiile internaționale se împart în:
 - organizații guvernamentale;
 - organizații neguvernamentale.
3. După competența organizațiilor internaționale în domeniul relațiilor internaționale, distingem:
 - organizații cu competență generală sau cu vocație de universalitate;
 - organizații cu competență specială.
4. După posibilitatea de participare la organizațiile internaționale, acestea se împart în:
 - organizații deschise participării tuturor statelor lumii și altor entități din relațiile internaționale;
 - organizații închise, la care participă numai statele fondatoare.
5. După obiectul de activitate al organizației internaționale, acestea se clasifică în:
 - organizații economice, politice, comerciale, culturale, științifice, militare.

X.2.2.2. Personalitatea juridică a organizațiilor internaționale

Organizațiile internaționale au o personalitate juridică limitată prin statutul lor de funcționare, fiind îndreptățite să își asume doar acele drepturi și obligații care concurează la realizarea scopului pentru care au fost înființate. Personalitatea juridică internațională a organizațiilor guvernamentale se manifestă pe plan intern și pe plan internațional și constă în:

- dreptul de a-și coordona activitatea organelor interne,
- în dreptul de a încheia tratate,
- de a înființa misiuni diplomatice permanente și de a accepta funcționarea unor asemenea misiuni ale statelor pe lângă ele (drept de legăție activă și pasivă),
- în dreptul organizațiilor și a funcționarilor acestora de a beneficia la imunități și privilegii diplomatice,
- în dreptul de a acționa pe plan internațional împotriva unui alt subiect de drept și în obligația de a răspunde în fața unor instanțe internaționale.

Pentru a beneficia de personalitate juridică internațională, o organizație internațională trebuie să întrunească următoarele elemente constitutive:

1. să fie constituită din state în calitate de membri;
2. să fie constituite în temeiul unui tratat multilateral încheiat între statele membre;
3. să aibă o structură instituțională proprie (formată din organe cu funcționare permanentă sau periodică și cu atribuții determinate de tratatul constitutiv), capabilă să adopte acte opozabile membrilor organizației.

X.2.2.3. Structuri și mecanisme specifice organizațiilor internaționale

Organizațiile internaționale se articulează, în funcție de modalități foarte variabile, în jurul acinci tipuri de organisme:

- un organ deliberativ plenar;
- un organ deliberativ;
- un organ administrativ;
- organe tehnice și consultative,
- organe jurisdicționale.

X.2.2.3.1. Organe principale, organe subsidiare

Dacă avem în vedere dispozițiile actelor constitutive ale organizațiilor internaționale, putem distinge organe principale, care sunt cele prevăzute în actul constitutiv, și organe subsidiare, respectiv cele create de un organ principal sau prin delegarea puterilor acestuia.

X.2.2.3.2. Organe politice, jurisdicționale și administrative

- a) Organe politice
- b) Organe jurisdicționale
- c) Organe administrative

X.2.2.3.3. Organe plenare, organe cu compunere restrânsă

În general, în categoria organelor plenare sunt incluse adunările generale, adunările parlamentare, comisiile plenare, reuniunile speciale.

Dintre organele cu compoziție restrânsă, cel mai important pentru activitatea oricărei organizații internaționale este cel executiv, consiliul executiv, deși acest organ poartă denumiri diferite în actele constitutive ale organizațiilor internaționale.

X.2.3. Organizații internaționale interguvernamentale, regionale și nonguvernamentale

X.2.3.1. Rolul organizațiilor internaționale globale și a instituțiilor specializate în societatea contemporană

În ceea ce privește rolul organizațiilor internaționale globale și a instituțiilor specializate în societatea contemporană, asistăm, în prezent, la o transformare a societății internaționale, a statelor, într-o societate mai organizată și instituționalizată în domeniul relațiilor internaționale care cuprinde toate aspectele vieții internaționale.

Organizațiile internaționale constituie un cadru favorabil pentru dezvoltarea relațiilor dintre statele membre, pentru coordonarea activităților acestor state spre anumite scopuri. Rolul și funcția principală a organizațiilor internaționale este aceea de a oferi mijloacele și cadrul cel mai potrivit de cooperare între state în domenii în care acestea au interese comune. Participarea, practic, a tuturor statelor membre ONU la multe dintre organizațiile internaționale atestă prestigiul de care ele se bucură și confirmă rolul jucat de acestea în organizarea cooperării dintre state în tot mai multe domenii.

X.2.3.2. Organizațiile internaționale regionale și influența decizională

Organizațiile internaționale regionale sunt încurajate prin Carta O.N.U. să contribuie la soluționarea pașnică a conflictelor locale, cu obligația de a informa Consiliul de Securitate asupra acțiunilor întreprinse în acest sens. În general, organizațiile regionale cu competență generală exercită funcții în domeniul apărării păcii și securității internaționale și a soluționării pașnice a diferendelor locale. Astfel de funcții intră în competența următoarelor organizații internaționale regionale: Organizația Statelor Americane (O.S.A.), Organizația Unității Africane (O.U.A) și Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (în prezent O.S.C.E). Mai recent, activitatea

Consiliului Europei a fost orientată în sensul asigurării păcii și securității pe continentul european, prin mijloace politice proprii ale organizației, vizând asigurarea protecției drepturilor omului.

X.2.3.3. Organizațiile internaționale neguvernamentale

Organizațiile internaționale neguvernamentale (ONG) sunt forme private de asociere, capabile a avea un rol în relațiile internaționale și ai căror membri se bucură de drepturi independente de vot în cadrul organizației.

Prin **Rezoluția 1996/31**, adoptată la 25 iulie 1996, Consiliul Economic și Social al ONU s-a pronunțat pentru recunoașterea unui **statut consultativ** ONG-urilor în raport cu Organizația Națiunilor Unite.

Bibliografie obligatorie

[1]: pp.44-59

Bibliografie generală

[2]: pp.228- 248

[3]: pp.187-195

Modul VI. Unitatea de învățare XI

XI.1. Competențe conferite:

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să prezinte evoluția Organizației Națiunilor Unite și structura ONU.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

XI.2. Conținut:

- Instituțiile specializate din sistemul Națiunilor Unite;
- Acordurile și organizațiile regionale în sistemul ONU.

XI.2.1. Organizația Națiunilor Unite (ONU)

XI.2.1.1. Scurt istoric și descriere

XI.2.1.1.1. Apariția și evoluția Organizației Națiunilor Unite

Ideea constituirii unei organizații internaționale, care să faciliteze colaborarea dintre state în scopul menținerii păcii, poate fi identificată în seria de conferințe diplomatice internaționale, ținute în ultima parte a secolului XIX-lea și prima parte a secolului XX. Impulsul pentru crearea unei organizații cu vocație universală a fost dat însă de dorința statelor de a coopera pentru a preveni repetarea primului război mondial.

O prezentare a Organizației Națiunilor Unite ar putea fi considerată incompletă fără câteva precizări legate de predecesora sa, Societatea Națiunilor sau Liga Națiunilor.

XI.2.1.1.2. Carta ONU – actul constituiv al organizației

Carta Națiunilor Unite cuprinde 19 capitole cu 111 articole și este unicul document internațional, prevederile căruia sunt obligatorii pentru toate statele. Importanța Cartei se manifestă prin faptul că ea este nu numai statutul organizației, menit să reglementeze activitatea ei, dar joacă rolul de fundament pentru formarea securității în lume, pentru elaborarea unui cod de comportament al statelor în relațiile politice, militare, economice,

ecologice etc. În preambulul Cartei ONU sunt indicate principalele motive de constituire a Organizației Națiunilor Unite: *luarea de măsuri pentru consolidarea păcii mondiale, practicarea toleranței și convețuirea împreună ca buni vecini.*

XI.2.1.2. Structura ONU

Pentru buna organizare și funcționare a ONU, potrivit Cartei, aceasta dispune de două categorii de organe: *organe principale* - Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Tutelă, Curtea Internațională de Justiție și Secretariatul - și *organe subsidiare*, înființate de organele principale, cu o competență delegată, formate din reprezentanți ai statelor membre sau din specialiști, cu scopul de a contribui la îndeplinirea scopurilor organizației și ale organelor principale ale acesteia.

XI.2.1.2.1. Organe principale ale ONU

Carta Națiunilor Unite, în art. 7 alin. 1, indică următoarele șase organe principale ale Națiunilor Unite: Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Tutelă, Curtea Internațională de Justiție și Secretariatul.

Cele șase organe enumerate, deși calificate toate ca principale, se află, totuși, din punctul de vedere al independenței și puterii pe care o exercită, în situații diferite. Adunarea Generală, în care sunt reprezentate toate statele membre, ca entități egale, este organul care dispune de cele mai largi competențe. Ea ocupă o poziție centrală în cadrul organizației, nu numai datorită funcțiilor și puterilor sale politice, conferite de Cartă, dar și competențelor sale administrative și financiare și rolului său, conferit, de asemenea prin Cartă, în stabilirea compoziției altor organe. Două din organele principale ale ONU - Consiliul Economic și Social (ECOSOC) și Consiliul de Tutelă -sunt expres plasate sub autoritatea Adunării Generale. În timp ce activitățile ECOSOC s-au extins continuu, el coordonând o rețea de alte organe și organizații, funcțiile Consiliului de Tutelă s-au redus, pe măsura dispariției obiectului său de activitate, în urma decolonizării. Pe de altă parte, competențele Consiliului de Securitate în menținerea păcii și securității internaționale sunt ferite de orice interferență din partea altor organe ONU, inclusiv Adunarea Generală.

XI.2.1.2.2. Organe secundare ale ONU Organe speciale ale Națiunilor Unite

Organele speciale sunt constituite de Adunarea Generală și trebuie să raporteze în fața acesteia (în parte direct, în parte prin intermediul Consiliului Economic și Social). Ele trebuie să urmeze directivele Adunării Generale și nu dispun - spre deosebire de organizațiile speciale - de autoritate bugetară și nici de un statut propriu. Acest lucru nu înseamnă însă că

nu se pot impune ca organizații autonome.

XI.2.1.3. Obiectivele ONU

De la crearea sa, mandatul Națiunilor Unite a rămas, în esență, neschimbat. Națiunile Unite au jucat un rol important în modelarea unei noi ordini mondiale, concentrată în primul rând asupra menținerii păcii și garantării respectării dreptului internațional, care să promoveze libertățile fundamentale și drepturile omului, destinată înlăturării sărăciei și a altor racile sociale.

XI.2.1.3.1. Menținerea păcii și securității internaționale

Menținerea păcii și securității internaționale este scopul principal al organizației. Toate organele O.N.U. sunt chemate să contribuie la asigurarea păcii și securității internaționale. Dintre ele, în special două au un rol deosebit în acest domeniu: Adunarea Generală și Consiliul de Securitate. *Adunarea Generală* este chemată să examineze principiile generale de cooperare a statelor în menținerea păcii și să discute chestiunile privind pacea lumii. Ea poate face recomandări cu privire la menținerea păcii și securității internaționale. Adunarea Generală nu adoptă măsuri concrete și practice în acest domeniu.

În asigurarea legalității și ordinii internaționale, un rol deosebit îi revine *Consiliului de Securitate* al O.N.U., care este competent nu numai să adopte măsurile necesare pentru menținerea păcii sau restabilirea ei, ci și să dispună măsuri de constrângere împotriva celor ce se fac vinovați de încălcarea păcii și securității internaționale.

XI.2.1.3.2. Drepturile omului

Organizația Națiunilor Unite obligă toate statele membre să promoveze „respect universal pentru, și observarea drepturilor omului” și să ia „măsuri împreună și separate” în această privință. Declarația Universală a Drepturilor Omului, deși nu legală, a fost adoptată de Adunarea Generală în 1948 ca un standard comun de realizare pentru toți. Adunarea de obicei are în vedere probleme legate de drepturile omului.

XI.2.1.3.3. Dezvoltarea economică și asistența umanitară

Alt scop primar a ONU este „să realizeze o cooperare internațională pentru rezolvarea problemelor internaționale legate de un caracter economic, social, cultural sau umanitar.”. Numeroase entități au fost create pentru a atinge acest scop, aproape toate fiind sub conducerea Adunării Generale sau a ECOSOC.

Bibliografie obligatorie

[1]: pp.44-59

Bibliografie generală

[2]: pp.228- 248

[3]: pp.187-195

Rezumat

Trăsăturile esențiale ale organizațiilor internaționale:

- a) sunt constituite de către state, fiind deci organisme interstatuale sau interguvernamentale;
- b) sunt întotdeauna create în baza unei convenții internaționale;
- c) au o existență proprie;
- d) dispun de organe proprii;
- e) crearea unei organizații internaționale presupune existența unor interese comune.

Personalitatea juridică internațională a organizațiilor guvernamentale se manifestă pe plan intern și pe plan internațional și constă în:

- dreptul de a-și coordona activitatea organelor interne,
- în dreptul de a încheia tratate,
- de a înființa misiuni diplomatice permanente și de a accepta funcționarea unor asemenea misiuni ale statelor pe lângă ele (drept de legăție activă și pasivă),
- în dreptul organizațiilor și a funcționarilor acestora de a beneficia la imunități și privilegii diplomatice,
- în dreptul de a acționa pe plan internațional împotriva unui alt subiect de drept și în obligația de a răspunde în fața unor instanțe internaționale.

Pentru a beneficia de personalitate juridică internațională, o organizație internațională trebuie să întrunească următoarele elemente constitutive:

1. să fie constituită din state în calitate de membri;
2. să fie constituite în temeiul unui tratat multilateral încheiat între statele membre;
3. să aibă o structură instituțională proprie (formată din organe cu funcționare permanentă sau periodică și cu atribuții determinate de tratatul constitutiv), capabilă să adopte acte opozabile membrilor organizației.

Test de evaluare

I. Întrebări

1. Structura organizațiilor internaționale.
2. Definiția organizațiilor internaționale.
3. Clasificarea organizațiilor internaționale.
4. Structura ONU.
5. Care sunt obiectivele ONU?

II. Completați următoarele enunțuri:

1. Organizațiile internaționale reprezintă subiecte ale dreptului internațional.
2. Organizațiile internaționale au organe și organe
3. ONU este o organizație cu vocație

III. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. O organizație internațională presupune:
 - a) o asociere voluntară de state;
 - b) o structură instituțională proprie;
 - c) urmărirea unor obiective comune.
2. Organizațiile internaționale pot fi:
 - a) politice sau tehnico-economice;
 - b) regionale sau universale;
 - c) de cooperare interguvernamentală sau de integrare.
3. O organizație internațională ia naștere:
 - a) printr-o notificare adresată Secretarului General al ONU;
 - b) în urma semnării unui tratat internațional;
 - c) pur și simplu, atunci când mai multe state doresc acest lucru.

4. În cadrul organizațiilor internaționale, deciziile pot fi luate:

- a) prin consens;
- b) cu majoritate calificată;
- c) cu majoritate simplă.

5. O organizație internațională:

- a) are personalitate juridică proprie;
- b) are personalitate juridică dublă, de drept intern și de drept internațional;
- c) nu are personalitate juridică.

IV. Eseuri

1. Rolul ONU în menținerea păcii și securității internaționale.
2. Personalitatea juridică a organizațiilor internaționale.
3. Importanța organizațiilor internaționale în sistemul subiectelor dreptului internațional.

Modul VII

MIJLOACELE DE SOLUȚIONARE PAȘNICĂ A DIFERENDELOR INTERNAȚIONALE

Obiective: cunoașterea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la existența și posibilitatea folosirii mijloacelor pașnice în soluționarea diferendelor internaționale.

Conținut:

1. Considerații privind procesul evolutiv în materia reglementării juridice internaționale a mijloacelor de soluționare pașnică a diferendelor internaționale
2. Diferendul internațional – definiție, clasificare, principii aplicabile soluționării pașnice a diferendelor internaționale
 - 2.1. Noțiunea de diferend internațional. Clasificare
 - 2.2. Principii aplicabile soluționării diferendelor internaționale
3. Mijloace politico-diplomatice de soluționare pașnică a diferendelor internaționale
 - 3.1. Negocierile
 - 3.2. Bunele oficii
 - 3.3. Medierea
 - 3.4. Ancheta internațională
 - 3.5. Concilierea
4. Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale
 - 4.1. Arbitrajul internațional
 - 4.2. Instanțe judiciare internaționale
 - 4.2.1. Justiția internațională permanentă
 - 4.2.2. Curtea Internațională de Justiție
5. Soluționarea diferendelor în cadrul unor organizații internaționale
 - 5.1. Organizația Națiunilor Unite (ONU)
 - 5.2. Acorduri și organisme regionale pentru soluționarea pașnică a diferendelor
 - 5.2.1. Liga Statelor Arabe (LSA)
 - 5.2.2. Organizația Statelor Americane (OSA)
 - 5.2.3. Organizația Unității Africane (OUA)
 - 5.2.4. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

Modul VII. Unitatea de învățare XII

XII.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să:

- identifice instrumente internaționale privind limitarea recurgerii la forță și reglementarea pașnică diferendelor internaționale principiile aplicabile soluționării pașnice a diferendelor internaționale și mijloacele non-jurisdicționale de soluționare pașnică a diferendelor internaționale.
- să identifice mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale: arbitrajul internațional și Curtea Internațională de Justiție; soluționarea pașnică a diferendelor în cadrul Organizației Națiunilor Unite: Adunarea Generală, Consiliul de Securitate și Secretarul General.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

XII.2. Conținut

- Noțiunea de diferend;
- Primele instrumente internaționale privind limitarea recurgerii la forță și reglementarea pașnică diferendelor internaționale;
- Acțiuni vizând reglementarea pașnică a diferendelor internaționale între cele două războaie mondiale;
- Reglementarea pașnică a diferendelor internaționale în epoca contemporană;
- Principii aplicabile soluționării diferendelor internaționale;
- Mijloace non-jurisdicționale de soluționare pașnică a diferendelor internaționale: negocierea, bunele oficii, medierea, ancheta și concilierea;
- Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale: arbitrajul internațional și Curtea Internațională de Justiție;
- Soluționarea pașnică a diferendelor în cadrul Organizației Națiunilor Unite: Adunarea Generală, Consiliul de Securitate și Secretarul General.

XII.2.1. Considerații privind procesul evolutiv în materia reglementării juridice internaționale a mijloacelor de soluționare pașnică a diferendelor internaționale

Reglementarea pașnică a diferendelor internaționale reprezintă astăzi unul dintre principiile fundamentale ale dreptului internațional. Inițial se considera că mijloacele violente, precum și intervenția militară reprezentau calea soluționării litigiilor dintre state dar, odată cu trecerea timpului, s-a ajuns la concluzia că mijloacele pașnice sunt indispensabile; la început, se considera că acestea au un doar rol auxiliar, subordonat mijloacelor violente.

XII.2.2. Diferendul internațional – definiție, clasificare, principii aplicabile soluționării pașnice a diferendelor internaționale

XII.2.2.1. Noțiunea de diferend internațional. Clasificare

În art.33 al Cartei ONU sunt enumerate nelimitativ mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor aflate la dispoziția statelor. În dreptul internațional, mijloacele de soluționare pe cale pașnică a diferendelor internaționale se împart în trei categorii:

a) Mijloace nejurisdicționale sau politico-diplomatice:

- Negocierea
- Bunele oficii
- Ancheta
- Medierea
- Concilierea

b) Mijloace de natură jurisdicțională:

- Arbitrajul internațional
- Instance judiciare internaționale

c) Organizații internaționale universale sau regionale

XII.2.2.2. Principii aplicabile soluționării diferendelor internaționale

Principiile fundamentale ale dreptului internațional cuprind reguli de conduită dintre cele mai generale, a căror respectare este indispensabilă pentru dezvoltarea unor relații prietenești între state, pentru menținerea păcii și securității internaționale.

XII.2.3. Mijloace politico-diplomatice de soluționare pașnică a diferendelor internaționale

Din categoria acestora fac parte: negocierile, bunele oficii, medierea, ancheta internațională și concilierea.

XII.2.3.1. Negocierea

Negocierile constau în dezbateri directe între părțile aflate în litigiu purtate pe căi diferite și în forme variate în vederea găsirii unei soluții reciproc acceptabile.

În ceea ce privește categoriile de persoane care au capacitatea de a reprezenta un stat la negocieri se face trimitere la legislația internă a fiecărui stat. În general, pot avea calitatea de reprezentanți ai statelor la negocieri următorii: șeful de stat, șeful guvernului, funcționari ai Ministerului Afacerilor Externe, membrii misiunilor diplomatice, precum și orice alte persoane cu prestigiu și experiență în domeniu. Totodată, mai pot avea calitatea de participanți la negocieri reprezentanții mișcărilor de eliberare națională, precum și înalții funcționari ai organizațiilor internaționale ca reprezentanți ai acestora.

XII.2.3.2. Bunele oficii

Bunele oficii reprezintă acel mijloc de soluționare a diferendelor care presupune implicarea unui terț pe lângă statele părți în scopul creării unui climat favorabil desfășurării tratativelor directe sau reluării acestora în cazul în care au fost întrerupte; terțul poate fi o persoană sau mai multe persoane care se bucură de prestigiu internațional, o organizație internațională sau mai multe ori un stat sau un grup de state neutre față de diferend. Terțul intervine fie din proprie inițiativă, fie la cererea părților, fie la cererea uneia dintre părți cu scopul de a convinge statele litigante să-și rezolve diferendul pe baza negocierilor sau de a relua negocierile întrerupte. Desfășurarea acțiunii terțului are loc numai în cazul în care există un acord de voință al părților litigante. În caz contrar, dacă nu există acordul părților sau cel puțin a uneia dintre părți, bunele oficii nu pot avea loc.

XII.2.3.3. Medierea

Medierea se poate desfășura fie la cererea părților în litigiu, fie ca urmare a acceptării oferite unui terț, din acest punct de vedere în literatura de specialitate se distinge între medierea cerută și medierea oferită.

XII.2.3.4. Ancheta internațională

Ancheta presupune intervenția unui terț însă acesta participă doar în scopul verificării stării de fapt care stă la baza conflictului.

Ancheta se desfășoară prin intermediul unei comisii de anchetă, alcătuite pe baza unui acord între părțile diferendului, prin care se stabilește componența comisiei și obiectul activității acesteia.

XII.2.3.5. Concilierea

Concilierea consta în examinarea unui diferend de către un organ permanent sau instituit ad-hoc, compus din membrii acceptați de către părțile diferendului, după ce acesta a apărut, în scopul soluționării aspectelor litigioase dintre părțile în diferend care să conducă la împăcarea lor

Bibliografie obligatorie

[1]: pp.44-59

Bibliografie generală

[2]: pp.152- 191

[3]: pp.187-195

XII.2.4. Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale

Mijloacele jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale cuprind procedurile desfășurate în fața unor organe jurisdicționale permanente sau temporare, create fie prin tratate internaționale, fie prin acordul părților la litigiu, la nivel universal sau regional, organe ce sunt abilitate să rezolve litigiile cu caracter internațional.

Instanțele pot avea fie o competență generală, fie pot fi specializate într-un anumit domeniu.

Aceste instanțe pot fi:

- ✓ instanțele arbitrale ad-hoc
- ✓ Curtea Internațională de Justiție
- ✓ Curtea Europeană de Justiție
- ✓ Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- ✓ Curtea Inter-americană a Drepturilor Omului
- ✓ Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării

XII.2.4.1. Arbitrajul internațional

Potrivit definiției din Convenția de la Haga din 1907, arbitrajul internațional reprezintă mijlocul de soluționare a disputelor dintre state de către judecătorii aleși de părți și pe bază respectării legii. Arbitrajul presupune, deci, constituirea unei instanțe ad-hoc pentru soluționarea unui anumit diferend.

XII.2.4.2. Instanțe judiciare internaționale

Din categoria mijloacelor cu caracter internațional, alături de arbitraj mai fac parte și justiția internațională permanentă, considerată a fi mijlocul de soluționare a diferendelor pe cale pașnică cel mai eficient.

XII.2.4.2.1. Justiția internațională permanentă

Justiția internațională permanentă își face apariția după Primul Război Mondial, când cooperarea internațională atinsese un nivel înalt de organizare.

XII.2.4.2.2. Curtea Internațională de Justiție

Curtea Internațională de Justiție (CIJ) funcționează pe baza statutului său, considerat a fi parte integrantă a Cartei ONU, care a intrat în vigoare tot la data de 24 octombrie 1945. În capitolul I, Statutul CIJ cuprinde aspecte privitoare la compunerea și structura instanței.

Organizarea Curții

Curtea este alcătuită din cincisprezece membri aleși de Adunarea Generală ONU și Consiliul de Securitate ONU pe o durată de 9 ani, indiferent de cetățenie, dintre persoanele cu înaltă ținută morală și care sunt calificați corespunzător în țările de origine pentru a ocupa înalte funcții judiciare sau sunt juriști cu competență recunoscută în dreptul internațional public.

Competența Curții

Ratione personae, doar statele pot fi părți în litigiile din fața Curții, ceea ce înseamnă că persoanele fizice sau persoanele juridice nu au acces la jurisdicția Curții Internaționale de Justiție. Însă aceste persoane pot apela la protecția diplomatică a statului ai căror cetățeni sunt pentru a le susține interesele încălcate de către un alt stat în fața CIJ. De asemenea, nici organizațiile internaționale nu au acces la jurisdicția contencioasă a CIJ.

Ratione materie, competența Curții privește doar cauzele cu care este sesizată de state și care, potrivit art.36 al Statutului, pot fi de două feluri:

- Cauze înaintate de către părți;
- Toate problemele prevăzute de Carta ONU sau de tratatele și convențiile în vigoare.

Avizele consultative

Potrivit Cartei Națiunilor Unite, Adunarea Generală sau Consiliul de Securitate sau orice alt organ autorizat (ECOSOC, Consiliul de Tutela, agențiile specializate ale ONU, cu excepția Uniunii Poștale Universale, Autoritatea Internațională a Energiei Atomice, etc.) pot solicita Curții formularea unor avize consultative pentru anumite probleme cu caracter juridic care apar în desfășurarea activității lor. Statele nu au dreptul de a cere avize consultative, ci doar aceste organe.

Procedura în fața Curții

Procedura în fața Curții este reglementată în Capitolul III al Statutului și de Regulamentul Curții, adoptat de aceasta. Procedura se bazează pe regulile fundamentale ale oricărei proceduri contencioase, și anume:

- Contradictorialitatea;
- Independența;
- Imparțialitate

ea; Procedura

are două faze:

- a) Faza scrisă, care cuprinde memoriile, contra-memorii etc.
- b) Faza orală, care presupune prezentarea directă în fața Curții a argumentelor părților

XII.2.5. Soluționarea diferendelor în cadrul unor organizații internaționale

Crearea procedurilor specifice de rezolvare a diferendelor internaționale sunt rezultatul existenței unor organizații internaționale, cum ar fi:

- Organizația Națiunilor Unite;
- Instituții specializate ale ONU: OACI, OIM, OMS, UNESCO;
- Organizații regionale.

Aceste proceduri au caracter complementar în raport cu celelalte care acționează direct în trestate, dar autoritatea organizației le conferă o forță sporită.

XII.2.5.1. Organizația Națiunilor Unite (ONU)

Organizația Națiunilor Unite (organizație politică universală) este cea mai importantă organizație internațională din lume. Fondată în 1945, după Al Doilea Război Mondial, are 193 de state membre. ONU are misiunea de a asigura pacea mondială, respectarea drepturilor omului, cooperarea internațională și respectarea dreptului internațional. Sediul central al organizației este situat în New York.

În afara scopului fundamental, de a institui un nou sistem de securitate colectivă, Carta ONU menționează în preambulul său trei finalități: respectul drepturilor fundamentale ale persoanei umane, respectul dreptului internațional și al dreptății de promovare a progresului social general într-un climat de libertate.

În cadrul unei organizații internaționale pot apărea o serie de diferende în raporturile dintre statele membre ale acesteia, precum și între organele organizației sau între organizație și alte entități. Cele mai importante sunt însă diferendele între statele membre ale unei organizații, pentru soluționarea pașnică a cărora aceasta se poate implica în conformitate cu normele dreptului internațional.

Potrivit art.1 din Carta, rolul ONU este de a se implica în rezolvarea sau aplanarea diferendelor dintre state sau a situațiilor care ar putea duce la o încălcare a păcii, cu respectarea principiilor justiției și dreptului internațional, ONU fiind deci obligată să intervină în procesul de soluționare a diferendelor internaționale care apar între membrii săi. În Carta ONU sunt prevăzute exclusiv în Capitolul VI mijloacele de soluționare pașnică a acestor diferende, precum și mijloacele bazate pe constrângere, care sunt reglementate mult mai restrictiv de Capitolul VII. ONU intervine în soluționarea nu numai a diferendelor izbucnite între statele membre, ci și între oricare dintre statele membre și alte state, cu condiția ca acestea din urmă să accepte acest lucru.

Organele principale ale ONU competente să acționeze pentru soluționarea pașnică a diferendelor internaționale sunt: Consiliul de Securitate, chemat să asigure menținerea păcii și a securității internaționale; Adunarea Generală și, în anumite condiții, Secretarul General al Organizației deși acest lucru nu este prevăzut în Cartă.

A) Adunarea Generală

Această Adunare Generală beneficiază de competența generală în această materie. Competența generală este reglementată de art.10 al Cartei care îi conferă Adunării Generale abilitatea de a discuta orice problemă sau cauză ce intră în domeniul de reglementare al Cartei sau în legătură cu puterile și funcțiile oricărui organ prevăzut de Cartă. În exercitarea competenței sale, Adunarea Generală poate face recomandări membrilor ONU sau Consiliului de Securitate sau tuturor asupra acestor probleme.

Moduri de implicare ale Adunării Generale în soluționarea pașnică a diferendelor dintre

state:⁴

➤ Potrivit art.11, alin (1) al Cartei, poate discuta principiile generale ale cooperării în vederea menținerii păcii și securității internaționale, inclusiv principiile privind dezarmarea și reglementarea înarmării;

➤ Art.11, alin. (2) al Cartei presupune faptul că Adunarea Generală a ONU poate discuta

orice problema referitoare la menținerea păcii și securității internaționale aduse în fața ei de orice stat membru al ONU ori de către Consiliul de Securitate;

➤ Poate atrage atenția Consiliului de Securitate asupra situațiilor care sunt de natură a

pune în pericol pacea și securitatea internațională, lucru care reiese din dispozițiile art.11, alin. (3);

➤ În art.14 se specifică faptul că Adunarea poate recomanda măsuri pentru reglementarea pașnică a oricărei situații, indiferent de originea acesteia, care ar putea afecta binele general sau relațiile prietenești între națiuni;

Întrucât Consiliul de Securitate are competențe asemănătoare din punct de vedere material cu Adunarea Generală, în exercitarea acestor competențe Adunarea Generală este limitată la:

□ Nu poate face nici o recomandare cu privire la diferendele aflate în discuția Consiliului de Securitate, decât dacă acesta cere în mod expres acest lucru;

□ Nu poate lua nici o măsură cu caracter de constrângere având obligația de a transmite Consiliului de Securitate pentru examinare orice situația care ar necesita asemenea măsuri.

În perioada Războiului Rece, datorită exercitării dreptului de veto al unora dintre membrii permanenți, au apărut situații de blocaj ale Consiliului de Securitate, Adunarea Generală a fost investită prin atribuții mai largi prin Rezoluția nr.377 din 1950 *Uniting for Peace*: atunci când Consiliul de Securitate nu își putea exercita funcțiile privind menținerea păcii și securității internaționale, din cauza lipsei unanimității membrilor permanenți, Adunarea Generală trebuia să examineze problema imediat, inclusiv în vederea recomandării de măsuri cu caracter de constrângere, cu excepția măsurilor de constrângere prevăzute de Capitolul VII al Cartei.

B) Consiliul de Securitate

Consiliul de Securitate este unul dintre principalele organe ale ONU. A avut prima sa sesiune la data de 17 ianuarie 1946, la Casa Bisericii, la Londra. Consiliul de Securitate este format din 15 membri, alcătuit din membri permanenți și membri aleși, structură stabilită în Capitolul V al Cartei ONU. Membrii au obligația de a fi mereu prezenți la sediul ONU din New York, astfel încât Consiliul de Securitate să se poată întâlni în orice moment. Acest lucru a pornit de la un punct slab al Ligii Națiunilor, și anume că organizația a fost de multe ori în imposibilitatea de a răspunde rapid la o criză.

Consiliul de securitate cuprinde două categorii de membri:

- Membri permanenți;
- Membri aleși.

Consiliul de Securitate are cinci membri permanenți cu putere de veto asupra oricărei rezoluții a Consiliului : China, Franța, Federația Rusă, Regatul Unit, Statele Unite. Acești membri sunt cele cinci puteri victorioase ale celui de-al Doilea Război Mondial, și de la întemeierea ONU, în 1946, Consiliul de Securitate a fost format din Franța, Republica China, Marea Britanie, Statele Unite și URSS, actualmente Rusia.

Cei cinci membri permanenți ai Consiliului sunt singurele națiuni recunoscute ca posesoare de arme nucleare sub tratatul de neproliferare nucleară, cu toate că unele țări cu arme nucleare nu au semnat tratatul. India, Pakistan și Coreea de Nord dețin arme nucleare în afara cadrului stabilit în tratatul de ne-proliferare nucleară.

Membrii aleși: zece membri sunt aleși de Adunarea Generală pentru doi ani, începând cu ziua de 1 ianuarie, cinci membri sunt schimbați anual. Membrii sunt aleși de către grupuri regionale și confirmate de către Adunarea Generală a ONU. Alegerea membrilor se face în felul următor :

- Blocul african alege trei membri;
- America Latină și Caraibe, Asia și Europa de Vest și alte blocuri aleg doi membri fiecare ;
- Europa de Est în bloc, alege un membru.
- Unul dintre membri este o țară arabă, alternativ, de la bloc Asiatic sau African.

Președintele Consiliului de Securitate constă în stabilirea ordinii la zi, prezidarea reuniunilor Consiliului și supervizarea oricărei crize. Acesta are autorizația de a face declarații și de a elibera note, utilizate în scopul de a face declarații de intenție în numele întregului Consiliu de Securitate. Președenția se schimbă în ordinea alfabetică a numelor în limba engleză a membrilor Consiliului de Securitate al ONU.

Non-membrii se referă la statele care sunt membre ONU dar nu sunt membre ale Consiliului de Securitate; acestea pot participa la ședințele Consiliului doar dacă Consiliul este de acord și dacă acesta constată că interesele respectivului stat sunt afectate în mod deosebit. În general non-membrii sunt invitați să participe la litigiile discutate de Consiliu dacă sunt părți ale acestora.

Potrivit art.24, alin.1 din Carta ONU, Consiliului de Securitate îi revine principala sarcină în domeniul menținerii păcii și a securității internaționale. Consiliul de Securitate trebuie să acționeze în scopul exercitării îndatoririlor sale în conformitate cu scopurile și principiile Națiunilor Unite.

În domeniul reglementării pașnice a diferendelor internaționale, competența Consiliului este prevăzută de Capitolul VI al Cartei. Potrivit art.34 al Cartei, Consiliul de Securitate poate investiga orice dispută sau situație care ar putea duce la fricțiuni internaționale sau care ar putea da naștere unei dispute, cu scopul determinării în ce măsură continuarea disputei ar putea pune în pericol menținerea păcii și securității internaționale, poate face apel la alte state membre ale ONU pentru a întrerupe, total sau parțial, relațiile economice, maritime, aeriene, poștale și de comunicații radio cu anumite state, pune în aplicare deciziile sale militare prin orice mijloc, recomanda Adunării Generale noul Secretar General. Consiliul de Securitate poate recomanda părților:

- Proceduri sau metode adecvate de soluționare (cum ar fi negocierile, bunele oficii, medierea, supunerea diferendului CIJ);
- Să facă recomandări cu privire la modul de reglementare a diferendului;
- Să recomande părților conținutul reglementării.

Consiliul mai poate ancheta orice diferend și, de asemenea, poate încredința aceasta Secretarului General.

Orice stat membru al ONU poate sesiza Consiliul de Securitate cu o astfel de problemă sau situație; mai mult, acest lucru poate fi făcut și de către un stat care nu este membru ONU cu condiția de a accepta dinainte, pentru disputa în cauză, obligațiile cu privire la soluționarea pașnică a diferendelor internaționale prevăzute de Cartă. Consiliul de Securitate poate fi sesizat și de către Adunarea Generală în condițiile prevăzute de art. 11 alin.3.

Indiferent de stadiul în care se află un diferend, Consiliul de Securitate poate recomanda procedurile și metodele potrivite pentru aplanarea acestuia, chiar dacă nu a fost sesizat în mod expres de către părțile diferendului.

În cazul în care părțile unui diferend nu au reușit să îl soluționeze prin mijloacele

prevăzute de art.33 din Carta, ele au obligația de a sesiza de îndată Consiliul de Securitate. Dacă acesta consideră că diferendul este de natură a pune în pericol pacea și securitatea internațională, va decide modul de acțiune al soluționării acestuia.

La cererea părților, Consiliul de Securitate poate face recomandări cu privire la soluționarea diferendului dintre acestea; aceste recomandări pot avea caracter general, privitor la modul de soluționare pașnică a diferendului sau pot cuprinde precizări în concret, de la caz la caz.

În cazul diferendelor de ordin juridic, Consiliul de Securitate vă trebui să vegheze ca acestea să fie supuse de către părți Curții Internaționale de Justiție conform Statutului acesteia. În practica internațională se cunosc câteva situații de acest fel:

- ☐ În 1947, Consiliul a recomandat Angliei și Albaniei să supună CIJ incidentul privind strâmtoarea Corfu;
- ☐ Tot în 1947, Consiliul și-a oferit bunele oficii în diferendul dintre Olanda și Indonezia;
- ☐ În 1976, recomanda negocieri și supunerea diferendului dintre Turcia și Grecia CIJ;
- ☐ În 1988 a îndeplinit misiuni de bune oficii în Afganistan;
- ☐ În 1990, Consiliul și-a oferit bunele oficii în conflictul dintre Irak și Kuwait;
- ☐ În 2000-2001, Consiliul a recomandat negocieri în diferendul dintre Croația și RF Iugoslavia privind peninsula Prevlaka.

Rezoluțiile Consiliului de Securitate adoptate în temeiul Capitolului VI nu au caracter obligatoriu pentru părțile diferendului. Cu toate acestea, în baza obligației generale de a recunoaște Consiliului de Securitate rolul primordial în privința menținerii păcii și securității internaționale, statele nu pot refuza implicarea acestuia, prin investigații sau recomandări, în soluționarea pașnică a diferendelor dintre ele și nu pot ignora rezoluțiile acestuia.

În cazul în care continuarea diferendului devine o amenințare la adresa păcii, o încălcare a păcii sau un act de agresiune, Consiliul de Securitate poate lua măsurile necesare cu caracter de constrângere, potrivit Capitolului VII al Cartei; deciziile Consiliului au forță obligatorie.

C) Secretarul General

Secretarul General al ONU este cel mai înalt funcționar administrativ al organizației. Acționează în calitate de purtător de cuvânt de facto și de lider al ONU. În această calitate, el îndeplinește funcțiile încredințate de către Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, ECOSOC sau Consiliul de Tutelă. Sub acest aspect, el poate interveni în diverse probleme

care pot genera diferende internaționale. În prezent, actualul Secretar General este Ban Ki-moon din Coreea de Sud, al cărui mandat a început la 1 ianuarie 2007 iar primul termen a expirat la 31 decembrie 2011 însă a fost reînnoit. Pe baza art.99 al Cartei, Secretarul General are obligația de a atrage atenția Consiliului de Securitate asupra oricărei probleme care după părerea sa ar pune în primejdii menținerea păcii și a securității internaționale. Se poate implica și direct în mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor dintre state, prin oferirea bunelor oficii sau în calitate de mediator precum și în invitarea părților să soluționeze diferendul prin negocieri.

XII.2.5.2. Acorduri și organisme regionale pentru soluționarea pașnică a diferendelor

Art.52 al Cartei ONU admite existența unor acorduri și organisme regionale pentru menținerea păcii și securității internaționale și pentru rezolvarea pașnică a diferendelor locale; aceste organisme și activitatea lor trebuie să respecte principiile și scopurile ONU. În plan regional, pe baza acordului de voință dintre state au luat naștere următoarele organizații de acest tip:

- ☐ Liga Statelor Arabe (LSA-1945);
- ☐ Organizația Statelor Americane (OSA-1947-1948);
- ☐ Organizația Unității Africane (OUA-1963) iar din 2002 a devenit Uniunea Africană (UA);
- ☐ Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE-1994-1995).

XII.2.5.2.1. Liga Statelor Arabe (LSA)

LSA a fost prima organizație internațională interguvernamentală creată după cel de-al Doilea Război Mondial.

Organele care compun LSA sunt:

- ☐ Consiliul Ligii;
- ☐ Conferința arabă
- ☐ Secretarul general - este organul permanent care îndeplinește funcții

executive și administrative;

Organismele economice ale Ligii sunt : Biroul Central de Boicot, Fondul arab pentru dezvoltare economică și socială și Consiliul Unității Economice Arabe.

XII.2.5.2.2. Organizația Statelor Americane (OSA)

Organizația Statelor Americane este o organizație internațională, cu sediul la Washington, DC, Statele Unite ale Americii.

Organele care fac parte din OSA sunt: Adunarea Generală, Consiliul Permanent, și Secretariatul; în afară de acestea, există și numeroase consilii tehnice și organisme specializate. În 1967 a fost creat Consiliul Economic și Social.

Carta OSA stipulează ca și mijloace de soluționare a diferendelor următoarele: negocierile directe, bunele oficii, medierea, ancheta, concilierea, procedura judiciară, arbitrajul și acelea care vor fi în mod special utilizate de către părți.

XII.2.5.2.3. Organizația Unității Africane (OUA)

Organizația Unității Africane a luat naștere prin Carta semnată la Addis-Abeba, la data de 25 mai 1963 de către 30 șefi de state africane. Orice stat african care era independent putea deveni membru al Organizației, fiind admis de Conferință cu majoritatea simplă și se putea retrage cu preaviz de un an.

Principalele organe ale OUA au fost: Conferința șefilor de stat și de guvern, Consiliul de miniștri, Secretariatul General; alături de acestea mai funcționează și un anumit număr de Comisii.

XII.2.5.2.4. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

OSCE a luat naștere în decembrie 1994 și a fost investită cu atribuții și în domeniul rezolvării pașnice a diferendelor dintre statele membre. În acest sens a fost încheiată în 1992 Convenția privind concilierea și arbitrajul în cadrul Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa. Această convenție a adus în cadrul OSCE următoarele inovații:

- ☐ A creat Curtea Europeană de Conciliere și Arbitraj;
- ☐ Procedura de conciliere obligatorie;
- ☐ Neacceptarea soluțiilor propuse, într-un anumit termen, poate duce la aplicarea unor mijloace de presiune de către Consiliul OSCE.

Această organizație are ca organe de decizie Summitul, Consiliul Ministerial, Consiliul Permanent. Consiliul reprezintă forul de luare a deciziilor și întrunește săptămânal. Organizația este condusă de către un Președinte; în prezent, această funcție este ocupată de Ministrul Afacerilor Externe al Ucrainei, Leonid Kojara.

Bibliografie obligatorie

[1]: pp.44-59

Bibliografie generală

[2]: pp.152- 191

[3]: pp.187-195

Rezumat

1. Istoricul reglementării principiului

Principiul soluționării pașnice a diferendelor internaționale și procedurile de drept internațional pentru realizarea lui au cunoscut o lungă evoluție istorică. În conținutul acestui principiu se reunesc aspecte juridice (de drept internațional), de morală și de politică internațională.

Primele încercări de reglementare a soluționării prin mijloace pașnice a diferendelor internaționale au avut loc în cadrul Convențiilor de la Haga, din 1899 și 1907.

Statutul Societății Națiunilor (1919) stabilea pentru statele membre obligația de a încerca să soluționeze prin mijloace pașnice diferendele dintre ele, fără a exclude însă posibilitatea recurgerii la război.

Soluționarea diferendelor internaționale pe cale pașnică constituie un principiu al dreptului internațional public din anul 1928, când a fost semnat „Pactul Briand-Kellogg”. Pe lângă condamnarea războiului și renunțarea la folosirea războiului ca instrument al politicii naționale, Pactul consemnează și angajamentul statelor de a soluționa conflictele internaționale numai prin mijloace pașnice. În dispozițiile Pactului nu este specificată nicio procedură de constrângere colectivă aplicabilă în cazul încălcării sale.

Carta O.N.U (1945) consacră principiul soluționării diferendelor internaționale prin mijloace pașnice, ca o obligație internațională a statelor și un principiu fundamental al dreptului internațional public.

La nivel regional, principiul a fost consacrat în Convenția europeană pentru soluționarea pasnică a diferendelor (1957), adoptată în cadrul Consiliului Europei.

2. Noțiunea de diferend

În sens larg, noțiunea de diferend cuprinde contestațiile, litigiile, divergențele sau conflictele dintre două subiecte de drept internațional.

Diferendele internaționale pot fi:

a) Diferende juridice - sunt cele în care se opun pretenții de drept între state și care au ca obiect interpretarea unui tratat, o problemă de drept internațional, existența unui fapt

care, dacă ar fi stabilit, ar constitui încălcarea unei obligații internaționale, precum și stabilirea naturii sau întinderii reparației datorată pentru încălcarea unei obligații internaționale.

b) Diferende politice - sunt diferendele în care pretențiile contradictorii ale părților nu pot fi formulate juridic.

3. Clasificarea mijloacelor pașnice de soluționare a diferendelor

O regulă importantă a dreptului internațional contemporan este regula caracterului facultativ mijloacelor pașnice, conform căreia, statele își aleg în mod liber și pe baza acordului dintre ele, mijlocul pașnic la care să recurgă pentru soluționarea unui diferend apărut între ele.

Mijloacele pașnice de drept internațional pot fi clasificate în două categorii:

- mijloace diplomatice și politice (nejurisdicționale);
- mijloace jurisdicționale.

4. Mijloacele diplomatice și politice (nejurisdicționale)

Mijloacele pașnice de drept internațional - diplomatice și politice - sunt reglementate prin convenții internaționale universale sau regionale. În general, soluțiile adoptate ca urmare a folosirii acestor mijloace pașnice au un caracter de recomandare față de părțile diferendului, cu excepția hotărârilor adoptate de Consiliul de Securitate al O.N.U.

4.1. Mijloacele pașnice cu caracter diplomatic

Din aceasta categorie fac parte: negocierile directe între statele aflate în diferend, bunele oficii, medierea, ancheta internațională și concilierea internațională.

a) Negocierile directe între statele aflate într-un diferend sunt mijlocul diplomatic cel mai important de soluționare a diferendelor internaționale și sunt purtate de către ministerele afacerilor externe ale statelor, de către șefii guvernelor sau, în unele cazuri, chiar de către șefii statelor. În cazul organizațiilor internaționale, negocierile se poartă de către cei mai înalți funcționari ai acestora (secretari generali, directori sau președinți).

b) Bunele oficii reprezintă demersul întreprins pe lângă statele-părți la un litigiu, de către un terț – stat sau organizație internațională – din proprie inițiativă sau la cererea părților, cu scopul de a convinge statele litigante să îl rezolve pe calea negocierilor diplomatice. Obiectul bunelor oficii îl constituie prevenirea apariției unui diferend dintre state sau soluționarea unui diferend produs deja. În cazul bunelor oficii, rolul terțului încetează în momentul începerii negocierilor directe între părțile aflate în diferend. Terțul nu participă la negocieri și nici nu face propuneri referitoare la modul de soluționare a

diferendului, ci doar facilitează începerea tratativelor.

c) Medierea presupune, de asemenea, intervenția unui terț, care poate fi un stat, o organizație internațională sau o persoană fizică. Terțul, de aceasta dată, participă la negocieri și face propuneri referitoare la felul în care se poate soluționa conflictul. Propunerile terțului nu sunt însă obligatorii pentru părțile aflate în diferend.

d) Ancheta internațională (Comisia internațională de anchetă) se poate utiliza în cazul diferendelor internaționale generate de aprecieri diferite asupra unor situații de fapt. Părțile aflate în diferend pot să constituie o comisie internațională de anchetă, pe baza acordului dintre ele, în carese precizează faptele pe care Comisia trebuie să le elucideze, modul de alcătuire al acesteia și întinderea împuternicirilor membrilor săi. Comisia nu se pronunță asupra răspunderii părților în diferend. Deliberările Comisiei internaționale de anchetă au loc cu ușile închise și rămân confidențiale. Comisia își încheie lucrările printr-un raport, care se limitează doar la stabilirea faptelor și nu are caracterul obligatoriu al unei sentințe judecătorești.

e) Concilierea internațională (Comisia internațională de conciliere) constă din examinarea unui diferend de către un organ prestabilit (permanent) sau instituit ad-hoc după apariția diferendului, cu scopul soluționării aspectelor litigioase dintre părțile în diferend care să conducă la împacarea lor. Comisia internațională de conciliere cercetează nu numai faptele care au generat diferendul respectiv, dar face și recomandări asupra modului de soluționare a lui. Recomandările sau avizele Comisiei de conciliere nu sunt obligatorii pentru părțile aflate în diferend.

4.2. Mijloacele politice de soluționare a diferendelor internaționale (organizațiile internaționale)

Organizațiile internaționale, în special cele apărute după cel de-al doilea război mondial, au un rol important în acțiunea de soluționare pașnică a diferendelor ivite între statele membre. Organizațiile internaționale, în special O.N.U., sunt competente să acționeze în mod direct pentru soluționarea diferendelor internaționale, fie la cererea părților diferendului, fie din propria lor inițiativă.

4.2.1. Rolul O.N.U în soluționarea diferendelor internaționale

Carta O.N.U instituie un sistem de rezolvare pașnică a diferendelor internaționale care prezintă o anumită gravitate și a căror prelungire în timp pune în pericol pacea și securitatea internațională. Dintre organele principale ale O.N.U sunt competente să acționeze pentru soluționarea pașnică a diferendelor internaționale: Consiliul de Securitate, Adunarea Generală și, în anumite condiții, Secretariatul General al organizației.

a) Consiliul de Securitate al O.N.U poate acționa pentru soluționarea unui diferend

internațional care amenință pacea și securitatea internațională, din proprie inițiativă sau la cererea oricărui stat membru al organizației. Consiliul de Securitate este principalul organ al O.N.U. răspunzător pentru menținerea păcii și securității internaționale. Carta O.N.U. prevede obligația părților într-un diferend ca, în situația în care nu reușesc să îl soluționeze, să îl supună Consiliului de Securitate, care, fie le recomandă să recurgă la un anumit mijloc pașnic de soluționare, fie propune o soluție de fond în vederea soluționării diferendului. Consiliul de Securitate are dreptul, potrivit Cartei O.N.U., să adopte decizii (rezoluții) privind măsurile aplicabile statului vinovat. Aceste măsuri pot să nu implice folosirea forței (întreruperea totală sau parțială a relațiilor economice ale statelor membre cu statul vinovat, ruperea relațiilor diplomatice cu statul vinovat etc.) sau, în cazurile excepționale, pot fi aplicate măsuri de constrângere, bazate pe forță.

b) Adunarea Generală a O.N.U. este competentă doar să pună în discuție și să facă recomandări cu privire la soluționarea unui diferend internațional și numai cu privire la procedurile de aplanare pașnică a diferendului.

c) Secretariatul General al O.N.U. este competent să atragă atenția Consiliului de Securitate asupra oricărei probleme legată de apariția unui diferend. De asemenea, el poate îndeplini misiuni de bune oficii sau de mediere.

4.2.2. Rolul organizațiilor internaționale regionale

Organizațiile internaționale regionale sunt încurajate prin Carta O.N.U. să contribuie la soluționarea pașnică a conflictelor locale, cu obligația de a informa Consiliul de Securitate asupra acțiunilor întreprinse în acest sens. În general, organizațiile regionale cu competență general exercită funcții în domeniul apărării păcii și securității internaționale și a soluționării pașnice a diferendelor locale. Astfel de funcții intră în competența următoarelor organizații internaționale regionale: Organizația Statelor Americane (O.S.A.), Organizația Unității Africane (O.U.A) și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa.

5. Mijloacele jurisdicționale de soluționare a diferendelor

5.1. Arbitrajul internațional

Arbitrajul internațional este judecata pe plan internațional a unui diferend de către o instanță ad-hoc, constituită de părțile în diferend.

Arbitrajul a fost reglementat pentru prima oară în Convenția de la Haga din 1907 privind aplanarea conflictelor internaționale, care prevede obligația părților de a se supune cu bună-credință hotărârii arbitrale. Sentințele arbitrale au efect obligatoriu doar pentru părțile diferendului și sunt limitate la cauza în care au fost pronunțate.

Recurgerea la arbitraj este facultativă, fiind condiționată de acordul părților într-un diferend.

Acordul părților poate să îmbrace următoarele forme:

a) Compromisul, care reprezintă un tratat internațional prin care părțile consimt să supună diferendul dintre ele unei instanțe arbitrale, constituită fie dintr-un arbitru unic, fie dintr-un organ colegial ad-hoc, fie dintr-un tribunal prestabilit.

b) Clauza compromisorie, care este o clauză (generală sau specială) inclusă într-un tratat încheiat de părți prin care acestea înțeleg să supuna eventualele diferende dintre ele unei instanțe arbitrale.

În competența unei instanțe arbitrale intră solutionarea diferendelor de ordin juridic și politic dintre state sau alte subiecte ale dreptului internațional public. Tribunalul arbitral decide asupra competenței sale, pe baza compromisului arbitral și a altor tratate în legătură cu cauza, precum și prin aplicarea principiilor de drept. În soluționarea cauzei, tribunalul aplică regulile determinate prin compromisul părților (dreptul internațional sau echitatea). Sentința pronunțată este motivată, are caracter obligatoriu și definitiv. Se admit, în mod excepțional, anumite căi de recurs:

- a. recursul în interpretare, dacă între părțile diferendului a apărut un dezacord asupra sensului hotărârii;
- b. recursul în corectare, dacă tribunalul a săvârșit o eroare de drept sau de fapt sau a manifestat exces de putere;
- c. recursul în revizuire, dacă se descoperă un fapt nou, cu caracter esențial care nu a fost cunoscut la data pronunțării sentinței.

5.2. Curtea Internațională de Justiție

5.2.1. Jurisdicția Curții (C.I.J.)

C.I.J. a fost instituită prin Carta O.N.U. și reprezintă nu numai organul judiciar al organizației, ci și al întregii comunități internaționale. Jurisdicția sa a înlocuit pe cea a Curții Internaționale Permanente de Justiție, dizolvată odată cu Societatea Națiunilor.

Membrii O.N.U. sunt, din oficiu, părți la Statutul C.I.J. Statele nemembre O.N.U. pot deveni părți la Statutul Curții în condiții determinate de Adunarea Generală a O.N.U., la recomandarea Consiliului de Securitate. Statutul prevede posibilitatea sesizării Curții de către orice stat al comunității internaționale, chiar dacă nu este membru O.N.U. sau parte la Statut, în condițiile stabilite de Consiliul de Securitate. Sediul C.I.J. este la Haga.

Jurisdicția C.I.J. are caracter permanent și este facultativă, fiind determinată de consimțământul statelor – părți la litigiul cu care a fost sesizată.

5.2.2. Structura Curții

Curtea este compusă din judecători permanenți, judecători ad-hoc și camere.

Curtea are ca membri permanenți 15 judecători, care funcționează cu titlu individual, fiind aleși de către Consiliul de Securitate și Adunarea Generală O.N.U., pe o perioadă de 9 ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului. Compunerea corpului de magistrați permanenți reflectă structura Consiliului de Securitate al O.N.U., sub aspectul statelor care sunt reprezentate la nivelul Curții. Calitatea de judecător al Curții este incompatibilă cu exercitarea altor funcții judiciare într-o cauză anterioară (reprezentant, consilier, avocat). Magistrații Curții beneficiază de privilegiile și imunitățile necesare desfășurării activității lor.

Judecătorii ad-hoc sunt special numiți de către un stat pentru soluționarea unui anumit diferend, în cazul în care nici unul dintre cei 15 judecători ai Curții nu are calitatea de cetățean al său. Mandatul lor este limitat la cauza pentru care au fost desemnați.

Camerele Curții sunt constituite din 3 sau mai mulți judecători, numiți în vederea examinării unor cauze determinate sau care se pot soluționa în cadrul unei proceduri sumare, în litigii de mai mică importanță.

5.2.3. Competența Curții

Competența Curții poate fi analizată sub două aspecte:

- a) al subiectelor de drept internațional care apar în fața sa – competența personală;
- b) al litigiilor care i se supun – competența materială.

a) Conform Statutului, numai statele pot să fie părți în cauzele supuse Curții. Interesele persoanelor fizice și juridice sunt reprezentate de state prin intermediul protecției diplomatice. Organizațiile internaționale nu pot să apară ca părți într-un litigiu, dar pot să fie autorizate de Adunarea Generală a O.N.U. să solicite Curții avize consultative sau să ofere informații în legătură cu problemele puse în discuție.

b) În Statutul Curții se prevăd două categorii de cauze care intră în sfera competenței sale materiale: cauzele pe care i le supun părțile, precum și toate chestiunile reglementate în mod special în Carta O.N.U. sau în tratatele și convențiile în vigoare. Curtea poate să examineze doar diferende de ordin juridic dintre state, care au ca obiect: interpretarea unui tratat; orice problemă de drept internațional; existența unui fapt care, dacă ar fi stabilit, ar constitui o încălcare a unei obligații internaționale; natura și întinderea reparației datorate pentru încălcarea unei obligații internaționale.

5.2.4. Consimțământul statelor

Exercitarea jurisdicției Curții este condiționată de acceptarea ei de către statele părți. Statele pot să-și exprime consimțământul fie anterior unui diferend, fie ulterior producerii lui.

a) Acceptarea anterioară a jurisdicției Curții se poate face printr-o declarație unilaterală (clauză facultativă) care se depune Secretarului General al O.N.U. și cuprinde obligația asumată de stat de a accepta jurisdicția Curții pentru orice diferend care s-ar produce în cadrul raporturilor cu alt stat. De asemenea, acceptarea anticipată a jurisdicției Curții poate să rezulte din tratatele dintre state, care reglementează soluționarea pașnică a diferendelor, sau poate să fie prevăzută într-o clauză compromisorie, inclusă în cuprinsul unui tratat încheiat între state.

b) Acceptarea jurisdicției Curții ulterior producerii unui diferend se realizează printr-un acord special între state, denumit compromis, în care părțile stabilesc obiectul diferendului supus Curții.

5.2.5. Dreptul aplicabil

C.I.J. aplică în soluționarea litigiilor dreptul internațional în vigoare (tratatele, cutuma, principiile generale de drept, precedentul judiciar, doctrina) sau principiile echității, dacă există acordul părților.

5.2.6. Procedura

Statutul Curții prevede procedura de soluționare a litigiilor, respectând principiul contradictorialității și al publicității dezbaterilor. Procedura cuprinde o fază scrisă (depunerea de memorii) și o fază orală (audierea părților, dezbateri).

În prima etapă a procedurii părțile pot să ridice excepția de necompetență a Curții în soluționarea cauzei, obiecțiune la care Curtea trebuie să răspunda înaintea judecării pe fond.

Curtea poate să dispună - pe cale de ordonanță - măsuri conservatorii cu titlu provizoriu, la cererea părților sau din oficiu, dacă există pericolul producerii unui prejudiciu iremediabil în cauză.

Neprezentarea uneia dintre părți la procedura în fața Curții nu împiedică continuarea examinării cauzei.

5.2.7. Hotărârile Curții

Curtea adoptă hotărârile cu votul majorității judecătorilor prezenți. În caz de paritate, votul Președintelui Curții prevalează. Hotărârea Curții se motivează, iar dacă există opinii

separate (cele care diferă de hotărârea Curții) sau individuale (cele care coincid cu hotărârea Curții, dar se bazează pe argumente proprii) ale unor judecători, acestea se anexează hotărârii.

Hotărârile sunt definitive și obligatorii pentru părțile din litigiu, dar numai pentru cauza pe care o soluționează. Hotărârile Curții beneficiază de autoritatea lucrului judecat.

Carta O.N.U. consacră posibilitatea sesizării Consiliului de Securitate al O.N.U. de către un stat, dacă cealaltă parte a litigiului nu execută obligațiile ce-i revin în temeiul unei hotărâri a Curții.

Statutul Curții prevede, de asemenea, dreptul unei părți de a solicita interpretarea hotărârii pronunțate, în cazul în care se contestă înțelesul sau întinderea dispozițiilor hotărârii. Se admite și posibilitatea revizuirii unei hotărâri, dacă ulterior pronunțării s-a descoperit un fapt nou, de natură a influența în mod decisiv procesul decizional și care nu a fost cunoscut de către Curte sau de parte la acea dată. Termenul în care poate fi solicitată revizuirea este de 6 luni de la data descoperirii faptului necunoscut și nu mai târziu de 10 ani de la pronunțarea hotărârii.

5.2.8. Competența consultativă a C.I.J

Curtea este competentă să emită avize consultative la solicitarea Adunării Generale și a Consiliului de Securitate al O.N.U., în legătură cu orice problemă juridică. Cu autorizarea Adunării Generale mai pot solicita avize și alte organe ale ONU, precum și instituțiile specializate. Rămân la latitudinea Curții să accepte sau nu emiterea unui aviz consultativ. Statele nu pot solicita avize consultative, dar pot să prezinte expuneri proprii, după ce le-a fost notificată de către grefierul Curții existența unei cereri de aviz.

Procedura este mai simplă decât cea contencioasă, dar este în mare măsură asimilată acesteia. Avizele consultative nu au caracter obligatoriu, decât dacă organismul care le-a solicitat a acceptat în prealabil aceasta.

6. Mijloacele pașnice bazate pe constrângere

În cazul în care un stat comite acțiuni inamicale față de un alt stat sau încalcă normele dreptului internațional, lezând în acest mod drepturile sau interesele altui stat, statul lezat, dacă nu reușește să rezolve diferendul prin mijloace diplomatice, poate să recurgă la folosirea unor mijloace pașnice bazate pe constrângere. Aceste mijloace nu trebuie să implice folosirea forței sau amenințarea cu forța, pentru a nu încălca principiul fundamental al dreptului internațional – principiul neagresiunii. Dreptul internațional admite recurgerea la retorsiune, represalii sau ruperea relațiilor diplomatice, ca mijloace pașnice bazate pe constrângere.

6.1. Retorsiunea

Constă în măsurile de răspuns ale unui stat față de actele inamicale, contrare curtoaziei internaționale ale altui stat îndreptate împotriva lui. Actul de retrorsiune, ca și actele la care se răspunde, nu sunt acte ilegale. Actele inamicale, care determină retorsiunea, pot fi acte legislative, administrative sau judecătorești.

6.2. Represaliile

Constau într-un act sau mai multe acte ale unui stat, contrare dreptului internațional, prin care acesta răspunde la actele ilegale ale altui stat îndreptate împotriva lui. Prin aplicarea represaliilor se urmărește determinarea statului vinovat să înceteze actele ilegale și să repare daunele provocate de ele. Represaliile pot fi aplicate numai ca răspuns la acțiuni ilegale ale unui stat față de alt stat și doar dacă, înainte de a recurge la ele statul lezât a cerut statului vinovat să repare daunele provocate prin acțiunile ilegale și nu a obținut vreun rezultat, și doar cu respectarea principiului proporționalității între actele ilicite și daunele provocate prin acestea și represaliile care se aplică. Exemple de represalii sunt: sechestrarea bunurilor aparținând cetățenilor statului vinovat, întreruperea relațiilor postale, a comunicațiilor cu statul vinovat etc. Formele speciale ale represaliilor sunt embargoul și boicotul.

a) Embargoul reprezintă acțiunea unui stat de a interzice importurile, exporturile sau ieșirea navelor comerciale ale altui stat din porturile sale sau din marea sa teritorială, până când statul vinovat nu încetează acțiunile sale ilegale și nu îl despăgubește pentru daunele provocate. Tot o măsură de embargo o reprezintă și reținerea bunurilor, de orice fel, aparținând statului vinovat.

b) Boicotul constă în măsurile de constrângere executate de un stat sau de o organizație internațională împotriva altui stat, care s-a făcut vinovat de încălcarea dreptului internațional (întreruperea relațiilor economice, științifice, culturale și de altă natură).

6.3. Ruperea relațiilor diplomatice

Este actul unilateral al unui stat, prin care acesta își recheamă misiunea diplomatică dintr-un stat și cere statului respectiv să își recheme misiunea diplomatică de pe teritoriul său. Prin acest act, statul pune capăt relațiilor oficiale cu statul vizat prin acțiunea sa.

Test de verificare a cunoștințelor

I. Întrebări

1. Definiția diferendului internațional.
2. Clasificarea diferendelor internaționale.
3. Ce este negocierea?
4. Ce reprezintă bunele oficii?
5. În ce constă medierea?
6. Ce este concilierea?
7. Ce se înțelege prin anchetă internațională?
8. Care sunt mijloacele jurisdicționale de soluționare pașnică a diferendelor internaționale?
9. Care este competența Curții Internaționale de Justiție în soluționarea diferendelor internaționale?

II. Completați următoarele enunțuri:

1. Mijloacele pașnice de reglementare a diferendelor internaționale au apărut odată cu....., au evoluat și s-au diversificat împreună cu aceasta.
2. În funcție de natura lor, diferendele internaționale pot fi împărțite în și.....
3. Modul de a purta negocieri diferă în funcție de, și de.....
4. Prima și cea mai gravă formă viciată ale negocierii internaționale este.....
5. Alte forme viciate ale negocierilor sunt,, și.....
6. Medierea poate avea loc, fie la cererea, fie.....venite din partea unui terț.

7. Medierea poate avea loc în orice fază a diferendului însă orice acțiune de mediere necesită.....
8. Ancheta internațională vizează cunoașterea și a faptelor care au generat diferendul respectiv.
9. Prima instanță internațională a fost creată în 1920.
10. Persoana oficială, statul, sau organizația internațională ce oferă sau căreia îi sunt solicitate bunele oficii în soluționarea de fond a diferendului.
11. Medierea are un bine definit ce constă în examinarea fondului diferendului și un precis care vizează stabilirea unei formule de înțelegere între părți, ce se consemnează într-un acord.

III. Alegeți răspunsul/răspunsurile corecte/corecte:

1. În funcție de natura lor, diferendele internaționale pot fi împărțite în:
 - a) diferende politice;
 - b) diferende juridice;
 - c) diferende economice.

2. Negocierile internaționale se clasifică după numărul participanților în:
 - a) negocieri bilaterale;
 - b) negocieri multilaterale;
 - c) ambele de mai sus.

3. Negocierile internaționale se clasifică după natura problemelor examinate în:
 - a) negocieri politice;
 - b) negocieri comerciale;
 - c) negocieri economice.

4. Forme viciate ale negocierilor internaționale:
 - a) presiunile, amenințările, bluff-ul și înșelăciunea;
 - b) presiunile, amenințările și înșelăciunea;
 - c) amenințările, bluff-ul și înșelăciunea.

5. Bunele oficii pot împrăca forma:

- a) scrisă;
- b) orală sau scrisă;
- c) nici una.

6. Concilierea are un caracter:

- a) contradictoriu;
- b) secret;
- c) facultativ.

7. Procedura arbitrară cuprinde două faze:

- a) scrisă;
- b) orală,
- c) scrisă și orală

8. Sentința arbitrală este obligatorie pentru părțile în litigiu și are un caracter:

- a) facultative;
- b) orientativ;
- c) definitiv.

9. Nu au acces la jurisdicția Curții Internaționale de Justiție:

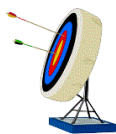
- a) statul;
- b) persoanele fizice sau juridice;
- c) nici una din cele de mai sus.

IV. Eseuri

1. Medierea si ancheta, mijloace de soluționare a diferendelor international.
2. Rolul bunelor oficii in solutionarea diferendelor international.
3. Importanta justiției internaționale.
4. Curtea internațională de arbitraj.

Modul VIII

RĂSPUNDEREA INTERNAȚIONALĂ A STATELOR

Obiective

studierea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la noțiunea și condițiile răspunderii internaționale a statelor, ca formă a răspunderii juridice.

Conținut

1. Noțiuni generale
2. Răspunderea internațională a statelor pentru fapte ilicite
 - 2.1. Fundamentul răspunderii statelor pentru fapte ilicite
 - 2.2. Definirea răspunderii statelor
 - 2.3. Condițiile necesare pentru existența unui fapt ilicit
3. Conceptul delictelor internaționale
4. Răspunderea internațională a statelor
 - 4.1. Natura răspunderii statelor
 - 4.1.1. Natura conduitei statelor
 - 4.1.2. Culpă
 - 4.2. Răspunderea din culpă
 - 4.3. Răspunderea strictă/obiectivă
5. Excluderea răspunderii statelor. Cauze care exclud caracterul ilicit al actelor unui stat
6. Subiectele răspunderii internaționale
 - 6.1. Statul – subiect al delictelor internaționale
 - 6.2. Individul – subiect al răspunderii internaționale

Modul VIII. Unitatea de învățare XIII

XIII.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să definească răspunderea internațională și să identifice formele răspunderii în dreptul internațional.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

XIII.2. Conținut

- Considerații generale privind răspunderea în dreptul internațional public;
- Forme ale răspunderii în dreptul internațional public: răspunderea internațională a statelor; răspunderea organizațiilor internaționale; răspunderea internațională pentru prejudicii decurgând din activități care nu sunt interzise de dreptul internațional public;

XIII.2.1. Noțiuni generale

În activitatea de codificare a răspunderii internaționale a statelor pentru fapte ilicite, Comisia aplecat de la o serie de delimitări, între care: (1) delimitarea regulilor generale privind răspunderea statelor indiferent de domeniul în care ar interveni (*reguli secundare*), de cele care stabilesc în sarcina statelor obligații a căror încălcare poate da naștere la răspundere (*reguli primare derivând din tratate*); (2) delimitarea obligațiilor internaționale a căror încălcare are o importanță deosebită pentru comunitatea internațională în ansamblu, cum sunt cele privind menținerea păcii și securității internaționale; sclavia, genocidul și războiul de agresiune (***crime internaționale***), care produc consecințe grave sub aspectul răspunderii, și alte obligații a căror încălcare nu constituie crime internaționale (***delicte internaționale***).

În dreptul internațional răspunderea apare în două situații distincte: (1) răspunderea pentru acte sau acțiuni ilicite din punct de vedere al dreptului internațional – *încălcarea principiilor și a normelor dreptului internațional convențional sau cutumiar*; (2) răspunderea pentru consecințe prejudiciabile rezultând din activități care nu sunt interzise de dreptul internațional - *activități licite per se, dar care prezintă un grad mare de risc și pot*

produce prejudicii transfrontaliere.

XIII.2.2. Răspunderea internațională a statelor pentru fapte ilicite

XIII.2.2.1. Fundamentul răspunderii statelor pentru fapte ilicite

Din punct de vedere juridic, actul sau faptul ilicit generează noi raporturi internaționale. Asemenea raporturi sunt bilaterale, dacă a fost încălcată o obligație prevăzută într-un acord bilateral și urmează, în principiu, regulile de răspundere stipulate în acordul respectiv. Dacă faptul ilicit afectează însă principiile fundamentale ale dreptului internațional ori obligații *erga omnes* ca cele privind menținerea păcii și securității internaționale, față de care fiecare stat are un interes legal, răspunderea poate fi invocată de oricare membru al comunității internaționale.

XIII.2.2.2. Definirea răspunderii statelor

În dreptul internațional conceptul răspunderii este diferit de accepțiunea sa generală de datorie sau obligație din dreptul civil. Răspunderea denotă poziția juridică specifică a unui stat care a încălcat o obligație internațională.

XIII.2.2.3. Condițiile necesare pentru existența unui fapt ilicit

Răspunderea apare atunci când conduita, constând într-o acțiune sau omisiune, poate fi atribuită unui stat în temeiul dreptului internațional și când această conduită constituie o încălcare a unei obligații internaționale asumate.

XIII.2.3. Conceptul delictelor internaționale

Un delict internațional apare atunci când printr-o acțiune sau omisiune un subiect de drept internațional încalcă o obligație juridică internațională asumată.

Bibliografie obligatorie

[1]: pp.44-59

Bibliografie generală

[2]: pp.204- 219

[3]: pp.187-195

Modul VIII Unitatea de învățare XIV

XIV.1. Competențe conferite

După parcurgerea unității de învățare, studentul va fi capabil să prezinte natura răspunderii statelor, cauzele care exclud caracterul ilicit al actelor unui stat și sancțiunile aplicabile la nivel internațional.

Durata medie de parcurgere a acestei unități de învățare este de aproximativ 2 ore.

XIV.2. Conținut

- Sancțiunile în dreptul internațional public: definiția, scopul și caracteristicile sancțiunilor internaționale;
- Cauzele care exclud caracterul ilicit al actelor unui stat, scurtă privire istorică asupra codificării și aplicării sancțiunilor internaționale;
- Aplicarea sancțiunilor internaționale de către România;
- Eficiența sancțiunilor;
- Răspunderea penală a persoanelor fizice în dreptul internațional public: dreptul internațional penal; principiile dreptului internațional penal; definiția infracțiunii internaționale; clasificarea infracțiunilor internaționale;
- Justiția penală internațională;
- Curtea Penală Internațională.

XIV.2.1. Răspunderea internațională a statelor

XIV.2.1.1. Natura răspunderii statelor

Regimul răspunderii trebuie conceput într-o manieră care să asigure restabilirea sau corectarea unei situații și să descurajeze tendințele și încercările de destabilizare a relațiilor dintre state.

Răspunderea apare sau trebuie să apară numai atunci când o obligație internațională a fost încălcată.

XIV.2.1.1.1. Natura conduitei statelor

Conduita unui stat poate fi permisă, interzisă sau impusă de dreptul internațional. Acțiunea sau omisiunea unui stat în contextul încălcării unei obligații internaționale generează răspunderea sa, indiferent de calificarea sau motivarea acestei conduite potrivit

dreptului intern.

Cazurile în care răspunderea internațională a statelor a fost invocată datorită omisiunilor sunt mai numeroase în practică decât cele bazate pe acțiuni ale statelor.

XIV.2.1.1.2. Culpa

Noțiunea culpei ca sursă și condiție a răspunderii a constituit elementul central al dreptului internațional tradițional în domeniul răspunderii statelor.

XIV.2.1.2. Răspunderea din culpă

Sensul *culpei* din jurisprudența răspunderii internaționale este foarte apropiat de noțiunea *intenției* din dreptul civil. Similitudinea este mai evidentă în dreptul saxon, datorită diferențierii terminologice și semantice precise dintre „*responsibility*”, folosită mai ales în contextul răspunderii internaționale și „*liability*”, folosit în sensul răspunderii civile a statelor sau în dreptul răspunderii în general („*tort law*”).

XIV.2.1.3. Răspunderea strictă/obiectivă

Este necesară precizarea că principiul răspunderii stricte este bine fixat în norme convenționale: Convenția de la Viena privind răspunderea civilă pentru daune nucleare - 1963, Protocolul de amendare a Convenției de la Viena - 1997, Convenția privind compensarea suplimentară, adoptată la Viena în 1997, Convenția de la Paris privind răspunderea civilă în domeniul nuclear - 1960, amendată prin protocolul de la Bruxelles în 1983, Convenția de la Bruxelles asupra răspunderii civile a operatorilor navelor nucleare - 1962. Aceste convenții sunt construite explicit pe principiul răspunderii stricte a operatorilor pentru daune directe, apărute sau cauzate de activități cu grad mare de risc. Ele urmăresc, de asemenea, angajarea financiară a statelor în cazul unor evenimente de proporții și unificarea legislațiilor naționale în materie.

În Convenția ONU privind răspunderea internațională pentru daune cauzate de obiecte spațiale (1972), răspunderea strictă este formulată astfel: „statul de lansare poartă răspundere absolută pentru plata despăgubirilor pentru daunele cauzate de obiectul spațial la suprafața pământului sau aeronavelor în zbor”.

XIV.2.2. Excluderea răspunderii statelor

XIV.2.2.1. Cauze care exclud caracterul ilicit al actelor unui stat

Dreptul internațional recunoaște anumite cauze care pot înlătura caracterul ilicit al actelor sau faptelor calificate ca reprezentând încălcări ale obligațiilor internaționale. Proiectul CDI menționează astfel de cauze în capitolul V – „circumstanțe care înlătură ilicitea” – articolele 20–25.

XIV.2.2.1.1. Consimțământul

În situația în care un stat A consimte în mod valabil comiterea de către un stat B a unui fapt determinat care contravine obligației pe care statul B o are față de statul A, caracterul ilicit al faptului poate fi înlăturat cu condiția să nu se depășească limitele consimțământului exprimat (art. 20 al Proiectului CDI). Pentru a fi valabil, consimțământul statului trebuie să întrunească următoarele condiții: consimțământul să fie exprimat în mod expres; să poată fi atribuit statului; să fie transmis înaintea producerii unui delict, iar faptul să fie comis în cadrul și în limitele stabilite prin consimțământ.

Consimțământul devine inoperant dacă obligația rezultă dintr-o normă imperativă a dreptului internațional.

XIV.2.2.1.2. Măsurî îndreptate împotriva faptului ilicit

Fapta unui stat A de a încălca obligația sa față de un alt stat B nu are caracter ilicit, dacă aceasta constituie o măsură considerată legitimă de dreptul internațional și este luată ca răspuns la fapta ilicită comisă de statul B. Astfel de măsuri îndreptate împotriva actului ilicit sunt retorsiunea, represaliile, dar și alte măsuri de constrângere care nu presupun folosirea forței sau amenințării cu forța.

XIV.2.2.1.3. Starea de necesitate/primejdie

Starea de necesitate/primejdie privește acele situații provocate de alte state sau de cazuri fortuite care pun în pericol valori protejate de lege, salvarea acestora nefiind posibilă decât prin săvârșirea unui fapt ilicit.

XIV.2.2.1.4. Dreptul la legitimă apărare

Dreptul la legitimă apărare este inherent suveranității tuturor statelor, dar pentru a putea invoca o situație de legitimă apărare sunt necesare următoarele condiții: să existe o acțiune agresivă, un atac material direct, imediat și injust împotriva statului; atacul să fie îndreptat împotriva suveranității sau a intereselor legitime ale statului; atacul să creeze un pericol grav

pentru stat; apărarea să fie proporțională cu gravitatea pericolului și cu împrejurările în care s-a produs atacul.

XIV.2.2.1.5. Forța majoră

Forța majoră Ea implică situația în care un stat trebuie să acționeze de o manieră contrară cerințelor unei norme sau obligații internaționale asumate.

Forța majoră trebuie să întrunească următoarele condiții:

1. să fie irezistibilă și imprevizibilă – un eveniment neprevăzut, în afara oricărui control al statului;
2. să facă imposibilă acțiunea statului în conformitate cu obligația în cauză sau să creeze statului imposibilitatea materială de a realiza că acțiunea sau inacțiunea sa nu este conformă cu acea obligație;
3. statul să nu fi contribuit în vreun fel la producerea situației de forță majoră.

XIV.2.3. Subiectele răspunderii internaționale

XIV.2.3.1. Statul – subiect al delictelor internaționale

Pentru ca răspunderea internațională să existe, dauna sau prejudiciul trebuie să fie rezultatul încălcării unei norme internaționale de către un stat.

XIV.2.3.1.1. Organele și reprezentanții statului

Conduita unor persoane sau grupuri (organe și reprezentanți) investite cu autoritatea publică a statului este atribuită statului și acest fapt reprezintă baza elementului subiectiv în contextul răspunderii statului.

XIV.2.3.1.2. Definirea reprezentanților statului în dreptul intern

Răspunderea statului este generată de conduita oricărui oficial din aparatul său executiv sau administrativ.

XIV.2.3.1.3. Definirea reprezentanților statului în dreptul internațional

Identificare indivizilor și a entităților a căror conduită implică răspunderea internațională a statului pe care îl reprezintă nu poate fi completă numai prin raportarea lor la regulile dreptului intern.

În practică există însă situații în care statul răspunde internațional pentru acte ale indivizilor care nu sunt desemnați să reprezinte statul potrivit reglementărilor interne. În

acest context, dreptul internațional operează independent și atribuie astfel de acțiuni sau conduite statului fără a afecta validitatea principiului structurii unitare a statului în raport cu comunitatea internațională.

XIV.2.3.1.4. Conduita *ultra vires*

Limitarea conduitei *ultra vires* este formulată în Proiectul de articole al CDI (art. 7) în următorii termeni: „conduita unui organ al statului, a unei entități guvernamentale teritoriale sau a unei entități împuternicite să exercite elemente ale autorității statului trebuie considerate acte ale statului în temeiul dreptului internațional, dacă, în cazuri particulare, organele își depășesc competența potrivit dreptului intern sau dacă ele contravin instrucțiunilor cu privire la activitatea pe care acestea o desfășoară”.

XV.2.3.2. Individul – subiect al răspunderii internaționale

Indivizii în contextul răspunderii statului sunt acele persoane care nu au o legătură directă cu statul care să permită plasarea lor în categoria agenților sau a reprezentanților oficiali ai statului prezentată în subcapitolul anterior. Totuși, distincția între o persoană publică și una privată nu este absolută. Indivizii pot acționa în calitate de reprezentanți ai statului în contextul îndeplinirii unor activități specifice.

Bibliografie obligatorie

[1]: pp.44-59

Bibliografie generală

[2]: pp.204- 219

[3]: pp.187-195

Rezumat

Răspunderea internațională a statelor este o instituție esențială a dreptului internațional care stabilește consecințele ce decurg pentru un stat din încălcarea unei obligații internaționale.

Răspunderea poate reveni statelor, dar și altor subiecte de drept internațional: organizații internaționale, popoare care luptă pentru eliberare, după cum poate reveni și persoanei fizice.

Test de evaluare

I. Întrebări

- 1 Definiți răspunderea internațională.
2. Organele și reprezentanții statului.
3. Care sunt formele răspunderii internaționale?

II. Completați următoarele enunțuri:

1. Încălcarea unei obligații derivând dintr-o normă juridică declanșează
.....
2. Evoluția răspunderii ca instituție a dreptului internațional a determinat atât în plan doctrinar, cât și în jurisprudență o nuanțare a sensului ”culpei”, respectiv ca.....sau.....
3. Din punct de vedere juridic, actul sau fapțul ilicit generează
.....
4. În dreptul internațional conceptul răspunderii este diferit de accepțiunea sa generală de..... sau
5. Articolul 1 din Proiectul de Articole al CDI, adoptat în august 2001, precizează că.....
6. Dauna a fost și este în continuare considerată în doctrină condiție a existențeiunui.....
7. Pe lângă răspunderea materială sau economică din dreptul intern, în dreptul internaționalrăspunderea poate fi invocată și pentru
8. Un delict internațional apare atunci când printr-o sau un subiect de drept internațional încalcă o obligație juridică internațională asumată.
9. Răspunderea apare sau trebuie să apară numai atunci când o a fostîncălcată.
10. Sensul culpei din jurisprudența răspunderii internaționale este foarte apropiat de noțiunea.....
11. Consimțământul devine inoperant dacă obligația rezultă dintr-oa dreptului internațional.
12. Starea de necesitate prezintă similitudini din punct de vedere teoretic cu, în sensul că în ambele situații există posibilitate de a alege între o conduită sau alta.

III. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Este adesea invocat ca bază pentru înlăturarea caracterului ilicit al unui act al statului:
 - a. consimțământul statului;
 - b. cazul fortuit;
 - c. starea de primejdie.

2. Consimțământul devine inoperant dacă obligația rezultă dintr-o:
 - a. normă imperativă a dreptului internațional;
 - b. norma internă a statului,
 - c. nici una

3. Orice act internațional ilicit al unui stat atrage după sine:
 - a. nu atrage răspunderea acelui stat;
 - b. răspunderea acelui stat;
 - c. atrage în parte răspunderea acelui stat.

4. În dreptul internațional răspunderea poate fi invocată și pentru producerea unor daune:
 - a. sociale;
 - b. economice;
 - c. politice.

5. Un act considerat licit în conformitate cu normele de drept intern poate fi considerat îndreptul internațional ca fiind:
 - a. ilicit;
 - b. licit;
 - c. ambele.

6. Conduita în sens material rămâne însă în mare parte domeniul exclusiv al:
 - a. persoanelor fizice;
 - b. persoanelor fizice sau juridice;
 - c. statului.

7. Răspunderea inițială apare în momentul săvârșirii de către stat a unor acte care-i sunt:

- a. neimputabile;
- b. direct imputabile;
- c. indirect imputabile.

8. Răspunderea delegată apare ca urmare a săvârșirii unor acte care produc prejudicii internaționale de către:

- a. persoane private;
- b. de oficiali neautorizați;
- c. ambele de mai sus

9. A doua categorie de obligații care nu impun în mod expres existența culpei se referă la:

- a. răspunderea absolute;
- b. răspunderea strictă sau absolute;
- c. răspunderea imediată.

10. Forța majoră este adesea invocată ca bază pentru înlăturarea caracterului ilicit al unui:

- a. act normative;
- b. act al statului;
- c. act administrative.

IV. Eseuri

- 1. Fundamentul răspunderii statelor pentru fapte ilicite.
- 2. Condițiile necesare pentru existența unui fapt ilicit.
- 3. Natura răspunderii statelor.
- 4. Răspunderea din culpă.
- 5. Excluderea răspunderii statelor.
- 6. Statul- subiect al delictelor internaționale.
- 7. Individul - subiect al răspunderii internaționale.

Bibliografie

1. Anghel I. M., *Dreptul tratatelor*, Ed. Lumina Lex, București, 2005;
2. Anghel I. M., *Drept diplomatic și consular*, Ed. Lumina Lex, București, 1999;
A. Bogdan, Gâlea I. (coord.), Lazar E., Oltean I., *Drept internațional public. Scurtă culegere de jurisprudență pentru seminar*, Ed. Hamangiu, 2019;
3. Căpușan A. Al., *Diplomați români de elită. O istorie - incompletă - a diplomației române prindiplomați*, vol. I-II, Ed. Ars Docendi, București, 2009;
4. Cloșcă I., *Dicționar de drept internațional public*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1992; Combacau J., Sur S., *Droit international public*, Ed. Montchrestien, Paris, 2006;
5. Diaconu I., *Manual de drept internațional public*, Ed. Lumina Lex, București, 2007;
6. Dinh N. Q., Daillier P., Pellet A., *Droit international public, Traité*, 7e ed. L.G.D.J., Paris, 2002; Ecobescu N., Duculescu V., *Drepturile și obligațiile fundamentale ale statelor*, Ed. C.H Beck, București, 2003;
7. Gâlea I., *Manual de drept internațional*, vol I, Ed. Hamangiu, 2021;
8. Herchi Ș., *Dreptul tratatelor*, Ed. Convex, Oradea, 2004;
9. Mazilu D., *Dreptul internațional public*, Ediția a V-a, Ed. Lumina Lex, București, 2010; Miga-Beșteliu R., *Drept internațional public*, Ed. C.H. Beck, București, 2005;
10. Miga-Beșteliu R., *Drept internațional public*, volumul I, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010; Miga-Beșteliu R., *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, Ediția a III-a, Ed. All Beck, București, 2003;
11. Moca Gh., Duțu M., *Dreptul internațional public*, Vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2008; Năstase A., A. Bogdan, *Drept internațional public. Sinteze*, Ed. Ch Beck, 2018 (Ediția a IXa);
12. Năstase A., Aurescu B., Jura C., *Drept internațional public, Sinteze de examen*, Ed. All, București, 2001;
13. Niciu M.I., *Drept internațional public*, Ed. Servo-Sat, Arad, 2003;
14. Alain Pellet, *Droit international public*, LGDJ, 2022;
15. Popescu C. F., Grigore-Rădulescu M.-I., *Drept internațional public, Noțiuni introductive*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2022;

16. Popescu D., Năstase A., *Drept internațional public*, Casa de editură și presă ȘANSA SRL, București, 1997;
17. Shaw M.N., *International Law*, Cambridge, London, 1997;
18. Revista Română de Drept Internațional,
www.rrdi.ro;
19. Siteul Curtii internațional de Justiție www.icj-cij.org;
20. Siteul Organizației Națiunilor Unite www.un.org.